

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Diplomová práce

2013

Michal Samek

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Michal Samek

UZNÁNÍ DLUHU

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 18. srpna 2013

Bibliografický záznam

SAMEK, Michal. *Uznání dluhu*. Praha, 2013. 60 s. Diplomová práce (Mgr.)
Univerzita Karlova, Právnická fakulta. Vedoucí diplomové práce prof. JUDr. Stanislava
Černá, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 18. srpna 2013

Michal Samek

Poděkování

Děkuji prof. JUDr. Stanislavě Černé, CSc. za profesionální a energický přístup při vedení této diplomové práce.

Děkuji rodině za tichou a obětavou pomoc, kterou mi po celou dobu mých studií neúnavně poskytovala.

*„Domněnka, že praxe na teorii je nezávislá, je pošetilá;
domněnka, že teorie za praxi není odpovědná, je lehkomyšlná.“*

Jaromír Sedláček

Obsah

Úvod	1
1. Uznání dluhu a ostatní zajišťovací (utvrzovací) instituty	4
1.1. Uznání závazku (dluhu) za současné úpravy	5
1.1.1. Hmotněprávní následky uznání závazku (dluhu)	7
1.1.2. Procesněprávní následky uznání závazku (dluhu)	9
1.2. Uznání dluhu v novém občanském zákoníku	11
1.2.1. Hmotněprávní následky uznání dluhu	12
1.2.2. Procesněprávní následky uznání dluhu	13
1.3. Uznání formou zápisu se svolením k vykonatelnosti	13
1.4. Ostatní zajišťovací (utvrzovací) instituty	14
1.5. Terminologie	16
1.6. K povaze norem v novém občanském zákoníku	17
2. Judikatorní závěry a jejich aplikovatelnost.....	21
2.1. Obecné otázky	21
2.1.1. Právo (nikoli povinnost) dlužníka	21
2.1.2. Co vlastně může dlužník uznat?	23
2.1.3. Lze stanovit vlastní způsob uznání závazku?	26
2.1.4. Jednostranný adresovaný právní úkon	28
2.1.5. Okamžik nastání účinků uznání závazku	30
2.1.6. Uznání neexistujícího závazku	33
2.1.7. Rozsah uznání	35
2.2. Způsoby uznání	36
2.2.1. Uznání explicitní	37
2.2.2. Uznání implicitní – částečným plněním	39
2.2.3. Uznání započtením	42
3. Komparativní část.....	47
3.1. Historický vývoj institutu	47
3.1.1. Římské právo	47
3.1.2. Obecný zákoník občanský	48
3.1.3. Občanský zákoník z roku 1950 a 1964	49
3.1.4. Hospodářský zákoník a zákoník mezinárodního obchodu	50

3.2. Draft Common Frame of Reference	50
3.3. UNCITRAL	53
3.4. UNIDROIT	54
3.5. Úprava německá	55
3.6. Shrnutí	57
Závěr	59
Seznam zkratk	I
Použitá literatura	II
A) Monografie a učebnice	II
B) Články	VI
C) Internetové zdroje	VIII
D) Judikatura	X
E) Ostatní	XIII
Appendix I: Srovnávací tabulka	XIV
Appendix II: Zásadní zákonná ustanovení	XVI
A) z. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník	XVI
B) z. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník	XVII
C) z. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník	XVIII
D) ABGB	XIX
E) DCFR	XX
F) UNCITRAL	XXI
G) UNIDROIT	XXII
H) BGB	XXIII
Abstrakt	XXIV
Abstract	XXV
Klíčová slova / Key Words	XXVI

Úvod

Plynulou a bezproblémovou realizaci ekonomické činnosti lze bezpochyby označit za jeden ze základních cílů, k jejichž naplnění by právo - jakožto základní regulativní fenomén - mělo přispívat. Zvláště patrný je tento cíl v oblasti soukromoprávní, resp. obchodněprávní, v rámci jejíchž norem se uskutečňuje podstatná část hospodářského života. K dosažení jeho správného fungování musí právo reagovat mj. nabídkou kvalitních a praktických právních institutů v oblasti práva závazkového (obligačního).

Mezi ty patří dozajista právní prostředky¹ sloužící k zajištění či utvrzení² závazků (resp. dluhů z nich vzniklých), mezi nimiž významné místo zaujímá institut uznání dluhu (závazku).³

Přestože se jedná *prima facie* o jednoduchý soukromoprávní institut, jehož nekomplikovaná ekonomická podstata a stručná pozitivněprávní úprava může vyvolávat dojem bezproblémovosti, praxe tuto domněnku v mnoha případech vyvrací. Právě stručnost zákonné úpravy v kombinaci s rozmanitostí reálného ekonomického života vyvolává nutnost interpretací právo nalézat, resp. judikatorně dotvářet.⁴

Problematika uznání dluhu (závazku) není naší právní vědou kompendiálněji zpracována. Přesto nezůstává z hlediska doktríny opomíjena – zřejmě i pro vysokou praktičnost institutu - a řada autorit historické i moderní české civilistiky a komercialistiky se jí či s ní spojeným otázkám věnuje.⁵ Bylo by tedy mrháním energie

---

¹ Pojmu „právní prostředky“ používám promiscue s pojmem „právní instituty“. Srov. např. In PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo : obligační právo – komparativní rozbor : 4. díl*. 1. vyd. Praha : ASPI, 2009. s. 395. ISBN 978-80-7357-428-4, str. 253 či ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava : Sagit, 2012. 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2, str. 38 an.

² K bližšímu rozlišení „zajišťovacího“ a „utvrzovacího“ institutu viz především podkapitola 1.5.

³ K bližšímu rozlišení pojmů „uznání závazku“ a „uznání dluhu“ viz podkapitoly 1.1 - 1.2; k rozlišení pojmů „závazek“ a „dluh“ viz podkapitola 1.5.

⁴ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 1995. 247 s. ISBN 80-7179-028-1, str. 133 an.

⁵ Např. TOMSA, Miloš. Uznání závazku v obchodních vztazích částečným plněním nebo započtením (poznámka k problematice výkladu právního předpisu). *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. 2008, roč. 2008, č. 1, s. 205-210. ISSN 0323-0619; ČERNÁ, Stanislava. Může být neplatné započtení alespoň uznáním závazku? *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 2, s. 33-39. ISSN 1803-6554; ČECH, Petr. Započtení – rovnocenná alternativa splnění? *Právní rádce*. 2008, roč. 16, č. 7, s. 4-10. ISSN 1210-4817; ŠIMONÍKOVÁ, Pavla, LASÁK, Jan. Uznání závazku v judikatuře českých soudů. *Soudní rozhledy*.

jak autora, tak čtenáře cizelovat novými slovy již jednou - a mnohdy velmi kvalitně - vyřčené.

Cíl a metoda práce

Hlavním cílem práce proto bude snaha

- i. prospektivně zhodnotit, do jaké míry mohou dosud přijímané (judikatorní a doktrinární) závěry v oblasti uznání dluhu (závazku) obstát v konfrontaci s novým soukromým právem representovaným zejména zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem⁶ (dále jen „**nový občanský zákoník**“ či „**NOZ**“), kdy nová úprava nedoznává sice co do pozitivněprávní formulace přílišných změn, avšak mnohá (zákonná či teoretická) východiska nového soukromého práva jsou odlišná;
- ii. pokusit se srovnat tuzemskou úpravu uznání dluhu (závazku) s relevantní úpravou zahraniční, evropskou a mezinárodní a zhodnotit, zdali v rámci tohoto srovnání lze považovat tuzemskou úpravu za standardní či zdali může srovnání vést k patřičným úvahám *de lege ferenda*.

Práci za uvedeným účelem člením do tří hlavních částí, úvod a závěr v to nepočítaje.

V první části dojde k nezbytnému usazení institutu uznání dluhu (závazku) mezi ostatní zajišťovací (utvrzovací) právní prostředky a jsou diskutovány některé obecně teoretické či terminologické problémy. Tento stručný úvod umožní kvalitativně lépe uchopit navazující část druhou a třetí, které v zásadě korelují s vytyčenými cíli práce ad *i*) a *ii*) výše.

V druhé části následuje rozbor relevantní judikatury týkající se vybraných otázek spojených s uznáním dluhu (závazku), přičemž je zohledněna i případná doktrinární kritika judikatorních závěrů. Cílem je zhodnotit, do jaké míry mohou tyto uvedené závěry obstát za účinnosti nového občanského zákoníku. Veškeré závěry

---

2011, roč. 17, č. 8, s. 277-283. ISSN 1211-4405; TĚGL, Petr. Uznání dluhu. *Ad notam*. 2010, roč. 16, č. 3, str. 11-17. ISSN 1211-0558; HUŠEK, Jan. Vztah započtení pohledávky a uznání závazku. *Obchodní právo*. 2006, roč. 15, č. 12, s. 2-8. ISSN 1210-8278 či TINTĚRA, Tomáš. Několik poznámek k uznání dluhu jako způsobu zajištění závazku. *Právní rádce*. 2010, roč. 18, č. 10, s. 12-15. ISSN 1210-4817 a řada dalších (dále viz seznam použité literatury na konci práce).

⁶ Práce je vypracována za stavu, kdy je nabytí účinnosti nového občanského zákoníku předpokládáno ke dni 1. ledna 2014.

předpokládají vztahy mezi podnikateli (tj. nepředpokládají se vztahy, jichž se účastní slabší strana, např. spotřebitel atd.).

V třetí části by mělo pohled na celou problematiku dokreslovat srovnání (komparace) tuzemské a zahraniční úpravy. Výraznější pozornost je věnována návrhu evropského společného referenčního rámce a zohledněna je úprava z právně kulturního hlediska blízké Spolkové republiky Německo. Diskutována budou rovněž historická východiska institutu zejména s akcentem na vývoj právní úpravy v českém právním řádu.⁷

Práci zakončuje stručná sumarizace závěrů obsažených v základní části textu. Ex post tak bude zároveň konfrontováno dosažení cílů vytyčených v úvodu práce.

Terminologie

Z důvodů popsaných v podkapitole 1.5 upřednostňuji v rámci obecného výkladu z dvojice pojmů *uznání závazku* a *uznání dluhu* používání pojmu druhého.⁸ Z důvodů popsaných na témže místě preferuji obecně ve vztahu k *uznání dluhu* používání pojmu *utvrzovací*, nikoli *zajišťovací*, institut.

Předpoklady a omezení

Základem práce je současná obchodněprávní úprava representovaná zákonem č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníkem (dále jen „**obchodní zákoník**“ či „**ObchZ**“). Úprava zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „**občanský zákoník**“ či „**OZ**“) slouží pouze pro dokreslení problému, argumentační podporu či komparaci.⁹

Práce vznikala v období od listopadu roku 2012 do srpna roku 2013 a reprezentuje stav ke dni 18. srpna 2013.

---

⁷ Resp. v právních řádech, které sukcesivně předcházely recentnímu právnímu řádu České republiky.

⁸ Nehovoříme-li *přímo* či *primárně* o *uznání závazku* ve smyslu § 323 ObchZ.

⁹ Nabytím účinnosti nového (komercializovaného) občanského zákoníku dojde k odstranění (formální) soukromoprávní dichotomie občanského a obchodního práva.

1. Uznání dluhu a ostatní zajišťovací (utvrzovací) instituty

Uznání dluhu představuje pouze jeden prvek relativně početného instrumentária zajišťovacích (utvrzovacích) institutů, které zná právo fungující ve společnosti s rozvinutými ekonomickými vztahy.¹⁰ Právo, jako důmyslný systém norem regulujících lidské chování, může být ve vztahu k hospodářské praxi vnímáno jako systém obslužný, tj. jako služba *sui generis*, která má hospodářský život při zachování pravidel spravedlnosti a slušnosti co nejvíce podporovat, nikoli mu bránit.¹¹

Zásada autonomie vůle stran zcela přirozeně koinciduje s tím, že hospodářský styk se uskutečňuje v naprosté většině na bázi dobrovolnosti, tj. subjekty spolu obchodují (kontrahují) ze své svobodné vůle, *sua sponte*.

Každá racionálně uvažující strana při takovém obchodování zvažuje míru rizika vyplývající z celkové kvality protistrany. Odhaduje jaká je pravděpodobnost toho, že to, co bylo mezi stranami ujednáno, bude od protistrany řádně a včas plněno a jaká je pravděpodobnost toho, že veřejná moc dokáže odpovídající plnění v souladu s právem efektivně vynutit v případě, kdy protistrana neplní dobrovolně.¹² Uznání dluhu a některé další (především utvrzovací) instituty tu posilují postavení věřitele, ne vždy však zaručí jeho uspokojení. Zohledněna totiž musí být i solventnost dlužníka, protože tam, kde chybí ekonomický (majetkový) substrát dlužníkův,¹³ tam ani rozsudek *in favorem* věřitele ničeho mu nepomůže, neboť „[e]fektivně fungující mocenský aparát státu může kompenzovat toliko nedostatek dlužníkovy vůle k splnění: jen tu může nahradit tak, že

---

¹⁰ Z nich jsou pro naše úvahy zásadní obchodní vztahy regulované právem, tj. *obchodněprávní vztahy* (terminologicky též *obchodní závazkové vztahy* či *obchodní závazky*).

¹¹ Srov. In PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo : 1. díl. 2. přeprac. vyd.* Praha : Wolters Kluwer ČR, 2010. 576 s. ISBN 978-807-3575-250, str. 23.

¹² Pro obdobné pojednání srov. na str. 128 In ELIÁŠ, Karel In BEJČEK, Josef, ELIÁŠ, Karel a RABAN, Přemysl. *Kurs obchodního práva : obchodní závazky. 5. vyd.* Praha : C.H. Beck, 2010. 542 s. ISBN 978-80-7400-337-0. Zmínění autoři akcentují mj. potřebu kvalitně spravovaného státu s robustním právním systémem, „*neboť jen na něm záleží, bude-li dlužníku autoritativně uloženo vykonatelným rozhodnutím, aby splnil povinnost, již na sebe vlastním právním jednáním převzal, v době, kdy to pro věřitele bude mít ještě význam, anebo až dlouhá léta po tom, co se závazek stal splatným.*“

¹³ PELIKÁNOVÁ, Irena. op. cit. sub. 1 jej na str. 253 označuje za *úkojný zdroj* v majetkové sféře dlužníka (nebo majetkové sféře náhradního dlužníka).

dlužníkovi plnění uloží jako povinnost; nemůže nahradit dlužníkovu schopnost plnit: žádná procesní pravidla nezajistí dlužníkovu solventnost.“¹⁴

1.1. Uznání závazku (dluhu) za současné úpravy

Současnou obchodněprávní úpravu uznání závazku nalezneme v části třetí obchodního zákoníku (*obchodní závazkové vztahy*) a to zejména v hlavě první (*obecná ustanovení*), dílu VI (*zajištění závazků*), oddílu 5 (*uznání závazku*) v § 323 a v dílu XI (*promlčení*), oddílu 4 (*stavení a přetržení promlčecí doby*) v § 407. Úprava tohoto jednoho institut je tak zdvojená a odlišuje se důsledek uznání závazku v podobě i) založení vyvratitelné právní domněnky a ii) změn v běhu promlčecí doby.

Úprava uznání dluhu obsažená v občanském zákoníku se nachází v části osmé (*závazkové právo*), oddílu pátém (*zajištění závazků*) v § 558 a části první (*obecná ustanovení*) v hlavě osmé (*promlčení*) v § 110. Úprava je tedy opět zdvojená.¹⁵

Vztah mezi oběma kodexy je poměrně nekomplikovaný, neboť úprava obchodního zákoníku je komplexní, tj. ustanovení občanského zákoníku se nepoužije ani subsidiárně.¹⁶ Dále se v této kapitole věnujeme primárně obchodněprávní úpravě, přestože mnohé uváděné platí i pro úpravu občanskoprávní.

Praktický přehled rozdílů mezi jednotlivými úpravami nabízí **Appendix I**; znění relevantních ustanovení zákona nabízí **Appendix II**.

---

¹⁴ ELIÁŠ, Karel In BEJČEK, Josef, ELIÁŠ, Karel a RABAN, Přemysl. op. cit. sub. 12, str. 128.

¹⁵ O zdvojení hovoříme v tom smyslu, že *stejný* institut je upraven v zákoně vícekrát. Přestože je tento závěr (platný i pro občanskoprávní uznání dluhu) obecně přijímán doktrínou (srov. např. PELIKÁNOVÁ, Irena. op. cit. sub. 1, str. 292), Nejvyšší soud ČR např. ve svém rozhodnutí ze dne 24. 9. 2009, sp. zn. 33 Cdo 948/2008 dovodil, že se jedná o dva různé instituty [uznání dluhu (§ 558 OZ) a uznání práva (§ 110)], což má (pouze občanskoprávní) důsledky např. pro požadavek na dlužníkovu vědomost o promlčení dluhu. Tento přístup se však setkal s ostrou kritikou. Srov. např. TĚGL, Petr. op. cit. sub. 5: „*Za použití systematického výkladu je naopak třeba dovést, že uznání dluhu je institutem jediným a jednotným a nelze jej uměle rozdělovat. Předpis § 558 stanoví formální a obsahové požadavky uznávacího prohlášení včetně procesního důsledku uznání dluhu. Ustanovení § 110 oproti tomu řeší vliv uznání práva na běh promlčecí doby. To však nemůže znamenat, že náležitosti uznávacího prohlášení dle § 110 a § 558 jsou jiné. Skutečnost, že uznání dluhu (práva) a jeho následky jsou upraveny na dvou různých místech zákona, má svůj základ v důvodech systematických, nikoli věcných.*“). I já se domnívám, že se jedná o jediný institut a rozlišování „uznání dluhu (závazku)“ a „uznání práva“ považuji za umělé. Nejvyšší soud se ho však drží i ve svých novějších rozhodnutích (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 12. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3849/2010 či rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2013, sp. zn. 33 Cdo 4182/2011). Blíže viz TINTĚRA, Tomáš. op. cit. sub. 5.

¹⁶ Srov. KOBLIHA, Ivan In KOBLIHA, Ivan, KALFUS, Jan, KOVAŘÍK, Zdeněk et al. *Obchodní zákoník : úplný text zákona s komentářem : podle stavu k 1.4. 2006*. Praha : Linde, 2006. 1554 s. ISBN 80-7201-564-8, str. 962.

Uznání závazku je jednostranným právním úkonem dlužníka adresovaným věřiteli,¹⁷ kterým dlužník uznává svůj určitý závazek. Obchodní zákoník umožňuje uznat závazek třemi způsoby:¹⁸

- i. výslovně (explicitně) *písemným* uznáním (§ 323 odst. 1 ObchZ);
- ii. konkludentně (implicitně) *placením úroků*, které se považuje za uznání závazku ve vztahu k částce, z níž se úroky platí (§ 407 odst. 2 ObchZ);
- iii. konkludentně (implicitně) *částečným plněním* závazku, lze-li usuzovat, že se tímto plněním uznává i zbytek závazku (§ 407 odst. 3 ObchZ).¹⁹

Uznání závazku má obecně dva hlavní následky posilující pozici věřitele

- i. založení vyvratitelné právní domněnky, že závazek v uznaném rozsahu v době uznání trval (tj. procesněprávní dopady; § 323 odst. 1 a 2 ObchZ);
- ii. přetržení, resp. založení běhu nové, promlčecí doby (tj. hmotněprávní dopady; § 407 odst. 1 ObchZ).

Výslovně (explicitně) lze uznat i závazek promlčený, přičemž pro založení vyvratitelné právní domněnky a založení běhu nové promlčecí doby je z hlediska obchodněprávní úpravy irelevantní, zdali dlužník o promlčení věděl či nikoli (§ 407 odst. 1 ObchZ).

Konkludentní (implicitní) uznání závazku, který je v době uznání již promlčený, však nebude mít žádné účinky (§ 323 odst. 2, § 407 odst. 1 a 4 ObchZ).²⁰ Argumentem *a fortiori*, konkrétně *a minori ad maius*, tím spíše platí uvedené např. pro právo prekludované (to ostatně nelze platně uznat ani explicitně s hmotněprávními účinky).

Uznání závazku, resp. zajištění (utvrzení) obecně, následuje režim zajišťovaného závazku, což vyplývá z akcesority zajištění.²¹ Z hmotněprávního hlediska tedy uznání

---

¹⁷ K jednostrannosti a adresovanosti uznávacího úkonu (jednání) blíže viz podkapitola 2.1.4.

¹⁸ Ke způsobům uznání blíže viz podkapitola 2.2.

¹⁹ Občanský zákoník možnost konkludentního uznání dluhu nepřipouští, v čemž můžeme spolu s povinností výslovného slibu zaplacení dluhu, vyšším standardům na identifikaci dluhu či požadavku vědomosti o eventuálním promlčení sledovat prvky protekcionismu ve vztahu k dlužníkovi. Nový občanský zákoník se již touto cestou nevydává, jak uvedeno v podkapitole 1.2 a Appendixu I.

²⁰ BEJČEK, Josef In BEJČEK, Josef, ELIÁŠ, Karel a RABAN, Přemysl. op. cit. sub. 12, str. 148: „Konkludentně uznané promlčené právo nelze soudně vymoci pro námitce promlčení, kterou i po uznání, závazném v takovém případě jen morálně, může dlužník u soudu kdykoliv vznést. Vědomost dlužníka o eventuálních účincích uznání promlčeného dluhu se nezkoumá a je právně irelevantní.“

²¹ PELIKÁNOVÁ, Irena. op. cit. sub. 1, str. 253.

závazku není titulem (tj. právním důvodem) vzniku nového závazku (je deklaratorní).²² Z tohoto důvodu nemá uznání závazku, který např. neexistoval, vliv v oblasti hmotného práva na případný vznik závazku.²³

Uvádění důvodu vzniku závazku, přestože není na rozdíl od občanskoprávní úpravy povinné, označují někteří autoři za tzv. „*naturalia*“ právního úkonu, tj. cosi fakultativního, co však bývá zcela přirozeně uváděno.²⁴

Obchodněprávní úprava je ve srovnání s občanskoprávní úpravou obecně přísnější ve vztahu k ručiteli. Souhlas ručitele s uznáním závazku učiněným dlužníkem totiž není podmínkou toho, aby uznání bylo účinné i ve vztahu k ručiteli (§ 323 odst. 3 ObchZ).²⁵

Vybrané dílčí otázky spojené s uznáním závazku (dluhu) jsou podrobně řešeny v kapitole 2.

1.1.1. Hmotněprávní následky uznání závazku (dluhu)

Z hlediska hmotného práva dochází uznáním závazku ke dvěma následkům:

- i. přetržení, resp. založení běhu nové, promlčecí doby;
- ii. vzniku nového nároku (u promlčeného závazku, vůči němuž byla vznesena námitka promlčení).

Prvním následkem je tedy založení běhu nové promlčecí doby,²⁶ kterážto dle obchodního zákoníku dosahuje délky čtyř let (§ 407 odst. 1 ObchZ). Celková

---

²² To potvrzuje i současná judikatura Nejvyššího soudu ČR, srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 9. 2011, sp. zn. 25 Cdo 2565/2009 či rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 11. 2011, sp. zn. 28 Cdo 374/2011 (byť se v obou případech soud vyjadřoval k uznání dluhu v občanskoprávním režimu).

²³ TÉGL, Petr a DVOŘÁK, Jan In ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník : velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. 2. sv. 2. upravené vyd. Praha : Linde, 2008. 1397-2639 s. ISBN 978-80-7201-687-7, str. 1607. Ale i uznání takového závazku (nedluhu) může mít určité (procesněprávní) dopady, které jsou blíže popsány v podkapitole 2.1.6.

²⁴ BEJČEK, Josef In BEJČEK, Josef, ELIÁŠ, Karel a RABAN, Přemysl. op. cit. sub. 12, str. 146.

²⁵ Vzhledem k tomu, že celé ustanovení § 323 ObchZ je kogentní (viz § 263 odst. 1 ObchZ), tj. zákon nepřipouští platné odchýlení, nelze přijmout závěr, který činí BEJČEK, Josef In BEJČEK, Josef, ELIÁŠ, Karel a RABAN, Přemysl. op. cit. sub. 12, na str. 147: „*Je-li ručitel připraven ručit, ale nebýt závislý na libovůli dlužníka v tomto směru, může využít skutečnosti, že uvedené ustanovení je dispozitivní a v ručitelském prohlášení (eventuelně ve zvláštní dohodě s dlužníkem) může a priori účinky uznání závazku dlužníkem vůči sobě vyloučit.*“ Blíže ke kogentnosti a dispozitivnosti zejména viz podkapitola 1.6.

²⁶ O přetržení promlčecí doby hovoříme, jestliže namísto dosud běžící promlčecí doby začne běžet promlčecí doba nová (srov. In WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v obchodních závazkových*

promlčecí doba však v případě (např. opakovaného) uznání závazku nemůže přesahovat 10 let (§ 408 odst. 1 ObchZ).²⁷ Obecně je délka této nové promlčecí doby nezávislá na délce původní promlčecí doby i na její povaze (subjektivní, objektivní).²⁸ Rozhodným pro běh nové doby je okamžik (den), kdy nastalo uznání závazku (dluhu). Z teoretického hlediska by se mělo jednat o den, kdy se uznání dluhu dostalo do dispoziční sféry věřitele (hovoříme o tzv. *teorii dojití*), judikatorní praxe však zastává odlišný názor.²⁹

Druhý následek se týká nárokovatelnosti dluhu, tj. složky subjektivního práva týkající se vymahatelnosti závazku (dluhu). Závazku (dluhu), který je promlčený, zůstává nárok zachován a to až do chvíle, kdy je proti němu uplatněna námitka promlčení v soudním řízení. V takovém případě závazek (dluh) sice stále trvá, nárok však zaniká a z nárokovatelného závazku (dluhu) se stává nenárokovatelný, tj. *naturální obligace*.

V případě, kdy dlužník uzná promlčený závazek (dluh),³⁰ proti kterému námitka promlčení vznesena nebyla (a nárok tak zůstává zachován), se tedy z hlediska nároku nic nemění. V případě, kdy dlužník uzná promlčený závazek (dluh), proti němuž byla v minulosti úspěšně námitka promlčení vznesena (tj. nárok zanikl), nárok se obnoví.³¹

Uznání závazku (dluhu) není považováno za obnovení (novaci) dluhu, tj. původní závazek nezaniká a nový nevzniká. Rovněž se nejedná o dohodu stran o narovnání, tj. úkon, kterým jsou mezi stranami sporné skutečnosti postaveny najisto.

---

vztazích. 3. vyd. Praha : C.H. Beck, 2009. 164 s. ISBN 978-80-7400-183-3, str. 103). S pojmem přetržení pracuje i obchodní zákoník (viz název oddílu 4, dílu IX, části třetí). Z terminologicky puristického hlediska však v případě, kdy byl explicitně uznán závazek již promlčený, není možné hovořit o přetržení promlčecí doby, neboť jestliže promlčecí doba již uplynula, nemůže být její plynutí přetrženo. V tomto případě se tedy jedná o založení běhu nové promlčecí doby.

²⁷ Na rozdíl od písemného prohlášení o prodloužení promlčecí doby podle § 401 ObchZ se písemné uznání závazku podle § 407 ObchZ může týkat i závazku již promlčeného (srov. In BEJČEK, Josef In ELIÁŠ, Karel , Josef, ELIÁŠ, Karel a RABAN, Přemysl. op. cit. sub. 12, str. 146). Ustanovení § 407 ObchZ je tedy normou speciální k ustanovení § 401 ObchZ.

²⁸ TÉGL, Petr. op. cit. sub. 5.

²⁹ Blíže viz podkapitola 2.1.5.

³⁰ Obchodní zákoník pro platné uznání nepožaduje, aby dlužník věděl o promlčení dluhu.

³¹ TÉGL, Petr a DVOŘÁK, Jan In op. cit. sub. 23, str. 1607. Velmi detailně k této problematice též In TÉGL, Petr. Překážka věci rozsouzené? : aneb o vlivu uznání promlčeného dluhu na totožnost skutku v občanském právu procesním. *Právní fórum*. 2006, roč. 3, č. 7, s. 231-237. ISSN 1214-7966 a TÉGL, Petr. op. cit. sub. 5. Dodejme však, že takováto situace, tj. uznání závazku (dluhu), vůči kterému byla předtím vznesena námitka promlčení, zřejmě v praxi příliš nenastává.

1.1.2. Procesněprávní následky uznání závazku (dluhu)

Vedle důsledků pro běh promlčecí doby a eventuální obnovení nároku je právním následkem uznání závazku (dluhu) v procesněprávní rovině založení vyvratitelné právní domněnky trvání závazku (dluhu) v uznaném rozsahu v době uznání. Vyvratitelná domněnka tak usnadňuje případnou procesní (důkazní) pozici věřitele, když přenáší *důkazní břemeno* z věřitele na dlužníka. S věřitelem však stále pochopitelně zůstává břemeno tvrzení. V případě, že dlužník prokáže opak (tj. vyvrátí tuto domněnku), k uznání se nepřihlíží a jeho závaznost je toliko *morální*.³² Obchodní zákoník nevyžaduje, aby dlužník o promlčení závazku v době uznání věděl.

Podle současné judikatury³³ se dlužník svého důkazního břemene nezbaví pouhým tvrzením, že dluh netrval, tj. pouhým popřením skutečnosti, o níž domněnka platí. Dlužník tak musí unést své důkazní břemeno v určité kvalitě, aby vyvrátil domněnku, která mu nesvědčí.

Z recentní judikatury se však také podává, že přesun důkazního břemene na dlužníka nemusí být absolutní. V případě, kdy dlužník zpochybňuje pravost svého podpisu na uznávací listině, se důkazní břemeno dle přístupu Nejvyššího soudu ČR obrací. Dovolací soud se musel k takové situaci postavit ve svém rozhodnutí ze dne 20. 1. 2009, sp. zn. 23 Odo 1722/2006, kde dovodil: „*Popření pravosti listiny není pouhým popíráním (jako je tomu v případě pouhého popírání její pravdivosti), ale zahrnuje v sobě implicitně tvrzení, že údajný vystavitel listinu nepodepsal, ani nevystavil. Takové popření je dostatečně relevantní k tomu, aby pravost listiny musela být dokazována; břemeno tvrzení i břemeno důkazní ohledně pravosti listiny je na tom*

---

³² BEJČEK, Josef In ELIÁŠ, Karel , Josef, ELIÁŠ, Karel a RABAN, Přemysl. op. cit. sub. 12, str. 146. K tomu na téže straně dále: „*Případy, kdy dlužník závazek v dobré víře uzná a později bude zkoumat, zda neuznal závazek v té době platně neexistující, přitom nemusí být jen teoretické. Ke změně postojů může motivovat např. změna hospodářských poměrů (dlužník se dostane do existenčních potíží), změna osobních vztahů, postoupení práv ze závazku na konkurenta apod.*“

³³ Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 11. 2005, sp. zn. 32 Odo 901/2004 („*[ž]alovaná jako dlužnice ... pouze účelovým tvrzením o neexistenci jakéhokoliv závazku vůči žalobkyni nemohla vyvrátit právní domněnku o existenci předmětného závazku vůči žalobkyni.*“), rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 1. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3894/2010, rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 33 Cdo 2206/2010 („*v žádném případě však nelze za situace platného uznání závazku učinit závěr, že oprávněný věřitel neunesl ohledně skutečnosti, které svědčí vyvratitelná právní domněnka, důkazní břemeno, a to ani tehdy, popírá-li dlužník takovou skutečnost negativními tvrzeními*“), rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 33 Cdo 4237/2011 či rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 33 Cdo 3496/2011.

účastníkovi, který ze skutečností v listině uvedených vyvozuje pro sebe příznivé právní důsledky.“ Jedná se o důsledek skutečnosti, že běžná uznávací listina není veřejnou listinou a je na tom, kdo se jí dovolává, aby její pravost prokázal. Tento problém může odstranit např. notářský zápis (se svolením k vykonatelnosti),³⁴ který charakter veřejné listiny již má (či alespoň legalizace podpisu na uznávací listině).

Pro vedení sporu je tedy rozhodné, že *„vyvratitelná domněnka o existenci uznaného závazku v uznaném rozsahu k okamžiku uznání má tytéž účinky jako nesporná existence závazku, pokud strana uznavší závazek tuto domněnku nevyvrátí.*“³⁵ Důsledkem tedy je skutečnost, že soud nemůže *„opřít své rozhodnutí o to, že nelze učinit spolehlivý závěr, že mezi stranami sporu existoval právní vztah, ale musí vycházet z toho, zda byla v řízení vyvrácena domněnka existence uznaného závazku.*“³⁶ V takovém případě je soud povinen mít tvrzenou skutečnost o existenci závazku za prokázanou podle § 133 zákona č. 99/1963, občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“), přestože mohou existovat pochybnosti o skutečné existenci závazku.³⁷

I když byla založena vyvratitelná právní domněnka³⁸ o tom, že předmětný (uznaný) závazek trvá v době uznání, neznamená to, že závazek nemohl zaniknout poté, co byl uznán (např. jeho řádným splněním).

Uznání závazku (dluhu) rovněž nemá spojitost s institutem uznáním žalobního nároku (procesní úkon) podle § 153a OSŘ, na jehož základě rozhoduje soud rozsudkem pro uznání. Dojde-li k však během řízení k uznání závazku (hmotněprávní úkon), soud k němu přihlédne a vyhlásí rozsudek kontradiktorní.³⁹

---

³⁴ K uznání dluhu ve formě notářského zápisu viz podkapitola 1.3.

³⁵ BEJČEK, Josef In ELIÁŠ, Karel , Josef, ELIÁŠ, Karel a RABAN, Přemysl. op. cit. sub. 12, str. 148 (s odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 2. 2001, č.j. 29 Cdo 285/99-85).

³⁶ BEJČEK, Josef In ELIÁŠ, Karel , Josef, ELIÁŠ, Karel a RABAN, Přemysl. op. cit. sub. 12, str. 148.

³⁷ BEJČEK, Josef In ELIÁŠ, Karel , Josef, ELIÁŠ, Karel a RABAN, Přemysl. op. cit. sub. 12, str. 148 (s odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 10. 2000, č.j. 29 Cdo 2854/99-104).

³⁸ V rámci odborné literatury se lze však setkat i s názory, že v případě konkludentního uznání závazku podle § 323 odst. 2 a § 407 odst. 2 a 3 ObchZ je založena právní domněnka nevyvratitelná, neboť z formulace § 407 odst. 2 a 3 ObchZ vyplývá, že se zmíněné konkludentní právní úkony považují výslovně za uznání. Srov. např. KOBLIHA, Ivan In KOBLIHA, Ivan, KALFUS, Jan, KOVARÍK, Zdeněk et al. op. cit. sub. 16, str. 963. S tímto závěrem však nelze souhlasit (analogie k jednotnosti institutu sub. 15) a je v odborné literatuře ojedinělý. I soudní rozhodnutí vrcholných soudů pracují s domněnkou, která vzniká při konkludentním uznání závazku, jako s domněnkou vyvratitelnou.

³⁹ TÉGL, Petr. op. cit. sub. 5.

1.2. Uznání dluhu v novém občanském zákoníku

Nový občanský zákoník upravuje institut uznání dluhu v části čtvrté (*relativní majetková práva*), hlavě I (*všeobecná ustanovení o závazcích*), dílu 8 (*zajištění a utvrzení dluhů*) v oddílu 3 (*utvrzení dluhu*) v § 2053 a 2054 a části první (*obecná část*), hlavě V (*právní skutečnosti*), dílu 3 (*promlčení a prekluze*), oddílu 1 (*promlčení*) zejména v § 639, 641, 642 a 653. Podobně jako v současných úpravách je tak úprava zdvojená a různé důsledky stejného institutu jsou upraveny v různých částech kodexu.

Úprava zásadním způsobem vychází ze současných kodexů⁴⁰ a co do formálního vyjádření textu právního předpisu doznává pouze stylistických změn. V určitých aspektech je však znát posun spíše směrem k obchodnímu zákoníku. Nově (tj. do nového občanského zákoníku) je přijata možnost konkludentního uznání dluhu. Stejně tak není nutné, aby při písemném uznání dlužník věděl, že uznává dluh, který je již promlčený a nevyžaduje se příslib zaplacení dluhu. Oproti stávajícímu obchodnímu zákoníku je však uznání účinné vůči ručiteli pouze pokud s ním ručitel vyjádřil souhlas (§ 2025 odst. 2 NOZ). I přes obecný příklon k bezformálnosti právního jednání nový občanský zákoník zachovává obligatorní písemnost.⁴¹ Při identifikaci uznávaného dluhu nový občanský zákoník požaduje po vzoru občanského zákoníku jeho určení co do důvodu i výše a uznáním se zakládá nová desetiletá promlčecí lhůta.⁴²

Nově je výslovně stanoveno, že nelze platně uznat dluh ze sázky nebo ze zápůjčky či úvěru poskytnutého k sázce (§ 2878 NOZ). Dlužníkovu prohlášení o uznání dluhu je rovněž považováno za formu dlužního úpisu a věřitel tak má v případě (částečného) plnění povinnost tuto skutečnost na prohlášení vyznačit či vydat dlužníkovi potvrzení o pozbytí platnosti této formy dlužního úpisu (§ 1952 NOZ).⁴³

Praktický přehled rozdílů mezi jednotlivými úpravami nabízí **Appendix I**; znění relevantních ustanovení zákona nabízí **Appendix II**.

---

⁴⁰ Důvodová zpráva k § 2053 a 2054 NOZ In ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava : Sagit, 2012. 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2, str. 803.

⁴¹ Byť následky nedodržení formy by neměly dle nového občanského zákoníku zakládat absolutní neplatnost právního jednání. Blíže viz podkapitola 2.2.2.

⁴² Nový občanský zákoník striktně rozlišuje pojmy „lhůta“ a „doba“. Blíže viz podkapitola 1.5.

⁴³ PIECHOWICZOVÁ, Lucie In BEZOUŠKA, Petr a PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník : nejdůležitější změny*. 1. vyd. Olomouc : ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-819-2, str. 290-291.

Právní následky uznání dluhu můžeme opět (nyní již stručněji) rozdělit na hmotněprávní a procesněprávní.

1.2.1. Hmotněprávní následky uznání dluhu

Promlčení upravují v novém občanském zákoníku § 609 – 653 NOZ.⁴⁴ Velkým posunem je zejména opuštění zásadní kogentnosti ustanovení o promlčení, což je patrné zejména z ustanovení § 630 odst. 1 NOZ.⁴⁵

Z hlediska právního prostředku uznání dluhu je významné ustanovení § 639 NOZ: „*Uznal-li dlužník svůj dluh, promlčí se právo za deset let ode dne, kdy k uznání došlo. Určí-li však dlužník v uznání i dobu, do které splní, promlčí se právo za deset let od posledního dne určené doby.*“ Nová promlčecí lhůta podle § 639 NOZ se aplikuje v případě explicitního uznání dluhu promlčeného i nepromlčeného (*a contrario* § 2053 NOZ),⁴⁶ avšak neplatí pro úroky a opakující se plnění, která dospěla po uznání dluhu (§ 642 NOZ). Konkludentně však nelze uznat dluh promlčený (§ 2054 odst. 3 NOZ).

Ustanovení § 653 NOZ s uznáním promlčeného dluhu *expressis verbis* spojuje obnovení nároku (tj. soudní vymahatelnost) a počátek běhu nové promlčecí lhůty.⁴⁷

Otázkou tedy zůstává, zdali budou moci strany s odvoláním na § 630 NOZ a při zachování ostatních korektivů nového občanského zákoníku (např. § 1 odst. 2 NOZ) nakládat s jednotlivými ustanoveními jako s ustanoveními dispozitivními (např. modifikovat § 639 NOZ a ujednat, že uznáním dluhu neběží nová desetiletá, nýbrž např. tříletá promlčecí lhůta).

---

⁴⁴ Ustanovení § 654 NOZ upravuje prekluzi. Na prekluzi však nemá uznání dluhu vliv.

⁴⁵ Ustanovení § 630 odst. 1 NOZ zní: „*Strany si mohou ujednat kratší promlčecí lhůtu počítanou ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé, než jakou stanoví zákon, nejméně však v trvání jednoho roku a nejdéle v trvání patnácti let.*“ Nová úprava se tak inspiruje především úpravou německou a úpravou obsaženou v DCFR. Viz důvodová zpráva k § 630 NOZ In ELIÁŠ, Karel. op. cit. sub. 40, str. 275 - 277.

⁴⁶ Důvodová zpráva k § 639 NOZ In ELIÁŠ, Karel. op. cit. sub. 40, str. 280 k tomu uvádí: „*Z § 110 odst. 1 obč. z. se přejímá právní pravidlo o desetileté promlčecí lhůtě v případě uznání dluhu. Uzná-li dlužník dluh, mohou pro promlčení nastat různé právní následky podle toho, kdy k uznání dojde. Tak může dojít k tomu, že obecná tříletá lhůta vůbec nepočne běžet, pokud byl dluh uznán jako ještě nedospělý, i k tomu, že se již běžící lhůta přetrhne a počne běžet nová promlčecí lhůta, pokud bude uznán dospělý dluh. Tyto skutečnosti není nutné v zákonném textu vyjadřovat (nečiní to ani současná úprava), protože je lze snadno dovodit výkladem.*“

⁴⁷ Z hlediska teoretického však srovnej pojednání v podkapitole 1.1.1 (nárok nezaniká, dokud nebyla úspěšně vznesena před soudem námitka promlčení).

1.2.2. Procesněprávní následky uznání dluhu

Zdvojení úpravy zmiňované v předchozích kapitolách nový občanský zákoník neopouští, když institut uznání dluhu je rovněž upraven v § 2053 a § 2054 NOZ. S uznáním dluhu podle § 2053 NOZ (právním jednáním v písemné formě) a § 2054 NOZ (konkludentně placením úroků a částečným plněním) je nadále spojováno založení vyvratitelné právní domněnky trvání dluhu v době uznání. Tato vyvratitelná domněnka však nenastane v případě, kdy mělo být konkludentním právním jednáním uznáno právo věřitele, které je již promlčeno.

1.3. Uznání formou zápisu se svolením k vykonatelnosti

Přes veškeré výhody, které institut uznání závazku (dluhu) pro věřitele představuje - ať už v hmotněprávní rovině extenze či obnovení promlčecí lhůty či v rovině procesněprávní (založení vyvratitelné právní domněnky), racionální věřitel se v rámci minimalizace rizika a transakčních nákladů pokouší jeho účinky ještě zvýšit.

V hospodářské praxi tak běžně dochází k situaci, kdy je uznání závazku (dluhu) vyhotovováno formou notářského (nebo dříve též exekučního) zápisu se svolením k vykonatelnosti. Tento zápis má rovnou povahu exekučního titulu a pro věřitele představuje v porovnání s vymáháním dlužníkovy dluhu soudní cestou efektivnější řešení, neboť může přistoupit rovnou k výkonu tohoto titulu. Tímto způsobem však lze uznat pouze dluh peněžitý.⁴⁸

V této souvislosti zbývá dodat, že v reakci na zkušenosti z praxe a s ohledem na dodržování osvědčené zásady, že nikdo by neměl být soudcem ve své vlastní věci,⁴⁹ však byla pravomoc vyhotovovat zápisy se svolením k vykonatelnosti soudním

---

⁴⁸ Viz ustanovení § 71a an. zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). Zde § 71a odst. 2 notářského řádu: „Notářský zápis o právním úkonu, ve kterém účastník jednostranně uzná peněžitou pohledávku vyplývající z již založeného závazkového právního vztahu, může obsahovat svolení zavázaného účastníka, aby podle tohoto zápisu byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí (vedena exekuce) a aby byl takový notářský zápis exekučním titulem, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní. Takový notářský zápis o právním úkonu musí obsahovat i výši pohledávky, dobu plnění, označení osoby, jejíž pohledávka má být splněna, a skutečnosti, na nichž se pohledávka zakládá.“ Do 31. 12. 2010 též obdobně § 40 odst. 1 písm. d) zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

⁴⁹ Lat. *Nemo iudex in causa sua.*

exekutorům odebrána a zůstala od 1. ledna 2011 zachována pouze notářům. Došlo tak k funkčnímu oddělení vyhotovování exekučního titulu a jeho exekuce.⁵⁰

1.4. Ostatní zajišťovací (utvrzovací) instituty

Právně teoretické názory na to, který institut lze ještě zařadit mezi zajišťovací (utvrzovací), se ne zcela shodují⁵¹ a často se teoretické rozlišení nekryje se systematickým uspořádáními právních předpisů, které tyto zajišťovací (utvrzovací) instrumenty buď *expressis verbis* upravují nebo jejich sjednání v rámci smluvní volnosti připouštějí.⁵²

Z hlediska současné pozitivněprávní úpravy bychom mohli mezi zajišťovací (utvrzovací) instituty zařadit zejména zástavní právo, zadržovací právo, dohodu o srážkách ze mzdy a ostatních příjmů, zajišťovací převod práva, zajišťovací postoupení pohledávky, jistotu,⁵³ smluvní pokutu, ručení, uznání dluhu (závazku), bankovní záruku, finanční zajištění či zástavní právo k cenným papírům.⁵⁴ Stejně lze za zajišťovací

---

⁵⁰ Stalo se tak zákonem č. 396/2012 Sb., kterým byl novelizován zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád (s účinností od 1. ledna 2011). Důvodová zpráva k novele uvádí: „Hlavní činností advokátů by mělo být poskytování právní pomoci, notáři by se měli kromě svého působení v dědickém řízení především soustředit na sepisování veřejných listin a soudní exekutoři by se měli věnovat zejména nucenému výkonu rozhodnutí. Protože exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti je veřejnou listinou, lze mít za to, že by jeho sepisování mělo být ponecháno ve výlučné působnosti notářů.“

⁵¹ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku: Díl 3: § 261-408*. 2. upr. vyd. Praha: Linde, 1998. 543 s. ISBN 80-7201-120-0, str. 575: „Zajišťovacích prostředků je značné množství. Jsou mezi nimi jednak ty, jež mají výlučně zajišťovací funkci (ručení, zástavní právo, zadržovací právo), jednak ty, jež plní mimo jiné i zajišťovací funkci (např. směnka). Mezi zajišťovacími vztahy nalezneme závazkové vztahy i práva věcná (zástavní právo).“

⁵² Níže uváděné třídění inspirováno zejména In FALDYNA, František, HUŠEK, Jan a DES, Zdeněk. *Zajištění a zánik závazků*. 1. vyd. Praha: Codex Bohemia, s.r.o., 1995. 144 s. ISBN 80-901683-5-3, str. 10. Naproti tomu např. ELIÁŠ, Karel In ELIÁŠ, Karel, Josef, ELIÁŠ, Karel a RABAN, Přemysl. op. cit. sub. 12, můžeme nalézt odlišnou systematiku třídění zajišťovacích institutů (avšak pouze sloužících k zajištění obchodních závazků) odlišnou, když na str. 129 výslovně uvádí: „Zajišťovacími instituty jsou podle našeho práva: zástavní právo, podzástavní právo, smluvní pokuta, ručení, bankovní záruka, dohoda o srážkách ze mzdy a jiných příjmů, zajišťovací převod práva, postoupení pohledávky (pokud má povahu fiduciární cesse) a uznání dluhu (závazku).“ K problému viz dále.

⁵³ Avšak např. ELIÁŠ, Karel In ELIÁŠ, Karel, Josef, ELIÁŠ, Karel a RABAN, Přemysl. op. cit. sub. 12 uvádí, že jistota „není v soudobém právu prostředkem zajištění závazků.“ ELIÁŠ, Karel na str. 129 pokračuje: „Typickými jistotami jsou zástava, ručení a uznání dluhu. Charakter zajišťovacího převodu práva a postoupení pohledávky jako prostředku zajištění je z teoretického pohledu pochybný, stejně tak i povaha smluvní pokuty. Ve vazbě na tyto pochybnosti by možná bylo přesnější volit ve vztahu k nim jako obecný pojem spíše termín utvrzení závazku, použitý již při označení první hlavy třetího dílu ABGB.“

⁵⁴ Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech – zde je upraveno v § 39 - 44a. Zákon bude zrušen s účinností nového občanského zákoníku.

prostředky považovat např. vystavení směnky či patronátní prohlášení mateřské společnosti (zajišťující úvěr poskytovaný dceřině společnosti finanční institucí).⁵⁵

Z hlediska dichotomie obligačněprávních a věcněprávních institutů řadíme institut uznání dluhu (závazku) mezi instituty obligačněprávní, neboť dluh je zde kryt pouze toliko závazkem dlužníka, nikoli přímou majetkovou hodnotou.⁵⁶ Z hlediska subjektů „[v]ěcně-právně oprávnění mají hodnoty, k nimž se mohou táhnouti bezprostředně, ať se nalézají u kterékoli osoby; obligačně oprávnění mají hodnotu jen v důvěře, že dlužník plniti bude ze svého jmění.“⁵⁷

Nový občanský zákoník

Způsob, kterým nový občanský zákoník z hlediska systematického a terminologického obecně přistupuje k úpravě zajištění a utvrzení dluhů se jeví být velmi logický a konzistentní.⁵⁸

Nový občanský zákoník zasadil obecně úpravu těchto institutů do části čtvrté (*relativní majetková práva*), hlavy I (*všeobecná ustanovení o závazcích*), dílu 8 (*zajištění a utvrzení dluhů*) do § 2010 až 2054. Díl se člení na tři oddíly:

- 1) obecná ustanovení (§ 2010 – 2017; upravuje obecná ustanovení a jistotu⁵⁹);
- 2) zajištění dluhu (§ 2018 – 2047; upravuje ručení, finanční záruku, zajišťovací převod práva a dohodu o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů);
- 3) utvrzení dluhu (§ 2048 – 2054; upravuje smluvní pokutu a uznání dluhu).⁶⁰

---

⁵⁵ PIECHOWICZOVÁ, Lucie In BEZOUŠKA, Petr a PIECHOWICZOVÁ, Lucie. op. cit. sub. 43, str. 271.

⁵⁶ Na rozdíl např. od práva zástavního či zadržovacího.

⁵⁷ SEDLÁČEK, Jaromír. *Obligační právo: obecné nauky o právních jednáních obligačních a o splnění závazků*. V Brně : nákl. československého akademického spolku Právnick, 1924. 327 s.; reprint SEDLÁČEK, Jaromír. *Obligační právo*. 2. upravené vyd. Editor Jiří Spáčil. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 323 s. ISBN 978-807-3575-199, str. 2.

⁵⁸ Nový občanský zákoník přistoupil již terminologicky důsledně, a z mého pohledu správně, mj. k rozlišení pojmu zajištění a utvrzení dluhu. Tyto názory se ostatně v odborné literatuře vyskytovaly u autorů nového občanského zákoníku již dříve (srov. např. sub. 50).

⁵⁹ S povinností poskytnout jistotu (§ 2012 - 2017 NOZ) operuje nový občanský zákoník na několika místech (srov. např. § 280, § 393 odst. 2 NOZ). V takovém případě se obecně považuje jistota za poskytnutou zřízením zástavního práva (§ 2012 odst. 1 NOZ) či způsobilým ručitelem (§ 2012 odst. 2 NOZ). Úprava jde v kasuistice mnohem dále než současná úprava občanského zákoníku (srov. § 555-557 OZ).

⁶⁰ Jak správně poukazuje ČECH, Petr In ČERNÁ, Stanislava, PLÍVA, Stanislav et al. *Podnikatel a jeho právní vztahy*. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Scripta Iuridica, 2013. 156 s. ISBN 978-80-87146-76-7, str. 80, uvedené rozlišení není jen teoretické. Podle § 1933 odst. 1 NOZ se v situaci, kdy dlužník je dlužen z několika závazků u stejného věřitele k plnění stejného druhu a neoznačí

I zde však rozřídění ustupuje vnitřní systematicke zákona a veškeré způsoby zajištění či utvrzení dluhů nejsou uvedeny v dílu o zajištění a utvrzení dluhů. Mezi právními prostředky zajištění dluhů můžeme zmínit např. zástavní a podzástavní právo (§ 1309 – 1394 NOZ), zadržovací právo (§ 1395 – 1399 NOZ) či závdavek (§ 1808 – 1809 NOZ), které zákon řadí logicky do části věnované absolutním majetkovým právům (část třetí nového občanského zákoníku). Mezi instituty utvrzení dluhů patří rovněž např. přistoupení k dluhu (§ 1892 NOZ) či zákaz zcizení či zatížení (§ 1761 NOZ).⁶¹

1.5. Terminologie

Používání terminologie týkající se pojmů *dluh* a *závazek*, *zajišťovací* a *utvrzovací* instituty či *doba* a *lhůta* není jednotné.⁶² Tyto pojmy jsou často používány zaměnitelně (*promiscue*) a to v zákonných i odborných textech, ač by tomu tak býti nemělo.

Snahu o akribii a jednotnost v nakládání s těmito pojmy můžeme nalézt v novém občanském zákoníku. Důvodová zpráva k § 1721 NOZ⁶³ uvádí: „*Oproti dosavadnímu zákonnému stavu se osnova přidržuje jasného pojmového obsahu slov dlužník, věřitel, právo, povinnost, pohledávka, dluh, závazek, smlouva a nesměšuje je. ... Klíčovým pojmem obligačního práva (jako práva majetkového a relativního) je závazek (obligace). ... Co má být plněno, je dluh, kdo plní, je dlužník. Věřitel je ten, komu má být plněno; jeho právo na plnění je pohledávka.*“⁶⁴

Zde výše uvedeného tedy můžeme jednoznačně odvodit teoretické odlišení závazku (obligace) jako právního vztahu (*pouta*) vzniklého na základě právní skutečnosti (v soukromém právu typicky smlouvy, tj. právního jednání), přičemž z tohoto právního vztahu vznikají jeho stranám práva a povinnosti, tj. dluhy

---

dluh, na který plní, započte se toto plnění na dluh nejméně zajištěný. V situaci, kdy existují dva dluhy, z čehož jeden je zajištěn a utvrzen a druhý „pouze“ utvrzen, započte se plnění na druhý z nich.

⁶¹ Srov. PIECHOWICZOVÁ, Lucie In BEZOUŠKA, Petr a PIECHOWICZOVÁ, Lucie. op. cit. sub. 43, str. 272.

⁶² Viz právě institut „uznání dluhu“ upravený v § 558 OZ a ve východiscích jen málo odlišný institut označený jako „uznání závazku“ upravený v § 323 ObchZ.

⁶³ § 1721 NOZ: „Ze závazku má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit.“

⁶⁴ Viz důvodová zpráva k § 1721 NOZ In ELIÁŠ, Karel. op. cit. sub. 40, str. 704.

a pohledávky. Právě tyto dluhy (a s nimi korelující pohledávky) jsou tedy potom předmětem zajištění, tj. předmětem zajištění není závazek.⁶⁵

Podobnou snahou o právně teoreticky čistou práci s terminologickou stránkou jazyka zákona vykazují autoři nového občanského zákoníku v rozlišení pojmů *zajištění* (zástavou, ručením, bankovní zárukou, zajišťovacím převodem a dohodou o srážkách ze mzdy) a *utvrzení* (uznáním dluhu a sjednáním smluvní pokuty) dluhů. Utvrzovací instituty „*totiž hospodářsky nezajišťují pohledávku věřitele, třebaže mu poskytují jiné výhody.*“⁶⁶ Institut uznání dluhu tedy není institutem zajišťovacím ani uhrazovacím, nýbrž utvrzovacím. Tento názor je poměrně hojně přijímán právní teorií a nevyvolává zásadní kontroverze.⁶⁷ Zbývá snad pouze podotknout, že prvorepubliková komentářová literatura používá ve vztahu k utvrzení dluhu toliko pojmu „*upevnění*“.⁶⁸

Nový občanský zákoník striktně rozlišuje rovněž pojmy *lhůta* a *doba*, přičemž „*lhůtou je čas vymezený určité osobě, aby si projevem vůle zachovala vlastní právo. V ostatních případech jde o dobu. Oboje se důsledně rozlišuje, tudíž se v osnově setkáme se záruční dobou, s výpovědní dobou, s dobou prodlení, ale se lhůtou promlčecí, prekluzivní, akceptační apod.*“⁶⁹

1.6. K povaze norem v novém občanském zákoníku

Další aplikaci a soudní interpretaci zajišťovacích a utvrzovacích institutů upravených v novém občanském zákoníku ovlivní zcela zásadním způsobem, zdali

---

⁶⁵ Důvodová zpráva k § 1721 NOZ In ELIÁŠ, Karel. op. cit. sub. 40, str. 704. „*Opouští se tudíž např. ztotožňování smlouvy se závazkem nebo závazku s dluhem atp., neboť ani zákon nemůže měnit smysl slov. Slovem „smlouva“ se tudíž označuje jen určitá právní skutečnost, z níž vzniká závazek, „závazkem“ se rozumí obligace, „dluhem“ povinnost k plnění ze závazku vzniklá apod.*“ Často jde však o různé nazírání na stejnou věc, neboť právě tak by bylo teoreticky správné používat např. pojmu „zajištění věřitelovy pohledávky“ (k tomu viz ELIÁŠ, Karel. In op. cit. sub. 12, str. 127, pozn. pod čarou č. 162). Použití je tak do značné míry arbitrární (k tomu viz ČECH, Petr In ČERNÁ, Stanislava, PLÍVA, Stanislav et al. op. cit. sub. 60, str. 79).

⁶⁶ Důvodová zpráva k § 2010 – 2014 NOZ In ELIÁŠ, Karel. op. cit. sub. 40, str. 789-790.

⁶⁷ Srov. např. TĚGL, Petr. op. cit. sub. 5 či TINTĚRA, Tomáš. op. cit. sub. 5. Existují však i jiné přístupy (např. nepřesně GIESE, Ernst In GIESE, Ernst, DUŠEK, Petr et al. *Zajištění závazků v České republice*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha : Beck, 2003. 356 s. ISBN 80-7179-658-1, s. 294, na které v uváděném článku odkazuje zde zmiňovaný TĚGL, Petr).

⁶⁸ Srovnej dále v podkapitole 3.1.2.

⁶⁹ Důvodová zpráva k § 600 – 609 NOZ In ELIÁŠ, Karel. op. cit. sub. 40, str. 256-266.

budou jednotlivé úpravy nazírány jako kogentní či dispozitivní (*spádové*).⁷⁰ Anticipovat *en bloc* správnou odpověď ke konkrétním ustanovením není vůbec lehké. Nový občanský zákoník se odchýlil od použití výčtového paragrafu po vzoru § 263 ObchZ, který stavěl *prima facie* najisto, jaká obligačněprávní ustanovení lze považovat za kogentní a jaká za dispozitivní (*arg. a contrario*).⁷¹

Celková tendence nového občanského zákoníku je však zjevná – dispozitivní ustanovení s ohledem na zásadu autonomie vůle zcela jasně převažují, neboť nemá být úlohou zákonodárce nad míru nezbytně nutnou vnucovat svobodným subjektům svou vůli. I zde však existují mantinely v podobě dobrých mravů, veřejného pořádku a práv týkajících se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti (§ 1 odst. 2 NOZ).⁷² V takovém případě se odchýlit nelze a ustanovení má pro daný případ kogentní povahu. O kogentní normy se jedná také v případě, kdy předpis stanoví, že jejich porušení vede k neplatnosti (resp. zdánlivosti) právního jednání či *expressis verbis* stanoví, že se od normy nelze odchýlit.⁷³ V případě pochybností o povaze soukromoprávní normy je potřeba upřednostnit dispozitivnost.⁷⁴

Důvodová zpráva ve vztahu k části čtvrté nového občanského zákoníku (*relativní majetková práva*) výslovně uvádí, že naprostá většina ustanovení této obligačněprávní části má dispozitivní povahu a v případě komentářů k jednotlivým ustanovením dílu pojednávajícího o zajištění a utvrzení dluhů kategoricky prohlašuje, že

---

⁷⁰ In kapitola „*Co víc zavazuje, smlouva nebo zákon*“ od Bohumila Havla In ELIÁŠ, Karel, HAVEL, Bohumil, BEZOUŠKA, Petr et al. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 315 s. ISBN 978-80-7478-013-4, str. 83 an.

⁷¹ Důvodová zpráva k § 1 NOZ In ELIÁŠ, Karel. op. cit. sub. 40, str. 60 - 61. Současná úprava obchodního zákoníku však vykazuje deficit, je předmětem častých novelizací a je terčem kritiky jako nepružná, nefunkční a neodpovídající tradičnímu pojetí soukromého práva (srov. In PELIKÁNOVÁ, Irena. op. cit. sub. 11, s. 47, 54 - 57).

⁷² Viz § 1 odst. 2 NOZ: „*Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.*“ Podobně i úprava promlčení (dosud vnímána převážně jako kogentní) je nově značně dispozitivní (srov. důvodovou zprávu k § 630 NOZ In ELIÁŠ, Karel. op. cit. sub. 40, str. 275-277 či podkapitulu 1.2.1).

⁷³ Obdobně již dnes např. nález Ústavního soudu ze dne 4. 11. 1998, sp. zn. II. ÚS 236/97 (Sb. ÚS 236/97). Velmi fundovaný návrh na rozlišení kogentních a dispozitivních norem v novém občanském zákoníku viz MELZER, Filip. Dispozitivní a kogentní normy v novém občanském zákoníku. *Právní rádce*. 2013, roč. 21, č. 7, s. 253-260. ISSN 1210-4817.

⁷⁴ PIECHOWICZOVÁ, Lucie In BEZOUŠKA, Petr a PIECHOWICZOVÁ, Lucie. op. cit. sub. 43, str. 11.

dané ustanovení je *pochopitelně* navrženo jako dispozitivní.⁷⁵ Je tedy primárně na subjektech, jak si své obligačněprávní vztahy upraví.

Ve vztahu k uznání dluhu sice důvodová zpráva ohledně kogentnosti a dispozitivnosti ustanovení mlčí, domnívám se však, že by bylo zcela proti nasměrování celého zákoníku dovozovat kogentnost ustanovení. Taková úvaha by byla do značné míry kontraintuitivní.⁷⁶ Není zde přeci natolik intenzivní zájem zákonodárce na omezení svobody jednotlivce.⁷⁷ Někteří komercialisté podobný názor však nesdílejí (byť i oni připouští možnost dispozitivnosti ustanovení).⁷⁸

Argument o dispozitivní povaze můžeme podpořit i historickým srovnáním. Ze současné dikce § 263 odst. 1 ObchZ jednoznačně vyplývá, že ustanovení § 323 a 407 ObchZ upravující uznání závazku jsou považována za kogentní a takto k nim v současné době přistupuje i judikatura (srov. kap. 2). Přestože v současnosti není o jejich povaze *de lege lata* sporu,⁷⁹ domnívám se, že *de lege ferenda* není důvodu, aby uznání závazku (dluhu) bylo upraveno normami kogentní povahy. Nazírání na povahu normy je totiž dynamickým procesem, ve kterém hraje důležitou roli společenský vývoj. Zatímco text ustanovení o uznání závazku v obchodním zákoníku (ale i v občanském

---

⁷⁵ Srovnej např. In ELIÁŠ, Karel. op. cit. sub. 40 důvodovou zprávu k § 1807 až 1808 NOZ, str. 732; k § 1929 NOZ, str. 771; k § 1982 až 1991 NOZ (započtení), str. 784; k § 1992 NOZ (odstupné), str. 1992; k § 2015 NOZ (jistota), str. 790; k § 2042 NOZ (zajišťovací převod práva), str. 798 apod. To je rozdíl oproti části třetí (*absolutní majetková práva*) nového občanského zákoníku, od jejichž ustanovení se dle § 978 NOZ nelze odchýlit s účinky vůči třetím osobám, ledaže to zákon připouští (pravidlem je tedy kogentnost, dispozitivnost je výjimkou).

⁷⁶ Samozřejmě s vědomím zmíněných korektivů v podobě § 1 odst. 2 věta za středníkem NOZ apod.

⁷⁷ Viz KNAPP, Viktor. op. cit. sub. 4, str. 53 an.

⁷⁸ PELIKÁNOVÁ, Irena. op. cit. sub. 1, str. 293. Autorka uvádí, byť ke staršímu návrhu nového občanského zákoníku: „*Návrh nového občanského zákoníku (§ 1853) předepisuje pro uznání závazku písemnou formu a rovněž žádá obsahové náležitosti – uznání co do výše a důvodu, má-li vzniknout vyvrátitelná domněnka existence a trvání závazku. Placení úroku a částečné plnění má účinky uznání dluhu, ale částečné plnění jenom za předpokladu, že z okolností je uznání zbytku možno vyvodit. Tato omezující podmínka výrazně zužuje okruh případů, kde bude domněnka aplikovatelná. Domněnka však nebude platit, jde-li o dluh promlčený. Vidíme, že se jedná o zásadní zpřísnění právní úpravy, které navíc omezuje autonomii vůle stran, protože i kdyby dlužník chtěl promlčený závazek uznat v písemné formě, zákon by mu to znemožnil. Ustanovení zřejmě nelze považovat za dispozitivní.* [Zvýrazněno autorem práce] *Důvodová zpráva ke změně úpravy mlčí.*“

⁷⁹ Poněkud nepochopitelně proto působí závěry In BEJČEK, Josef In ELIÁŠ, Karel, Josef, ELIÁŠ, Karel a RABAN, Přemysl. op. cit. sub. 12, str. 145, který označuje současnou *de lege lata* úpravu § 323 ObchZ za dispozitivní (dílo bylo publikováno v roce 2010). Stejně tak KOBLIHA, Ivan In KOBLIHA, Ivan, KALFUS, Jan, KOVAŘÍK, Zdeněk et al. op. cit. sub. 16, str. 963 (dílo bylo publikováno v roce 2006) či ŠKÁROVÁ, Marta In ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník : komentář II. : § 460-880. Komentář.* 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. 1223-2293 s. ISBN 978 80 7400 004 1. str. 1478 (dílo bylo publikováno v roce 2008).

zákoníku v případě uznání dluhu) vykazuje značnou stabilitu, řadě novelizací se nevyhnulo právě výčetové ustanovení § 263 ObchZ. Samotná úprava § 323 ObchZ byla totiž původně považována za dispozitivní.⁸⁰ Kogentnost tohoto ustanovení byla zakotvena až novelou obchodního zákoníku v podobě zákona č. 377/2005 Sb.,⁸¹ účinného od 29. 9. 2005. Ustanovení tak přestalo být po více než deseti letech dispozitivním a stalo se (arbitrárním rozhodnutím zákonodárce) kogentním.⁸²

S ohledem na výše uvedené argumenty budu přistupovat k ustanovením nového občanského zákoníku o uznání dluhu jako k ustanovením dispozitivním. Tento závěr se odrazí v hodnocení použitelnosti judikatury provedeném v části druhé této práce.

---

⁸⁰ Naproti tomu ustanovení § 407 ObchZ bylo za kogentní podle § 263 ObchZ považováno vždy.

⁸¹ Zákon č. 377/2005 Sb., o finančních konglomerátech (dále jen „**zákon o finančních konglomerátech**“). Tento zákon v části deváté (*změna obchodního zákoníku*) novelizoval obchodní zákoník. Obdobně viz CHÝLE, Josef. Několik poznámek k otázce uznání závazku (dluhu) dle obchodního a občanského zákoníku. *Obchodní právo*. 2009, roč. 18, č. 6, s. 3-6. ISSN 1210-8278.

⁸² Jelikož návrh zákona o finančních konglomerátech doznal po vypracování důvodové zprávy změn v rámci legislativního procesu (došlo k rozšíření výčtu v § 263 odst. 1 ObchZ o § 323 – 323i ObchZ), důvodová zpráva nám k tomuto kroku nic neuvádí a nemůžeme tak posoudit, jaké byly motivy zákonodárce. Vzhledem ke způsobu novelizace § 263 odst. 1 ObchZ, kdy byla za slova „§ 322,“ vložena slova „§ 323 až 323i,“ tj. nedošlo k odlišení § 323 ObchZ upravujícího uznání závazku od § 323a-§ 323i ObchZ upravujících finanční zajištění (které bylo právě touto novelou do obchodního zákoníku přidáváno), nelze vyloučit ani tu domněnku, že tak mohlo dojít z pouhé nepozornosti zákonodárce v rámci legislativního procesu. Tuto domněnku však vyvrací další legislativní vývoj, neboť § 263 odst. 1 ObchZ byl dále pozměňován tak, že slova „§ 323 až 323i“ byla změněna na „§ 323 až § 323f“ (zákon č. 344/2007 Sb.) a následně při přesunutí úpravy finančního zajištění do samostatného zákona o finančním zajištění na „§ 323“, tj. byl zrušen dovětek „až 323f“ (zákon č. 188/2011 Sb.). Z toho lze dovodit, že tato změna byla záměrná a nedošlo k ní pouhou nepozorností či nedůsledností. K odůvodnění těchto zásahů, které by mohlo být pro naši práci relevantní, důvodové zprávy mlčí.

2. Judikatorní závěry a jejich aplikovatelnost

Základem této kapitoly je zejména přehled soudních řešení otázek týkajících se uznání závazku (dluhu), který je doplněn úvahami nad tím, do jaké míry mohou současné judikatorní závěry obstát s účinností nového občanského zákoníku. Výběr otázek je selektivní, neboť nemohou být s ohledem na rozsah práce vyčerpány veškeré otázky, které s institutem souvisí.

2.1. Obecné otázky

Řešení následujících otázek je zpravidla založeno na posouzení toho, zdali má zákonná úprava kogentní či dispozitivní povahu.⁸³

2.1.1. Právo (nikoli povinnost) dlužníka

Předně je na právní úkon⁸⁴ dlužníka v podobě uznání závazku potřeba nahlížet jako na zákonem danou možnost chování dlužníka. Jedná se tedy o dlužníkovu právo, nikoli jeho povinnost. Věřitel nemůže svého dlužníka k uznání závazku žádným způsobem právně nutit, což je názor přijímaný i doktrínou.⁸⁵ Věřitel může svého dlužníka k plnění vyzvat, avšak jestliže dlužník závazek uznat odmítne, jedná zcela v intencích svého subjektivního práva a věřitel nemůže přistoupit k právnímu donucení.

Vzhledem k tomu, že § 323 a § 407 ObchZ mají z vůle zákonodárce kogentní povahu,⁸⁶ není stranám dána možnost se od těchto zákonných ustanovení odchýlit či jejich aplikaci vyloučit. Z jazykového rozboru ustanovení § 323 odst. 1 ObchZ, které strany musí vzhledem k jeho kogentnosti následovat („*Uzná-li někdo písemně svůj*

---

⁸³ Ke kogentnosti a dispozitivnosti viz obecně podkapitola 1.6.

⁸⁴ Dle terminologie NOZ právní jednání (zejména § 545 an. NOZ). Obsah pojmů „právní úkon“ a „právní jednání“ však dle některých názorů nemusí být zcela totožný. Blíže viz kapitola „*Jednáme spíše platně, ale s riziky*“ od BEZOUŠKA, Petr In ELIÁŠ, Karel, HAVEL, Bohumil, BEZOUŠKA, Petr et al. op. cit. sub. 70, str. 58 an či podkapitola 2.2.3.

⁸⁵ Srov. např. ŠIMONÍKOVÁ, Pavla, LASÁK, Jan. op. cit. sub. 5 či TÉGL, Petr. op. cit. sub. 5. Analogicky TÉGL, Petr a DVOŘÁK, Jan In ELIÁŠ, Karel. op. cit. sub. 23, str. 1604: „*Dlužníkovi však uvedeným ustanovením nikterak nevzniká povinnost svůj dluh vůči věřiteli uznat. Je to pouze jeho právo a záleží tedy plně na vůli dlužníka, zda tohoto svého práva využije či nikoli.*“ Přestože jde o komentář k občanskoprávní úpravě uznání dluhu, je plně použitelný i na obchodněprávní režim uznání závazku.

⁸⁶ O vztahu § 263 ObchZ k § 323 a § 407 ObchZ viz blíže podkapitola 1.6.

určitý závazek...“), potom můžeme dovodit, že pokud by zákonodárce chtěl vyjádřit povinnost dlužníka svůj závazek uznat (např. je-li k tomu věřitelem vyzván předepsaným způsobem), zcela jistě by formuloval ustanovení jinak.⁸⁷

Závěr o uznání závazku jako právu, tj. nikoli povinnosti, dlužníka - byť nevyvolává pochybnosti - můžeme opřít rovněž o rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. dubna 2010, sp. zn. 33 Cdo 3050/2008. V něm Nejvyšší soud ČR, byť bez užšího vztahu k projednávané věci, potvrdil, že „[n]ení povinností dlužníka uznat svůj závazek vůči věřiteli“.⁸⁸

Není-li však na základě *kogentní* úpravy uznání závazku povinností dlužníka *ex lege*, vyvstává otázka, zdali mohou strany povinnost dlužníka závazek uznat založit smluvně (*ex contractu*).⁸⁹ V hospodářské praxi mohou přeci běžně nastávat situace, kdy strana smlouvy není přesvědčena o ekonomické síle či platební morálce protistrany, přesto však má zájem kontrahovat a hledá cesty, jak minimalizovat uvedené deficity.⁹⁰

Domnívám se však, že za současné úpravy to možné není, neboť by se takto strany vlastně smluvně odchýlily od *kogentního* ustanovení zákona, které definuje uznání dluhu jako právo, nikoli povinnost dlužníka. Pokud bychom tedy smlouvou z práva dlužníka (*kogentně* stanoveného zákonem) udělali povinnost dlužníka (tj. opak), jednoznačně bychom se odchýlili od zákonného ustanovení, které odchýlení nedovoluje a takovéto odchýlení by bylo považováno za neplatné. Tzn. ani smlouva mezi stranami na tom nemůže nic změnit.⁹¹

---

⁸⁷ Např. „*Dlužník písemně uzná svůj závazek, je-li k tomu věřitelem řádně vyzván...*“ etc. Indikativ v textu právního předpisu značí povinnost - nikoli možnost - chování.

⁸⁸ Uvedené rozhodnutí se týkalo občanskoprávního uznání dluhu podle § 558 ObčZ.

⁸⁹ Např. tak, že dlužník bude na základě výzvy věřitele mít povinnosti podepsat uznání závazku ve znění, které tvoří přílohu smlouvy, přičemž tato povinnost může být zajištěna smluvní pokutou apod.

⁹⁰ Otázkou zůstává, do jaké míry by byla takováto smluvní úprava v praxi potřebná, vezmeme-li v úvahu ekonomické pozadí situace, ve kterých může být často uznání závazku věřitelem po dlužníkovi vyžadováno. Zpravidla se bude jednat o situace, kdy dlužník je v prodlení s plněním dluhu, jehož promlčení se blíží, přičemž věřitel za použití *právní* výhrůžky domáhání se svých práv soudní cestou nabízí alternativu v podobě písemného uznání závazku dlužníkem. Racionálně uvažující dlužník zřejmě v takové situaci dluh uzná, neboť tím oddálí či případně eliminuje (věří-li, že bude schopen dluh plnit) soudní řešení a s ním spojené náklady. Praktické však může být uznání závazku v situaci, kdy je závazek (existence, výše, právní důvod atd.) mezi stranami sporný a dochází tím především k odstranění pochybností. Srov. In GIESE, Ernst, DUŠEK, Petr et al. op. cit. sub. 67, str. 294.

⁹¹ Stejně In ŠIMONÍKOVÁ, Pavla, LASÁK, Jan. op. cit. sub. 5. Autoři článku z *kogentnosti* úpravy dále dovozují, že si nelze sjednat vlastní důvod uznání závazku (např. nečinnost), tudíž není dle jejich názoru možné uznat dluh např. nereklamováním obdržené faktury. Pokud by takovýto způsob obsahovaly např. všeobecné obchodní podmínky, bylo by dané ujednání neplatné. Tento závěr podporuje i rozhodnutí

Nový občanský zákoník

Rovněž nový občanský zákoník zakotvuje dle mého názoru bez jakýchkoli pochyb uznání dluhu jako právo, nikoli povinnost, dlužníka (viz formulace § 2053 NOZ „*Uzná-li někdo svůj dluh...*“ převzatá z § 558 OZ). Diskutovaný judikatorní závěr by tedy obecně obstál za situace, kdy by nedocházelo ke změně charakteru normy, tj. tato by byla stále považována za kogentní.

Bude-li však ustanovení o uznání dluhu vykládáno jako dispozitivní,⁹² nemělo by již být obligačním stranám znemožněno, aby se platně smluvně odchýlily od zákonného ustanovení a založily smluvním ujednáním uznání dluhu jako povinnost dlužníka. I za této situace však bude nezbytné vždy uvažovat korektivy nového občanského zákoníku (např. § 1 odst. 2 NOZ).

2.1.2. Co vlastně může dlužník uznat?

S kogentním charakterem institutu souvisí i otázka předmětu uznání závazku (dluhu). Z textu obchodního zákoníku vyplývá, že předmětem uznání může být toliko určitý závazek dlužníka.⁹³ Předmětem uznání tak nemohou být např. ostatní náležitosti závazku v podobě (suspenzivních či resolutivních) podmínek či splatnost závazku.⁹⁴

Dlužník tedy nemůže např. uznat právo věřitele na zaplacení kupní ceny s tím, že toto uznání podmíní určitým datem splatnosti závazku.⁹⁵ Uznání závazku musí být

---

Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 10. 2008, sp. zn. 32 Cdo 1362/2007. Blíže k této otázce viz podkapitola 2.1.3.

⁹² K úvahám nad dispozitivností úpravy nového občanského zákoníku srov. podkapitulu 1.6.

⁹³ Je nerozhodné, zdali se jedná o závazek, který má již pro věřitele kvality nároku – tj. soudem vynutitelného (tzv. dospělého) práva.

⁹⁴ In ŠIMONÍKOVÁ, Pavla, LASÁK, Jan. op. cit. sub. 5.

⁹⁵ Touto otázkou se zabýval i Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku ze dne 25. 4. 2002, sp. zn. 29 Odo 522/2001. V uvedené věci se žalobkyně jako prodávající domáhala zaplacení kupní ceny ze strany žalované jako kupující. Žalobkyně oprávněnost svého nároku opírala i) o existenci titulů v podobě kupních smluv a ii) uznání závazků z těchto kupních smluv. Závazky měla žalovaná uznat v rámci podání odporu proti platebním rozkazům. Žalovaná totiž v odporech totiž uvedla, že „*ve snaze vyřešit spory mimosoudní cestou zašle žalobkyni návrh splátkového kalendáře s termínem úhrady dluhů nejpozději od konce dubna resp. června 1998...*“ Soud prvního stupně a soud odvolací se v daném případě rozešly v názoru na to, splňuje-li takovýto úkon žalované hmotněprávní náležitosti uznání závazku podle § 323 ObchZ. Soud prvního stupně posoudil daný úkon jako platné uznání závazku, soud odvolací usoudil, že podané odpory nemají náležitosti uznání závazku, „*neboť z jejich obsahu je zřejmé, že předpokládají následnou dohodu účastníků.*“ Nejvyšší soud ČR se posouzení platnosti uznání závazku vyhnul, když úkon žalované v podobě podání odporu proti platebnímu rozkazu subsumoval pod § 153a OSŘ a posoudil jej jako procesněprávní úkon uznání nároku (navíc adresovaný soudu, nikoli žalobkyni). Dodal však, že tímto úkonem žalovaná podle soudu „*nepochybně projevuje nejen vědomost o svém dluhu, vyplývající*

učiněno jako nepodmíněné a nemůže např. předpokládat další dohodu stran či být učiněno s výhradou určitého jednání věřitele. V takovém případě by nebylo takový projev vůle možno posoudit jako platné uznání závazku.

Současná judikatura zastává jednoznačný postoj, opíraje opět svůj závěry o kogentnost zákonného ustanovení. V rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1929/97 bylo vysloveno, že uznání musí být učiněno zásadně bez výhrad. V rozhodnutí ze dne 18. 3. 2010, sp. zn. 23 Cdo 16/2010 potom Nejvyšší soud ČR dovodil, že v případě, kdy žalovaná (zde v pozici dlužníka) předložila „žalobci návrh plnění, který byl podmíněn jednáním ze strany žalobce, odvolací soud správně neposuzoval takový projev vůle žalované za uznání závazku ve smyslu § 323 odst. 1 ObchZ.“ Podobně viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 12. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3849/2010.

Na uvedený problém předmětu uznání závazku, kdy jsme uzavřeli, že předmětem uznání může být toliko právo věřitele, navazuje rozlišení *uznání závazku* ve smyslu § 323 ObchZ od *vlastního závazku ze smlouvy*.⁹⁶

Kupř. uzavřením kupní smlouvy podle § 409 an. ObchZ se „prodávající zavazuje dodat kupujícímu movitou věc (zboží) určenou jednotlivě nebo co do množství a druhu a převést na něho vlastnické právo k této věci a kupující se zavazuje zaplatit kupní cenu.“⁹⁷ Kupujícímu podle § 447 ObchZ tímto vzniká závazek zaplatit kupní cenu (ve sjednané lhůtě; není-li sjednána, potom podle § 449 an. ObchZ) a převzít zboží dodané v souladu se smlouvou. Toto je tedy povinnost (dluh) dlužníka plynoucí ze závazku (obligace) vzniklého na základě smlouvy (právního úkonu, tj. právní skutečnosti). Na uzavření kupní smlouvy tedy nelze nahlížet tak, že kupující uzavřením kupní smlouvy zároveň uznává svůj dluh ve smyslu práva věřitele na zaplacení kupní ceny ve smyslu § 323 ObchZ.

---

ze žalobního nároku, ale i vůli (ochotu) nárok nepodmíněně uspokojit“ Dále pak uzavřel, že „předmětem uznávacího prohlášení může být jen nárok samotný, nikoli též lhůta k jeho plnění (splatnost) ...“.

⁹⁶ Na uvedenou distinkci správně upozorňují ŠIMONÍKOVÁ, Pavla, LASÁK, Jan. op. cit. sub. 5.

⁹⁷ Obdobně je upravena kupní smlouva v § 2079 odst. 1 NOZ, který stanoví, že „[k]upní smlouvou se prodávající zavazuje, že kupujícímu odevzdá věc, která je předmětem koupě, a umožní mu nabýt vlastnické právo k ní, a kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí prodávajícímu kupní cenu.“

Přestože se nejedná o žádné subtilnější právní rozlišení, pocítil potřebu se k němu vyjádřit i Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 30. 3. 2004, sp. zn. 32 Odo 228/2003.⁹⁸

V uvedeném případě žalovaný uzavřel se žalobkyní dohodu o náhradě nákladů z důvodu nesplnění závazku k další službě.⁹⁹ Podle názoru soudu prvního stupně a následně i odvolacího soudu, který rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, nebyla však žalobkyně schopna doložit existenci závazku žalovaného k náhradě nákladů, přičemž výše uvedenou dohodu o náhradě nákladů soud za dostačující nepovažoval. Odvolací soud navíc dodal, že dohodu o náhradě nákladů nelze považovat za uznání dluhu (zde podle § 558 ObčZ), neboť mj. uznání dluhu musí být jednostranným právním úkonem a nelze tak učinit (tj. uznat dluh) dvoustrannou dohodou.¹⁰⁰ Žalobkyně se závěry soudu prvního stupně ani soudu odvolacího nesouhlasila a podala dovolání k Nejvyššímu soudu ČR.

Nejvyšší soud ČR dovodil, že odvolací soud posoudil „otázku, zda v daném případě žalovaný uznal závazek k zaplacení sporné částky a zda v důsledku této skutečnosti došlo ke vzniku vyvratitelné právní domněnky o existenci závazku, v rozporu s hmotným právem.“ Nejvyšší soud právě v této souvislosti uvedl, že „uznání dluhu tedy není samostatným zavazovacím důvodem, původní závazek dlužníka nezaniká“, resp. pouze posiluje procesní postavení věřitele a ten tak již nemusí prokazovat vznik dluhu, ani jeho výši v době uznání. Soudy nižšího stupně tedy měly posoudit situaci tím způsobem, že měly „rozlišovat uznání dluhu a vlastní závazek ze smlouvy či z jiného právního titulu. Uznáním dluhu proto není např. závazek dlužníka, byť písemný, vrátit v určitém termínu půjčené peníze (v takovém případě jde o závazek ze smlouvy o půjčce), nýbrž je třeba, aby dlužník písemně uznal, že splní svůj dluh, uvedl důvod jeho vzniku a výši, v jaké dluh uznává.“

---

⁹⁸ Uvedené rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sice řeší občanskoprávní uznání dluhu podle § 558 ObčZ, je však aplikovatelné i na obchodněprávní uznání závazku.

⁹⁹ Žalobkyně byla v tomto případě Česká republika – Ministerstvo obrany a žalovaným byl student vojenské školy.

¹⁰⁰ Což je závěr jednoznačně chybný, k problematice jednostrannosti, dvoustrannosti a vícestrannosti úkonů, v rámci nichž dochází k uznání závazku (dluhu) blíže viz podkapitola 2.1.4.

Dohodu o zaplacení určité částky (nákladů) tedy nelze považovat za uznání dluhu. S takovýmto závěrem Nejvyššího soudu ČR o nezbytnosti rozlišování vlastního závazku ze smlouvy a uznání závazku ze smlouvy lze naprosto souhlasit.

Nový občanský zákoník

Domnívám se, že s dispozitivností úpravy nového občanského zákoníku, kdy je dovoleno se od ustanovení zákona odchýlit, bude možné uznat jak (standardně) vlastní dluh, tak uznání dluhu platně podmínit např. dohodou o jeho splatnosti či jednáním ze strany věřitele. I takové právní jednání by mohlo být nově posouzeno jako platné uznání dluhu, zejména s ohledem na pravidlo, kdy se na právní jednání hledí spíše jako na platné než neplatné (§ 574 NOZ), přičemž v pochybnostech můžeme projevu vůle dlužníka význam, který by mu přisuzovala strana, které byl projev vůle určen (§ 556 NOZ, podobně dnes § 266 odst. 2 ObchZ).

Ve vztahu k rozlišování dluhu ze závazku a uznání dluhu nedochází logicky k žádným změnám, neboť se jedná o rozlišení obecně platné.

2.1.3. Lze stanovit vlastní způsob uznání závazku?

S kogentností a dispozitivností úpravy souvisí v současnosti rovněž otázka, zdali k uznání závazku musí docházet pouze na základě důvodu v podobě písemného projevu dlužníka podle § 323 odst. 1 ObchZ, resp. konkludentního jednání v podobě částečného plnění nebo placení úroků z dlužné částky podle § 407 odst. 2 a 3 ObchZ, či zda si strany mohou smluvně sjednat i důvod jiný (např. nereklamování zaslané faktury, tj. nekonání dlužníka).

Nejvyšší soud ČR byl nucen se k této otázce vyjádřit ve svém rozhodnutí ze dne 9. 10. 2008, sp. zn. 32 Cdo 1362/2007.

V daném případě se žalobkyně domáhala zaplacení částky vyúčtované několika fakturami (předmětem kupní smlouvy byl odběr pohonných hmot). Odvolací soud však v této věci žalobkyni nevyhověl, neboť zaujal názor, že žalobkyně neprokázala žalobní nárok (na zaplacení kupní ceny za tvrzené čerpání pohonných hmot žalovanou).

Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně dovolání, neboť žalovaná (jak se žalobkyně domnívala) svůj dluh jednoznačně uznala tím, že *i*) částečně uhradila jednu z faktur, čímž mělo dojít k uznání i zbytku dluhu z této faktury a tím, že *ii*) ve sjednaných lhůtách vystavené faktury nereklamovala. Všeobecné obchodní

podmínky uzavřené mezi žalobkyní a žalovanou totiž při nereklamování obdržených faktur v určité lhůtě zakládaly domněnku souhlasu s vyúčtovávanými částkami (obsahovaly text „*má se za to, že s částkami souhlasí*“) a tím tedy mělo automaticky docházet i k uznání závazku žalovanou.

Nejvyšší soud ČR neměl závazek za prokázaný a dovolání žalobkyně zamítl. Musel však nejdříve posoudit, zdali je rozsudek napadený dovoláním správný, tj. zdali lze přisvědčit výše uvedenému argumentu žalobkyně.

Dovolací soud zaujal negativní stanovisko, když v odůvodnění uvedl, že „*[n]ázor dovolatelky, že žalovaná fakturované částky uznala tím, že je ve smyslu Všeobecných obchodních podmínek nereklamovala a tedy s vyúčtováním souhlasila, není správný již z toho důvodu, že právní úprava uznání závazku v ustanovení § 323 obch. zák. je kogentní (srov. § 263 odst. 1 obch. zák.) a strany si proto nemohou sjednat odchylnou úpravu.*“

Nový občanský zákoník

S účinností nového občanského zákoníku by však takováto domněnka založená uznáním dluhu právně relevantním jednáním smluvní strany v podobě nekonání (ve shodě s ujednáním ve smlouvě - všeobecných obchodních podmínkách) podle mého názoru byla uznána za platnou a argumentům žalobkyně by tak soud měl dát za pravdu, neboť postup zcela odpovídá principu autonomie vůle a dispozitivnosti ustanovení. Bude-li navíc mezi stranami fungovat podobná praxe, projev vůle (*non facere*) by měl být vyložen ve prospěch věřitele (§ 556 odst. 2 NOZ).

Nově by tedy nemělo stranám nic bránit v tom, aby si vytvořily vlastní domněnku uznání dluhu, tj. odchýlily se od ustanovení zákona, které považují za dispozitivní. Takové řešení bude dle mého názoru uvítáno i hospodářskou praxí.¹⁰¹ Tato ujednání jsou totiž užívána i dnes, přestože evidentně dle názoru Nejvyšší soudu

---

¹⁰¹ In ŠIMONÍKOVÁ, Pavla, LASÁK, Jan. op. cit. sub. 5 autoři v této souvislosti upozorňují, že dle soudobé judikatury Nejvyššího soudu ČR nemůže být domněnka založena dohodou smluvních stran. Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 18. 3. 2010, sp. zn. 23 Cdo 5508/2007 v rámci obiter dictum uvedl, že konstrukce právní domněnky přísluší toliko právu, nikoli smluvním stranám. Tento názor však nereflektuje hospodářskou praxi, kdy strany běžně konstruují např. domněnky doručení, přičemž tímto názorem je rovněž výrazně potlačena autonomie vůle stran, která jako jeden ze základních principů nového občanského zákoníku dozajista neumožní, aby Nejvyšší soud ČR tento svůj závěr nekorigoval.

ČR v daném případě neobstály. Ve vztahu k uvedenému judikatornímu řešení se domnívám, že jeho závěry bude nezbytné změnit.

Argument pro toto tvrzení lze nalézt rovněž v § 600 NOZ, který stanoví, že ujednání stran může určit, která práva a které povinnosti vznikají, mění se nebo zanikají z právních skutečností nezávislých na vůli osoby. Tímto dle mého názoru zákonodárce aproboval možnost založit právní domněnku ujednáním stran a odmítl tak současnou judikaturu Nejvyššího soudu ČR (srov. právě rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2010, sp. zn. 23 Cdo 5508/2007).¹⁰²

2.1.4. Jednostranný adresovaný právní úkon

Z hlediska názorů doktríny a ustáleného přístupu soudů není pochyb o tom, že uznání závazku (dluhu) je právním úkonem jednostranným.

Podstata uznání závazku (dluhu) jako úkonu jednostranného však v ničem nebrání tomu, aby tento jednostranný právní úkon byl učiněn jako součást dvoustranného (či pochopitelně vícestranného) právního úkonu, splňuje-li předepsané náležitosti, které jsou na řádné uznání závazku (dluhu) kladeny zákonem.

Nejvyšší soud ČR se např. v rozhodnutí ze dne 23. 6. 2010, sp. zn. 23 Cdo 4603/2009 postavil k tomuto problému zcela jednoznačně.¹⁰³ Uvedl, že „*nic nebrání tomu, aby uznání závazku bylo například i součástí dohody věřitele a dlužníka, tedy dvoustranného právního úkonu, avšak i takové uznání závazku, které by bylo součástí dohody věřitele a dlužníka, musí splňovat náležitosti uznání závazku stanovené v § 323 odst. 1 obč. zák.*“ V této souvislosti Nejvyšší soud ČR odkázal na to, že stejný závěr je platný i pro občanskoprávní úpravu uznání dluhu, což bylo vyjádřeno např. rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 3. 2004, sp. zn. 32 Odo 228/2003.¹⁰⁴

---

¹⁰² PIECHOWICZOVÁ, Lucie In BEZOUŠKA, Petr a PIECHOWICZOVÁ, Lucie. op. cit. sub. 43, str. 98.

¹⁰³ Byť v dané věci bylo podstatou dovolání rozhodování o tom, zdali lze nedostatek v jednoznačné identifikaci uznávaného závazku překlenout výkladem.

¹⁰⁴ Tento judikát byl již zmíněn při rozlišování závazku ze smlouvy a uznání závazku v podkapitole 2.1.2. Nejvyšší soud ČR zde analogicky k uznání dluhu jako součástí dvoustranného právního úkonu uvedl, že „*nic nebrání tomu, aby uznání dluhu bylo součástí dohody věřitele a dlužníka, tedy dvoustranného právního úkonu, jak je tomu v daném případě. I takové uznání dluhu, které je součástí dohody věřitele a dlužníka, však musí splňovat shora uvedené náležitosti uznání dluhu stanovené v § 558 ObčZ.*“

Nahlížení na uznání závazku (dluhu) jako institut jednostranný je potvrzováno v judikatuře Nejvyššího soudu ČR zcela konstantně.¹⁰⁵

V právní teorii a soudní praxi je uznání dluhu považováno za úkon, který musí být adresovaný právě a jen věřiteli (tzn. nikoli např. soudu – v tom případě by se však mohlo uvažovat o uznání nároku), byť ze zákonných ustanovení upravujících uznání závazku tato skutečnosti přímo nevyplývá. Rovněž se musí jednat o úkon, jímž pouze dlužník může uznávat „svůj“ závazek (srov. znění ustanovení § 323 odst. 1 ObchZ – „Uzná-li někdo písemně *svůj* určitý závazek...“).¹⁰⁶

Za uznání závazku tedy lze považovat podle judikatury Nejvyššího soudu ČR pouze právní úkon přímo adresovaný věřiteli, tj. takový úkon, který

- i. musí mít *adresáta*, a zároveň
- ii. tímto adresátem musí být *věřitel*.

To má závažné dopady. Věřitel se tak nemůže dovolávat jednání či zachyceného vyjádření dlužníka, ve kterém sice svůj závazek uznává, avšak svůj projev nesměruje vůči věřiteli, ale např. třetí osobě (svému partnerovi, advokátovi atd.).

Jedním z rozhodnutí, ve kterém Nejvyšší soud ČR vyjádřil tento názor, je rozhodnutí ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 29 Odo 1297/2004.¹⁰⁷

Podle Nejvyššího soudu „*[J]e stěží představitelné, aby uznání závazku bylo jednostranným úkonem dlužníka, který nemá adresáta. V takovém případě by totiž – dovedeno ad absurdum – jeho účinky nastávaly, ať by adresátem uznání byl kdokoliv. Jinak řečeno, v takovém případě by za uznání závazku mohl být (v případě, že by se tohoto závazku týkal) pokládán např. i obsah obchodní korespondence, kterou dlužník vedl s osobou odlišnou od věřitele uznaného závazku, nebo dokonce písemně zaznamenaný obsah dlužnickovy porady s jeho advokátem o způsobu vedení sporu s takovým věřitelem. Na tomto základě Nejvyšší soud uzavírá, že také písemné uznání určitého závazku ve smyslu ustanovení § 323 odst. 1 obch. zák. je jednostranným*

---

¹⁰⁵ Stejně závěry zaujal Nejvyšší soud ČR např. v rozhodnutí ze dne 12. 2. 2002, sp. zn. 33 Odo 507/2001; v rozhodnutí ze dne 23. 1. 2003, sp. zn. 33 Odo 779/2002; v rozhodnutí ze dne 11. 6. 2003, sp. zn. 26 Cdo 2425/2002 atd.

¹⁰⁶ Přestože uvedené vyplývá jednak z jazykového výkladu i povahy věci, rovněž Nejvyšší soud ČR vyslovil tento závěr např. ve svém rozhodnutí ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 32 Cdo 2940/2010.

¹⁰⁷ V tomto rozhodnutí se Nejvyšší soud vyslovoval i k otázce okamžiku vzniku účinků uznání závazku. K tomu blíže viz podkapitola 2.1.5.

úkonem dlužníka adresovaným věřiteli. Tento závěr však není konečnou odpovědí na otázku, odkdy začíná v případě uznání závazku běžet nová promlčecí doba.“

Podobně se Nejvyšší soud ČR vyjádřil i novějším rozhodnutí ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. 23 Cdo 63/2012 a závěr o adresovanosti jednání věřiteli tím potvrdil.¹⁰⁸

Přestože se s tímto závěrem Nejvyššího soudu ČR lze poměrně snadno ztotožnit, navazující úvahy Nejvyššího soudu ČR o tom, kdy nastává účinnost takového jednostranného adresovaného právního úkonu, jsou mnohem spornější a bude o nich pojednáno v následující podkapitole.

Nový občanský zákoník

Vzhledem k tomu, že současné konstantní závěry o uznání dluhu jako jednostranném právním jednání nejsou předmětem sporu a s ohledem na podobnost úpravy nového občanského zákoníku s úpravou předchozí, jsem přesvědčen, že ani rekodifikace soukromého práva na těchto závěrech nic nezmění a takovéto vnímání uznání dluhu bude i nadále všeobecně přijímáno.

Rovněž možnost učinění platného uznání dluhu v rámci dvoustranného právního jednání, kdy však uznání dluhu zůstává stále právním jednáním jednostranným, zůstane nezměněna. Stejný závěr platí o nezbytnosti adresování tohoto právního jednání věřiteli.

2.1.5. Okamžik nastání účinků uznání závazku

Problematictější už je však otázka, která s vnímáním uznání závazku jako jednostranného právního úkonu úzce souvisí - v jakém okamžiku je tento právní úkon učiněn, tj. kdy je možno jej považovat za perfektní. Jedná se o otázku nanejvýš praktickou, která může mít rozhodující vliv na úspěch strany v případném soudním sporu, neboť s jejím řešením jsou spojeny závažné dopady do běhu promlčecí doby.¹⁰⁹

Je-li uznání závazku jednostranným adresovaným právním úkonem, nabízelo by se, že k jeho perfekci dochází okamžikem, kdy byl úkon seznatelný jeho adresátovi,

---

¹⁰⁸ Konkrétně ve vztahu k otázce, zdali lze zařazení pohledávky do účetnictví dlužníka považovat za uznání závazku. Z povahy uznání závazku jako jednání směřujícího vůči věřiteli dle Nejvyššího soudu ČR zařazení pohledávky do účetnictví dlužníka (bez jakéhokoli projevu vůči věřiteli) považovat nelze.

¹⁰⁹ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 29 Odo 1297/2004, kdy úspěch ve věci závisel na posouzení začátku běhu promlčecí doby.

tedy v okamžiku, kdy dorazil do jeho dispoziční sféry.¹¹⁰ Hypotetickou situaci, kdy účinky jednostranného adresovaného právního úkonu nastávají ještě předtím, než bude doručen do dispoziční sféry adresáta, může být z hlediska logiky problém akceptovat. Podobně k tomuto přistupuje doktrína, když uvádí, že „[z] hlediska povahy jednostranného adresovaného právního úkonu, kterým je uznání závazku, by se nabízelo, že účinky uznání závazku nastávají okamžikem doručení projevu vůle věřiteli.“¹¹¹

Podobné názory lze nalézt i u dalších autorů. Prestižní komentářová literatura uvádí, že „[V]zhledem k povaze uznávacího prohlášení jakožto jednostranného adresovaného právního úkonu nastávají účinky tohoto úkonu okamžikem doručení uznávacího projevu adresátovi (věřiteli). Platí zde tedy tzv. teorie dojití právního úkonu. Náležitě učiněné uznání dluhu, které však nebylo nikterak doručeno do sféry věřitele, nemůže s sebou přinést předpokládané právní následky.“¹¹²

Judikatura Nejvyššího soudu ČR se však vydala opačným směrem, ve kterém dle mého názoru došlo k upřednostnění ad hoc spravedlivého řešení před právní jistotou. Nejvyšší soud ČR v již zmíněném rozhodnutí (rozsudku) ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 29 Odo 1297/2004¹¹³ uvedl, že „lze stěží presumovat (a vyvratitelnou domněnku existence závazku založit) vědomost dlužníka o stavu uznaného závazku v pozdějším časovém okamžiku nahodile závislém na době, kdy se uznání závazku ocitne v dispoziční sféře adresáta (věřitele)“, neboť takový výklad by podle Nejvyššího soudu ČR vedl k závěru, že „za určitých okolností by pro věřitele bylo absurdně výhodnější zpochybnit okamžik doručení uznání (posunout jej k pozdějšímu okamžiku) a tím prodloužit běh doby určené k vymožení uznané pohledávky. Závěr, podle kterého běží promlčecí doba již ode dne, kdy dlužník uznání vyhotovil, je naopak plně v souladu s tím, že uskutečnění tohoto jednostranného právního úkonu je plně v dispozici dlužníka a je rovněž na něm,

---

¹¹⁰ Přičemž právě adresovanost věřiteli je *conditio sine qua non* uznání závazku (dluhu).

¹¹¹ ŠIMONÍKOVÁ, Pavla, LASÁK, Jan. op. cit. sub. 5

¹¹² TÉGL, Petr a DVOŘÁK, Jan In op. cit. sub. 22, str. 1604. Přestože se výše uvedené týká uznání dluhu podle občanského zákoníku, závěry lze beze změny aplikovat též na obchodněprávní režim.

¹¹³ Viz podkapitola 2.1.4 pojednávající o adresovanosti právního úkonu.

zda tím, že uznání včas předá, věřiteli vůbec umožní těžit z výhod, jež takovým uznáním (včetně nové promlčecí doby) co do snazší vymožitelnosti své pohledávky získal.“¹¹⁴

Domnívám se ovšem, že se jedná z výše uvedených důvodů o závěr nesprávný, o čemž svědčí i velmi ostrá kritika ze strany doktríny.¹¹⁵

Nový občanský zákoník

Domnívám se, že názor uvedený v kritizovaném rozsudku Nejvyššího soudu ČR, tj. názor neaplikující tzv. teorii dojití, nemůže s novým občanským zákoníkem obstát.

Podle § 570 odst. 1 NOZ je postaveno najisto, že „[p]rávní jednání působí vůči nepřítomné osobě od okamžiku, kdy jí projev vůle dojde; zmaří-li vědomě druhá strana dojití, platí, že řádně došlo“, přičemž důvodová zpráva uvádí, že ustanovení sice „přejímá § 45 stávajícího občanského zákoníku, leč rozšiřuje dosah normy, která je dnes zařazena mezi ustanovení o uzavírání smluv, ač pravidlo, o němž se jedná, je obecné.“¹¹⁶ Tím se tedy nový občanský zákoník hlásí k teorii dojití.¹¹⁷

Nový občanský zákoník dále v § 639 rovněž v souvislosti s přetržením promlčecí doby uznáním dluhu stanoví, že „[u]znal-li dlužník svůj dluh, promlčí se právo za deset let ode dne, kdy k uznání dluhu došlo. Určí-li však dlužník v uznání i dobu, do které splní, promlčí se právo za deset let od posledního dne určené doby.“ Byť nám znění právního předpisu nepomůže vyřešit otázku, který den považovat

---

¹¹⁴ Tento názor byl převzat i do prestižní komentářové literatury – srov. str. 1476 In ŠKÁROVÁ, Marta In ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kol. op. cit. sub. 79, str. 1476.

¹¹⁵ MACGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. Běh promlčecí doby od uznání – komparatistické zamyšlení nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu. *Právní rozhledy*. 2008, roč. 16, č. 24, s. 904-908. ISSN 1210-6410 či TĚGL, Petr. op. cit. sub. 5. Ten uvádí: „Pokud vyjdeme ze závěrů uvedeného rozsudku [zmíněný rozsudek sp. zn. 29 Odo 1297/2004 – pozn. autora práce], znamená to, že nová promlčecí doba počíná věřiteli běžet již v okamžiku, kdy dlužník uznání dluhu (závazku) činí, a to bez ohledu na vědomost věřitele o existenci uznávacího prohlášení. Bylo-li by tedy uznávací prohlášení věřiteli doručeno až po uplynutí nové promlčecí doby, nemohlo by v jeho prospěch založit žádné právní následky. Je pak otázkou, k čemu by takové uznání dluhu věřiteli vůbec bylo? Absurdnost této konstrukce plasticky vynikne rovněž na následujícím příkladu: oferent učiní písemný návrh na uzavření smlouvy a stanoví v něm lhůtu pro jeho přijetí, ovšem ponechá si jej u sebe; uplyne-li marně lhůta pro akceptaci nabídky, aniž by však nabídka byla doručena adresátovi, znamená to, že tím adresátovi zaniklo právo na její přijetí (analogicky dle závěrů Nejvyššího soudu), nebo to znamená, že právo adresáta přijmout ofertu nikdy nevzniklo?“ Stejný autor upozorňuje na skutečnost, že česká (resp. československá) právní teorie zaujímá k této problematice konsistentně opačný postoj (tj. aplikuje teorii dojití) již minimálně od šedesátých let dvacátého století.

¹¹⁶ Důvodová zpráva k § 570 NOZ In ELIÁŠ, Karel. op. cit. sub. 40, str. 256-257.

¹¹⁷ PIECHOWICZOVÁ, Lucie In BEZOUŠKA, Petr a PIECHOWICZOVÁ, Lucie. op. cit. sub. 43, str. 87.

za „den, kdy k uznání dluhu došlo“, určité vodítko o počátku běhu promlčecí lhůty můžeme nalézt v § 619 odst. 2 NOZ, který v této souvislosti prohlašuje, že „[p]rávo může být uplatněno poprvé, pokud se oprávněná osoba dozvěděla o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty, anebo kdy se o nich dozvědět měla a mohla.“¹¹⁸

Z výše uvedeného tedy můžeme dovodit spíše opačný výklad, než který v současné době zaujímá judikatura. Právní jednání v podobě uznání dluhu by mělo být považováno za perfektní až okamžikem, kdy dojde do dispoziční sféry adresáta (věřitele).

2.1.6. Uznání neexistujícího závazku

Velmi zajímavou otázkou je, zda lze platně uznat neexistující závazek (nedluh). V tomto ohledu se však judikatura Nejvyššího soudu ČR rozbíhá a finální odpověď nedává.

Mezi rozhodnutí, ve kterých se k možnosti uznání nedluhu stavěl Nejvyšší soud ČR pozitivně, patří např. rozhodnutí ze dne 21. 6. 2005, sp. zn. 32 Odo 453/2004. Zde dovolací soud v odůvodnění uvedl, že „zákon nečiní existenci pohledávky podmínkou (předpokladem) právního úkonu, který se k ní vztahuje. Tak tomu bude i v případě neexistence uznaného dluhu (závazku), která nečiní právní úkon uznání dluhu (závazku) neplatným, neboť v důsledku konstrukce vyvratitelné právní domněnky (§ 588 obč. zák., § 323 obch. zák.) spočívá důkazní břemeno ohledně neexistence dluhu na dlužníku.“¹¹⁹ Pokud by tomu bylo naopak (tj. pokud by byl podmínkou platného uznání dluhu existence dluhu), k přesunu důkazního břemene na dlužníka by v takovém případě nedošlo, s čímž souvisí, že důkazní břemeno by zůstávalo s věřitelem, což by zcela popíralo výhodu vyvratitelné právní domněnky pro věřitele. Dlužník by vždy mohl tvrdit, že uznávacím úkonem byl uznán nedluh a je tedy na věřiteli, ať existenci dluhu prokáže.

---

¹¹⁸ Srov. důvodovou zprávu k § 619 NOZ In ELIÁŠ, Karel. op. cit. sub. 40, str. 271 - 272.

¹¹⁹ Zde Nejvyšší soud ČR odkazuje pro na shodný závěr obsažený v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. dubna 2002, sp. zn. 29 Odo 341/2001.

Nejvyšší soud ČR se k tomuto problému vyjádřil rovněž ve svém starším rozhodnutí ze dne 6. 10. 2004, sp. zn. 29 Odo 1022/2002, kde uzavřel, že „[S]kutečnost, že písemně sjednaná leasingová smlouva je absolutně neplatným právním úkonem, nevyvrací sama o sobě domněnku existence dlužníkovy závazku z této smlouvy vycházejícího, založenou uznáním závazku.“¹²⁰

Nejvyšší soud ČR se však v rozhodnutí ze dne 24. 10. 2005, sp. zn. 29 Odo 910/2003 odchýlil od své rozhodovací praxe vyjádřené ve výše uvedených rozhodnutích, když uvedl, že „[s] dohodou o uznání neexistujícího dluhu nelze spojovat účinky stanovené v § 323 obch. zák., jak správně dovodil odvolací soud.“

Ve stejném směru přitom argumentoval dovolací soud již i ve starších rozhodnutích, např. v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2002, sp. zn. 33 Cdo 1171/2000. Zde dovodil, že uznání dluhu „je právem akcesorickým. Znamená to mimo jiné, že dohoda o uznání dluhu je platná jen tehdy, vznikla - li platně také pohledávka, k jejímuž zajištění má sloužit.“ V rozhodnutí ze dne 26. 2. 2002, sp. zn. 29 Cdo 1584/2000 Nejvyšší soud ČR uzavřel, že pokud žalovaný „určité závazky vyplývající pro něho z uvedené leasingové smlouvy ve vztahu k žalobci, jak to vyplývá z textu uznání dluhu, uznal, pak byl uznán jeho neexistující závazek, tj. závazek, který v době uznání závazku žalovaným neexistoval (netrval), a proto s tímto uznáním nelze spojovat stanovené účinky ve smyslu § 323 odst. 1 ObchZ.“

K problematice uznání neexistujícího závazku (nedluhu) zaujala své stanovisko i doktrína. Ta si pomáhá rozlišením účinků spojených s uznáním závazku (dluhu) na

- i. hmotněprávní a
- ii. procesněprávní.

Zatímco z hmotněprávního hlediska nebude mít uznání neexistujícího dluhu (nedluhu) účinek v podobě existence nového titulu (důvodu vzniku) nového dluhu, v procesněprávní rovině dojde k založení vyvratitelné právní domněnky. Nepodaří-li se potom v případném soudním sporu dlužníkovi vyvrátit založenou právní domněnku, může být odsouzen k plnění z dluhu, který neexistoval.¹²¹

---

¹²⁰ Str. 964 In KOBLIHA, Ivan In KOBLIHA, Ivan, KALFUS, Jan, KOVAŘÍK, Zdeněk et al. op. cit. sub. 17.

¹²¹ TÉGL, Petr. op. cit. sub. 5.

Zde lze vyzorovat určitý paradox zejména s odkazem na současnou občanskoprávní úpravu. Podle té nelze platně uznat promlčený dluh s účinky podle § 558 občanského zákoníku (tj. založení vyvratitelné domněnky trvání dluhu), ledaže dlužník o promlčení dluhu věděl. Nelze tedy za těchto okolností uznat dluh sice existující, ale promlčený (tj. naturální obligaci), lze však uznat nedluh (tj. dluh neexistující) s účinky založení vyvratitelné právní domněnky trvání dluhu.

Nový občanský zákoník

Jakým způsobem přistoupí k problematice uznání neexistujícího dluhu soudy za účinnosti nového občanského zákoníku, je velmi komplikované odhadnout. Komplikovanost problematiky odráží i to, že v současné době nemá na danou otázku jednotný a konzistentní názor ani Nejvyšší soud ČR.

Domnívám se, že by mělo být možné platně uznat nedluh. Přestože by se mohlo *prima facie* zdát, že forma získává navrch před faktickým stavem věci a spravedlivým řešením a obecně dochází k potlačení akcesorické povahy institutu (neboť z té by vyplýval požadavek existujícího dluhu), právě konstrukce právní domněnky jako domněnky vyvratitelné, tj. domněnky, která připouští důkaz opaku, argument o možnosti platně uznat neexistující dluh (nedluh) podporuje. Lze tedy uznat neexistující dluh (nedluh), přičemž „dlužník-nedlužník“ má možnost prokázat, že se jedná skutečně o neexistující dluh a tím se hrozby povinnosti plnit z nedluhu zbaví (a to při vědomí toho, jak obtížné může být dokazovat *non factum*). Vždy však bude nutno aplikovat zásady obsažené v úvodních paragrafech nového občanského zákoníku.

2.1.7. Rozsah uznání

Důležitou otázkou pro toho, kdo činí uznávací úkon i pro toho, vůči komu je tento úkon činěn, může být, v jakém rozsahu lze závazek uznat, pokud se týče příslušenství závazku či zdali lze platně uznat pouze část dluhu. I tyto otázky již byly řešeny Nejvyšším soudem ČR.

Závěr je poměrně jednoznačný – je zcela na dlužníkovi, v jakém rozsahu svůj dluh uzná (např. do jaké výše či zda uzná pouze příslušenství dluhu). Lze tak uznat např. pouze část jistiny, část příslušenství, pouze jistinu či pouze příslušenství. Je-li v případě uznání promlčeného závazku uznána pouze jistina, není tím automaticky

uznáno příslušenství takové jistiny.¹²² Rovněž uznáním úroků není automaticky uznána jistina, jejímž jsou úroky příslušenstvím.¹²³

Nový občanský zákoník

Vzhledem k podobnosti zákonné úpravy a s ohledem na zdůraznění zásady autonomie vůle stran by měly být stejné závěry aplikovatelné i za účinnosti nového občanského zákoníku.

2.2. Způsoby uznání

Současný občanský a obchodní zákoník upravují jako primární způsob uznání dluhu (závazku) tzv. uznání explicitní, tj. písemné uznání dluhu (závazku) dlužníkem. Zatímco občanský zákoník požaduje v takovém případě určení dluhu *co do důvodu i výše*, obchodní zákoník (jako zákoník profesionálů), klade na identifikaci závazku nižší nároky – požaduje uznání *určitého* závazku.¹²⁴ Nový občanský zákoník převzal v tomto směru formulaci současného občanského zákoníku a požaduje uznání *co do důvodu i výše*. Obchodní zákoník (na rozdíl od občanského zákoníku) dále umožňuje tzv. implicitní uznání závazku.¹²⁵ Jedná se uznání konkludentní, uskutečněné buď *i*) placením úroků z dlužné částky či *ii*) částečným plněním. Možnost implicitního uznání zahrnuje i nový občanský zákoník (§ 2054 odst. 1 a 2 NOZ). Ten s ohledem na diskutovanou dispozitivnost úpravy zřejmě umožňuje sjednání i odlišných způsobů uznání dluhu, jestliže to vyplyne ze souhlasného projevu vůle stran.¹²⁶

---

¹²² Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. 29 Odo 1663/2006: „*Je-li pohledávka promlčena, je věcí dlužníka, v jakém rozsahu svůj závazek uzná. Může například uznat jen část jistiny, jen část příslušenství, jen příslušenství nebo jen jistinu. Uzná-li dlužník promlčený závazek jen co do jistiny, nemá to bez dalšího za následek uznání již promlčeného (jako celek) příslušenství, tvořeného úroky z prodlení.*“ či rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1929/97: „*Jestliže dlužník uzná právo věřitele co do důvodu, avšak jen do určité výše, právní účinky uznání podle § 110 odst. 1 obč. zák. nastanou jen ohledně uznané výše.*“

¹²³ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 8. 2009, sp. zn. 32 Cdo 2421/2009: „*Byť jsou úroky z prodlení příslušenstvím pohledávky, neznamená to, že jsou neoddělitelně spjaty s pohledávkou. Jsou samostatným hmotněprávním nárokem, samostatně uplatnitelným a disponovatelným, ve vztahu k pohledávce jsou nárokem akcesorickým. Není proto správný názor, podle něhož má-li se právní úkon týkat úroků, musí se týkat pohledávky, jejímž jsou příslušenstvím. Úroky lze samostatně uznat a započíst, aniž by zároveň musela být uznána a započtena jistina, a mohou být i smluvně převedeny na jiného.*“

¹²⁴ KOBLIHA, Ivan In KOBLIHA, Ivan, KALFUS, Jan, KOVARÍK, Zdeněk et al. op. cit. sub. 16, str. 963: „*Z porovnání obou úprav lze dovodit, že obchodní zákoník nelpí na určení právního důvod uznání závazku.*“

¹²⁵ Rozlišení na explicitní a implicitní způsoby uznání viz ČERNÁ, Stanislava. op. cit. sub. 5

¹²⁶ Viz podkapitola 2.1.3.

2.2.1. Uznání explicitní

I přes nižší nároky musí při uznání závazku (podle obchodněprávní úpravy) dosahovat určení předmětu uznání (tj. identifikace závazku) určité kvality.¹²⁷ Volnějším obchodněprávní požadavky ohledně identifikace mají pouze usnadnit realizaci obchodního styku probíhajícího mezi profesionály, u kterých se předpokládá, že dobře vědí, jaký závazek uznávají a jaké dopady toto uznání přináší. Vždy je však nezbytné, aby bylo objektivně seznatelné, jaký závazek je předmětem uznání. Nepostačí, že strany (dlužník a věřitel) věděly, o který závazek se jedná.¹²⁸

V případě obchodněprávního režimu tedy nemusí být specifikován přímo právní důvod vzniku závazku (či nemusí být *prima facie* seznatelný). Nelze tedy hovořit o tzv. *obligatorně kauzálním právním úkonu*.¹²⁹ O tomto rozdílu mezi občanskoprávní a obchodněprávní úpravou můžeme najít zmínky i v judikatuře Nejvyššího soudu ČR.¹³⁰

Tak např. ve svém rozhodnutí ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 32 Odo 811/2004 Nejvyšší soud ČR v odůvodnění účastníkům sděluje, že „[u]stanovení § 323 odst. 1 ObchZ stanoví jako podmínku uznání závazku, že musí jít o závazek „určitý“, tj. že musí být jednoznačně identifikován. Způsob takové identifikace přitom zákon neurčuje, lze ji tedy provést jakýmkoliv jednoznačným způsobem. Obchodní zákoník na rozdíl od zákoníku občanského výslovně nevyžaduje, aby byl závazek určen svým důvodem a výší, z dikce první věty odstavce 1 se však někdy dovozuje, že by měl být uznán co do výše.“ Stále však platí, že závazek musí být jednoznačně určitelný, resp. odlišitelný.¹³¹

---

¹²⁷ Str. 664 in PELIKÁNOVÁ, Irena. op. cit. sub. 51: „Termín „určitý“ závazek vyjadřuje podmínku jednoznačné identifikace závazku, aniž zákonodárce předepisuje, jakým způsobem má být určen. ... Vymezení určitého závazku by bylo nezbytné i bez výslovné úpravy, neboť obecnou náležitostí právních úkonů je vyjádření určité vůle (§ 37 OZ). Určitost vůle bude spočívat také v označení závazku, jenž je předmětem uznání.“

¹²⁸ Tento požadavek „objektivní seznatelnosti“ je předmětem konstantní judikatury Nejvyššího soudu ČR (srov. např. rozhodnutí ze dne 28. 2. 2002, sp. zn. 33 Odo 311/2001, rozhodnutí ze dne 18. 10. 2005, sp. zn. 32 Odo 1415/2004, rozhodnutí ze dne 20. 6. 2007, sp. zn. 32 Odo 1433/2006, rozhodnutí ze dne 16. 9. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2947/2009, rozhodnutí ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 23 Cdo 864/2011, rozhodnutí ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 23 Cdo 987/2010 či rozhodnutí ze dne 29. 8. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3664/2011).

¹²⁹ TÉGL, Petr a DVOŘÁK, Jan In op. cit. sub. 23, str. 1604 (*a contrario* k uznání dluhu dle § 558 OZ).

¹³⁰ Podobně viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 2004, sp. zn. 29 Odo 1126/2003, rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 32 Odo 811/2004, rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2008, sp. zn. 32 Odo 1289/2006.

¹³¹ Může nastat situace, kdy dlužník má vůči věřiteli více závazků, které se shodují i výší. Nejvyšší soud ČR se musel se situací, kdy byl závazek identifikován pouze svou výší, vypořádat např. v rozhodnutích

Dalším způsobem označení závazku při explicitním písemném prohlášení je identifikace odkazem na *i*) určitou listinu (zpravidla smlouvu), která závazek založila či *ii*) fakturu vystavenou věřitelem. Vzhledem k uzancím obchodní praxe, kdy je identifikace závazku přes údaje na konkrétní faktuře (položku na faktuře) často nejjednoznačnější, se může jednat o velmi používaný způsob. To potvrzuje i judikatura Nejvyššího soudu ČR, který se k dané otázce postavil dle mého názoru velmi pragmaticky a správně.¹³² Kromě odkazu na fakturu (vyúčtování) se dále může jednat např. o dodací list v případě uznání závazku z kupní smlouvy či zjišťovací protokol provedených prací v případě uznání závazku ze smlouvy o dílo.¹³³ V soudní praxi i v odborné literatuře se rovněž za právní úkon uznání závazku považuje písemná reakce dlužníka na upomínku věřitele v případě, že je z ní možno seznat, že dlužník nijak existenci závazku nezpochybňuje.¹³⁴ Identifikovat závazek lze i odkazem na žalobní návrh.¹³⁵ Dalším způsobem, který lze podle judikatury Nejvyššího soud ČR platně uzнат závazek, je žádost dlužníka o splátkový kalendář.¹³⁶

Nejvyšší soud ČR však judikoval, že za uznání závazku není možné považovat souhlas dlužníka s fakturou, není-li z něj možné úmysl uzнат závazek dovodit, stejně jako nelze za uznání závazku možno považovat připojení signatury pod listinu inventarizující pohledávky.¹³⁷

---

ze dne 27. 2. 2008, sp. zn. 32 Odo 1289/2006, v rozhodnutí ze dne 24. března 2004, sp. zn. 29 Odo 1126/2003 či v rozhodnutí ze dne 18. 10. 2005, sp. zn. 32 Odo 1415/2004. V rozhodnutí ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 29 Odo 1489/2006 dovolací soud uvedl, že „*je nutno závazek, jehož se uznání týká, identifikovat takovým způsobem, aby nebyl zaměnitelný s jiným (např. uvedením jeho důvodu, odkazem na listinu, ve které je dále specifikován, a podobně).*“

¹³² Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. 32 Odo 884/2004.

¹³³ KOBLIHA, Ivan In KOBLIHA, Ivan, KALFUS, Jan, KOVAŘÍK, Zdeněk et al. op. cit. sub. 16, str. 964.

¹³⁴ NESNÍDAL, Jiří. Rozdíl mezi uznáním dluhu a uznáním závazku. *Právní rádce*. 1999, roč. 7, s. 45. ISSN 1210-4817.

¹³⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 32 Cdo 3851/2007.

¹³⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 929/2005.

¹³⁷ Nejvyšší soud ČR se ve svém rozhodnutí ze dne 26. 11. 2008, sp. zn. 32 Cdo 3275/2007 musel vypořádat právě s otázkou, zdali k uznání závazku ze strany žalovaného (dlužníka) došlo „*za situace, kdy faktura vystavená věřitelem (žalobkyní) obsahuje rovněž text „faktura odsouhlasena a převzata“ včetně podpisu dlužníka (žalovaného).*“ V tomto případě dovolací soud uzavřel, že „*pouhé odsouhlasení údajů obsažených ve faktuře (bez nějakého dalšího případného textu, z něhož by bylo možné dovodit vyjádření vůle dlužníka směřující k uznání závazku) nelze totiž vykládat jako projev vůle, jímž dlužník svůj závazek uznává.*“ Za uznání závazku nemůže být podle Nejvyššího soudu ČR považována ani „*[L]istina obsahující pouhý seznam faktur, zasláná jako informace o tom, že žalovaná má ve svém účetnictví evidovány závazky,*“ neboť „*není projevem vůle směřujícím k následkům, které zákon s uznáním závazku spojuje.*“ Dalším příkladem je rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 7. 2007, sp. zn. 32 Odo

Nový občanský zákoník

Výklad k řešení této otázky v novém občanském zákoníku je podán společně s výkladem k implicitnímu uznání v podkapitole 2.2.2.

2.2.2. Uznání implicitní – částečným plněním

V následujícím textu se zaměříme primárně na problematiku částečného plnění. Z částečného plnění ve smyslu § 407 odst. 3 ObchZ (§ 2054 odst. 2 NOZ) musí být možno objektivně seznat, že směřuje k uznání zbytku závazku. Splnění této podmínky však způsobuje určité problémy (na rozdíl od uznání závazku placením úroků z dlužné částky, kde podmínka směřování vůle k uznání závazku není předepsána).

Nejvyšší soud ČR se touto otázkou zabýval např. ve svém rozhodnutí ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 23 Cdo 4777/2008. V něm se dovolatelka (žalobkyně) mj. snažila prokázat, že žalovaná svou částečnou úhradou faktury za ubytování poskytnuté žalobkyni žalované uznala i zbytek závazku. Právní posouzení soudu prvního stupně (dal zapravdu žalobkyni) a soudu odvolacího (dal zapravdu žalované) se lišilo a dovolací soud musel uzavřít, že „*žalovaná zaplacením částek ve výši 4 000 Kč a 15 000 Kč neuznala zbytek závazku. ... V této souvislosti je třeba připomenout dopis žalované ze dne 25. 4. 1999, kterým dala najevo, že zbývající částku platit nehodlá. Pro uznání závazku ve smyslu § 407 odst. 3 obch. zák. nestačí, že dlužník plní částečně svůj závazek, ale musí být splněna i druhá podmínka, že z takového plnění lze usuzovat, že plněním dlužník uznává i zbytek závazku.*“ Zákon sice nepožaduje, aby z částečného plnění bylo možné dovodit vůli dlužníka způsobit jím i uznání závazku (to nastupuje objektivně dle okolností bez ohledu na vůli dlužníka), avšak pro platné uznání závazku se nesmí jednat o situaci, kdy dlužník projevuje zároveň vůli závazek svým částečným plněním neuznat.¹³⁸

1248/2005, kde dovolací soud uzavřel, že „[z] jednání dlužníka, který k dopisu věřitele, jímž v souvislosti s inventarizací pohledávek žádal o jejich odsouhlasení, pouze bez dalšího komentáře připojil podpis hlavní účetní, nelze dovodit, že by dlužník hodlal uznat svůj závazek s účinky vymezenými v § 323 odst. 1 ObchZ.“ Stejně v aktuální judikatuře viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 7. 2013, sp. zn. 32 Cdo 1497/2013.

¹³⁸ K částečnému plnění se Nejvyšší soud ČR vyslovoval dále např. v rozhodnutí ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 32 Odo 956/2004. Zde uzavřel, že za částečné plnění nelze považovat ani zaplacení několika faktur z většího množství faktur vystavených sice v podobné věci, avšak ne ve vztahu ke konkrétnímu plnění. Doslova uvedl, že za částečné plnění závazku nelze považovat „*situaci, kdy dlužník uhradil*

S uznáním závazku podle § 407 odst. 3 ObchZ souvisí rovněž rozlišení pojmů *částečné* a *dílčí* plnění. V rozhodnutí ze dne 23. 11. 2010, sp. zn. 32 Cdo 786/2009 se Nejvyšší soud ČR zabýval tím, zda zaplacením několika splátek¹³⁹ dochází k uznání zbytku závazku částečným plněním. Žalovaný měl splácet úvěr po splátkách ve výši 3.500,- Kč měsíčně, uhradil však pouze několik těchto splátek a dále ve splácení nepokračoval. Soud nepovažoval takové jednání za uznání dluhu částečným plněním, neboť „*[j]ednotlivé dohodnuté splátky jsou dílčím plněním, nikoliv částečným plněním závazku.*“

K rozlišení částečného a dílčího plnění se Nejvyšší soud ČR detailně vyjádřil rovněž ve svém dřívějším rozhodnutí ze dne 4. 3. 2010, sp. zn. 32 Cdo 1008/2009.¹⁴⁰ Soud uzavřel, že o „*plnění částečné jde tehdy, jestliže dlužník poskytne věřiteli na plnění svého závazku pouze část předmětu plnění (například v případě peněžitého plnění nezaplatí celou fakturovanou částku, nýbrž pouze její část), aniž by z dohody stran, z právního předpisu nebo z rozhodnutí soudu (či jiného státního orgánu) rozdělení na takové části vyplývalo. Takovou povahu nemá dílčí plnění, o něž se jedná v případě, kdy závazek je podle dohody stran, ze zákona nebo z rozhodnutí soudu (či jiného státního orgánu) rozdělen na několik relativně samostatných, zřetelně oddělených plnění, která samostatně (většinou postupně) dospívají (například plnění dluhu sjednané ve splátkách).*“ Podle soudu se jedná o řešení přijímané i doktrínou.¹⁴¹ Uvedené rozlišení částečného a dílčího plnění drží Nejvyšší soud i v novější judikatuře

---

faktury za práce provedené v určitém období, neuhradil však již jiné faktury, které věřitel vystavil za práce provedené v jiném období. O takový případ se jedná i v posuzované věci, kdy žalovaný uhradil žalobkyni čtyři faktury za provedené za zemní práce, zbývajících pět faktur vystavených žalobkyní za provedení dalších zemních prací však již odmítl uhradit. Za této situace nelze usuzovat, že úhradou čtyř faktur za provedené zemní práce žalovaný uznal závazek k úhradě zbývajících pěti faktur za provedení dalších zemních prací, sice na stejné akci, avšak v jiných dnech.“ Podobně viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 8. 2012, sp. zn. 23 Cdo 478/2012, rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 23 Cdo 1572/2012, rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2441/2012 či rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 23 Cdo 1336/2010 (zde dovolací soud uvedl: „*Dovolatelka správně namítá, že nebyla povinna sdělovat žalobkyni v časové souvislosti s dílčími platbami, že se jedná pouze o dílčí platby a že nehodlá zbytek dluhu doplatit, jestliže již předtím dala jasně najevo, že zbytek dluhu neuznává, a z okolností před úhradou dluhu žalobkyni a jejího jednání (uplatnění vad díla, byť ne podle zákona včas, návrh na vyřízení věci slevou z ceny díla a požadavek na zaplacení nákladů vynaložených na opravu, resp. dokončení díla jiným subjektem) muselo být žalobkyni jasné, že žalovaná nehodlá uhradit celkovou cenu díla.*“)

¹³⁹ V konkrétním případě ze smlouvy o úvěru.

¹⁴⁰ Jednalo se opět o plnění ve splátkách.

¹⁴¹ PELIKÁNOVÁ, Irena. op. cit. sub. 51, s. 333 – 334.

(srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 5. 2011, sp. zn. 32 Cdo 3436/2009).

Nový občanský zákoník

Jedná se o problematiku výkladu právního jednání. Podle § 545 NOZ „*právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran.*“, přičemž dále podle § 551 NOZ „*o právní jednání nejde, chybí-li vůle jednající osoby.*“ V takovém případě se jedná o tzv. zdánlivé právní jednání a k takovému právnímu jednání se podle § 554 NOZ vůbec nepřihlíží (nejedná se tedy ani o tzv. absolutní neplatnost, ke které přihlíží soud *ex offio*).

V případě jednání dlužníka bude zásadní, jakým způsobem, pomocí jakých výkladových pravidel, bude možné jeho jednání vyložit. Právní jednání má být posuzováno podle svého obsahu (§ 555 odst. 1 NOZ), přičemž platí, že „*co je vyjádřeno slovy nebo jinak, vyloží se podle úmyslu jednajícího*“, přičemž „*nelze-li zjistit úmysl jednajícího, přisuzuje se projevu vůle význam, jaký by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen.*“ (§ 556 odst. 1 NOZ). Zde významný rozdíl oproti současné úpravě nespátřuji a výše uvedené závěry týkající se uznání závazku částečným plněním by měly obstát.

Avšak dle ustanovení § 556 odst. 2 NOZ se při výkladu projevu vůle „*přihlédne k praxi zavedené mezi stranami v právním styku, k tomu, co právnímu jednání předcházelo, i k tomu, jak strany následně daly najevo, jaký obsah a význam právnímu jednání přikládají.*“ Toto ustanovení představuje cestu, kterou se může snažit věřitel využít pro to, aby prokázal, že konkrétnímu jednání dlužníka se běžně přikládá daný význam.¹⁴² I když nebude z uznání objektivně zřejmé, kdo jej činí, vůči komu směřuje či jaký je např. rozsah uznávaného dluhu, může se stále jednat o platné uznání závazku, jestliže ho tak strany (s ohledem na zavedenou praxi atd.) dokáží interpretovat. Zde tedy

---

¹⁴² Důvodová zpráva k § 555 až 558 In ELIÁŠ, Karel. op. cit. sub. 40, str. 252-253 v souvislosti s interpretací právních jednání příliš situaci neulehčuje, když stanoví, že „*[u]stanovení o interpretaci obsahu právních jednání vycházejí z dosavadní úpravy v občanském a obchodním zákoníku, včetně žádoucí odchylky pro úpravu specifík vzájemného podnikatelského styku, v němž musí být uznán význam obchodních zvyklostí. V osnově se navrhuje opustit důraz na formální hledisko projevu, typický pro platný občanský zákoník (zejména v § 35 odst. 2) a klást větší důraz na hledisko skutečné vůle jednajících osob, jak to činí již dnes obchodní zákoník (zejména v § 266).*“

může dojít k posunu ohledně požadavku soudů na „objektivní seznatelnost“ uznávacího jednání. Jestliže je stranám jasné, který dluh je předmětem uznání, neměla by neplatnost jednání založit skutečnost neseznatelnosti jednání pro třetí stranu.

Nicméně vzhledem k tomu, že nová úprava uznání dluhu částečným plněním obecně *de facto* kopíruje úpravu předchozí, současné judikatorní závěry dle mého názoru obecně obstojí. Otázkou zůstává, budou-li soudy ochotny aplikovat určité korektivy nového občanského zákoníku, které se celým předpisem prolínají. Obecně se však domnívám, že dosavadní závěry jsou rozumné a jejich změna by byla mohla představovat omezení práv a legitimního očekávání dlužníka, který by se *ad absurdum* mohl bát, že jeho jakýkoli podpis na libovolném dokumentu v souvislosti s fakturou či jakékoli plnění směrem k věřiteli bude považován za uznání závazku, který může být mezi stranami např. sporný. *De facto* by tak byl negována právní jistota, která je jednou z největších hodnot právního státu.

Přístup soudů k rozlišení částečných a dílčích plnění by měl rovněž obstat. Nový občanský zákoník pracuje s těmito pojmy stejně (srov. např. § 623 či 641 NOZ, který koncepčně navazuje na současnou občanskoprávní úpravu.)

V oblasti explicitního uznání nový občanský zákoník reprezentuje rovněž významný posun směrem k bezformálnosti právního jednání (§ 559 NOZ) a případné nedodržení předepsané formy sankcionuje v naprosté většině pouze relativní neplatností, které se může dovolat pouze strana, na jejíž ochranu je neplatnost jednání určena (§ 586 odst. 1 NOZ). Bylo by tedy možné uvažovat o explicitním uznání dluhu postupem podle § 2053 NOZ při nedodržení formy, aniž by jednání bylo považováno za absolutně neplatné (§ 588 NOZ). Avšak vzhledem k tomu, že neplatnost jednání je zde zpravidla určena na ochranu zájmů dlužníka, lze předpokládat, že by se neplatnosti takového jednání dovolal.

Dodejme, že strany si zřejmě mohou vzhledem k dispozitivnosti ustanovení dohodnout, jaké jednání chtějí za uznání dluhu považovat (srovnej podkapitulu 2.1.3).

2.2.3. Uznání započtením

Současná judikatura nemá zcela jasno v tom, zdali lze za uznání závazku (explicitní či částečným plněním) považovat rovněž započtení, ať již platně provedené,

nebo započtení, které může být z nejrůznějších příčin neplatné (např. pro nedostatek formy, chybějící vzájemnost započítávaných pohledávek apod.).

Starší judikatura Nejvyššího soudu ČR se stavěla obecně k názoru, že započtení lze považovat za způsob splacení pohledávky. Ergo – judikatura zaujala extenzivní výklad a postavila započtení naroveň (s)plnění. Z těchto rozhodnutí můžeme uvést např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 3. 2005, sp. zn. 29 Odo 114/2003 či o něco mladší rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 5. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1891/2005. K těmto závěrům (zde konkrétně k závěru obsaženém v rozhodnutí sp. zn. 29 Odo 114/2003) se hlásí i nejnovější judikatura Nejvyššího soudu ČR (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 2. 2012, sp. zn. 20 Cdo 2759/2011).

K otázce, zdali může být platné započtení (jako způsobem plnění) považováno rovněž za uznání závazku částečným plněním (§ 407 odst. 3 ObchZ) se musel Nejvyšší soud ČR postavit ve svém rozhodnutí ze dne 16. 11. 2005, sp. zn. 32 Odo 901/2004. V něm opět postavil platné započtení naroveň (částečnému) plnění závazku (soluci), tudíž uzavřel, že lze v tomto případě aplikovat § 407 odst. 3 ObchZ o konkludentním uznání závazku částečným plněním.

Stejný senát Nejvyššího soudu ČR však tyto své závěry důsledně nedržel a v některých rozhodnutích se od nich odklonil s tím, že začal zdůrazňovat nezbytnost seznatelnosti směřování vůle započítávajícího dlužníka způsobit započítávacím úkonem zároveň i uznání závazku. Směřování vůle tedy je podle dovolacího soudu nezbytnou podmínkou toho, aby zápočet mohl být posouzen *in eventum* jako uznání závazku.

Takovýto přístup můžeme nalézt ve starším rozhodnutí ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. 32 Odo 1206/2004, kde dovolací soud v konkrétním případě dovodil, že „*projev vůle žalované jednoznačně směřoval k zániku vzájemných pohledávek a nikoli k uznání jejich závazků*“, a dodal, že započítávací listina sice vyjadřuje názor na dlužníka (žalované) na existenci závazku, avšak pouze ve vztahu k započtení, tj. ne k uznání závazku.¹⁴³ Nabízí se otázka, zdali lze argumentaci postavené na takovéto logice („potvrzují existenci svého závazku pro účely započtení, to však neznamená, že tvrdím, že tu závazek je pro účely uznání závazku“ neboli „potvrzují existenci svého závazku

---

¹⁴³ Dodejme, že se jednalo o případ, kdy se započtení ukázalo býti neplatné.

pro tento úkon, což však neznamená, že tvrdím, že tu závazek obecně existuje“) s kladným výsledkem poměřit se zásadou poctivého obchodního styku.

Jako spíše formalistickou lze potom hodnotit argumentaci Nejvyššího soudu ČR v rozhodnutí ze dne 24. 7. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3549/2007. Zde Nejvyšší soud ČR opět posuzoval, zdali může být za uznání závazku považováno započtení, které se ukázalo býti neplatné. V tomto rozsudku nejenže navázal na předchozí rozhodnutí, ale navíc uvedl, že „*právní úkony je třeba vykládat v souladu s vůlí jednajícího a v souladu s jazykovým vyjádřením právního úkonu*“, přičemž nemůže být dovozováno, že neplatné započtení je tedy alespoň uznáním závazku, neboť „*[p]okud by tomu tak mělo být, musel by být tento projev vůle směřující k uznání závazku v tomto neplatném právním úkonu obsažen*.“¹⁴⁴

Domnívám se, že s takovýmto závěrem nelze souhlasit. Podle této argumentace by tedy bylo neplatné započtení považováno za uznání závazku, jestliže by v rámci jeho písemného vyhotovení dlužník - s trochou nadsázky - např. *expressis verbis* uvedl „v případě, že se započtení ukáže býti neplatným, nechť je tento úkon posuzován alespoň jako uznání závazku ve smyslu § 323, resp. § 407 obchodního zákoníku“, popřípadě, aby takováto skutečnost takto explicitně vyplývala např. z provedeného dokazování. Jedná se podle mého názoru o excesivní požadavek na kvalitu vůle dlužníka ve vztahu k institutu uznávání závazku. V podstatě však vždy bude docházet k poměrování principu legitimního očekávání dlužníka s principem poctivosti obchodního styku.

Tento problém se rovněž těší velkému zájmu ze strany odborné literatury, která je ve svých postojích vůči rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR jak poměrně kritická, když jej viní z přílišného formalismu opomíjejícího ekonomickou stránku věci a dobré mravy, resp. zásadu poctivosti obchodního styku,¹⁴⁵ tak poměrně vstřícná.¹⁴⁶

---

¹⁴⁴ Podobně viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 11. 2005, sp. zn. 33 Odo 501/2004. Bližší rozbor např. in ČERNÁ, Stanislava. op. cit. sub. 5. Ke vztahu započtení a splnění dluhu viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 1143/2004 diskutované in TOMSA, Miloš. op. cit. sub. 5.

¹⁴⁵ Srov. např. ČERNÁ, Stanislava. op. cit. sub. 5; ŠIMONÍKOVÁ, P., LASÁK, J. op. cit. sub. 5 či TOMSA, Miloš. op. cit. sub. 5.

¹⁴⁶ Srov. např. JÄGER, Marek. *Zánik závazku započtením : současný právní stav a změny v novém soukromém právu*. 1. vyd. Praha : Linde Praha, 2013. 383 s. ISBN 978 80 7201 906 9, str. 31-33 či HUŠEK, Jan. op. cit. sub. 5.

Kritika těchto rozhodnutí ze strany doktríny míří do několika směrů:

- i. z hlediska vůle dlužníka přeci „*postačí, aby jeho vůle směřovala k určitému „obecnějšímu následku“*“, tedy jednající osoba si nemusí být zcela přesně vědoma důsledků spojených s jejím jednáním neboli uvědomovat si aktivaci následků, které s jednáním spojuje objektivní právo;¹⁴⁷
- ii. forma získává navrch před obsahem, neboť uvedený výklad Nejvyššího soudu ČR zcela pomíjí smysl úpravy uznání závazku a spíše „*vede k oslabení postavení věřitele oslabením působení zajištění věcně uznaného závazku a je možný i jiný přístup uvažující ekonomický pohled a věcné hledisko*“;¹⁴⁸
- iii. dlužník přeci nebude započítávat svůj majetek (pohledávku) vůči dluhu, o němž si myslí, že neexistuje. Zvolené řešení nerespektuje zásadu poctivosti obchodního styku, neboť není poctivé jednání dlužníka, který provede zápočet své pohledávky na svůj dluh a následně tvrdí, že tento dluh neexistuje.¹⁴⁹

Nový občanský zákoník

Nový občanský zákoník by měl představovat v této otázce změnu směrem k posílení zásady dobrých mravů, resp. zásady slušného a poctivého obchodního styku. Obecně nový občanský zákoník zdůrazňuje povinnost každého jednat v právním styku poctivě (§ 6 odst. 1 NOZ), přičemž nikomu nesmí být odepřeno, co mu po právu náleží [§ 3 odst. 2 písm. f) NOZ)].

V koncepci následků právního jednání, kterou představuje nový občanský zákoník, dochází (oproti současné úpravě právního úkonu) k určitému posunu. Ustanovení § 545 NOZ totiž spojuje s právním jednáním nejen následky, které jsou v něm vyjádřeny (v našem případě např. započtení), nýbrž i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran. K terminologickému odlišení od právního úkonu došlo tedy i z toho důvodu, že nová koncepce právního jednání je širší než koncepce právního úkonu. Právní jednání tak bude nutné (zákonný

---

¹⁴⁷ ČERNÁ, Stanislava. op. cit. sub. 5.

¹⁴⁸ TOMSA, Miloš. op. cit. sub. 5.

¹⁴⁹ ČERNÁ, Stanislava. op. cit. sub. 5.

imperativ) interpretovat prismatem dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran a neupínat se pouze k následkům, které s jednáním přímo spojuje objektivní právo.¹⁵⁰

Jestliže dlužník projevuje vědomost o existenci svého dluhu tím, že vůči němu započítává (třebas neplatně) svou pohledávku a následně tvrdí, že dluh neexistuje, je dle mého názoru nezbytné posoudit takovéto jednání jako jednání *contra bonos mores* a uzavřít, že právní jednání v podobě započtení vyvolalo ve shodě s § 545 NOZ následek plynoucí v tomto případě z dobrých mravů, tj. uznání dluhu.

S ohledem na význam zavedené praxe stran může rovněž nastat situace, kdy mezi obchodními partnery běžně dochází např. k částečnému započítávání pohledávek a zbylá (započtením nezaniklá) část je poté běžně dlužníkem plněna. Z takové praxe by tedy bylo lze usuzovat, že dlužník započtením existenci svého dluhu zároveň uznává.¹⁵¹

S odkazem na § 556 odst. 2 NOZ (obdoba dnešního § 266 odst. 2 ObchZ) můžeme při posuzování toho, jakým způsobem by vnímal jednání dlužníka věřitel, kterému je právní jednání dlužníka určeno, dovodit, že by platné i neplatné započtení vnímal s největší pravděpodobností jako částečné plnění (nebo alespoň pokus o něj), kterým dlužník dává najevo svou vědomost o existenci svého dluhu.

Domnívám se, že uvedené závěry Nejvyššího soudu ČR, které akcentují spíše formalistický přístup ke konkrétním právním úkonům a jejich následkům (byť patrně vedeny snahou o nalezení ad hoc spravedlivého řešení), by měly projít vývojem spíše směrem k posuzování (třebas neplatného) započtení jako uznání dluhu, neboť pouze takové nazírání považuji za konformní se zásadou poctivosti (slušnosti) obchodního styku. Vždy bude pochopitelně záležet na okolnostech konkrétního případu. Obecně však právo nemůže poskytovat ochranu nepoctivému přístupu a jednání.

S odkazem na podkapitolu 2.1.3 opět dodejme, že stranám bude zřejmě dovoleno přesně si dohodnout, které jednání chtějí za uznání závazku požadovat.

---

¹⁵⁰ PIECHOWICZOVÁ, Lucie In BEZOUŠKA, Petr a PIECHOWICZOVÁ, Lucie. op. cit. sub. 43, str. 82.

¹⁵¹ Praxí rozumíme zavedenou praxi stran, jakožto pravidlo ustálené mezi konkrétními subjekty, nikoli pravidlo se širší platností (v tom případě by se jednalo o zvyklost). Viz BEZOUŠKA, Petr In ELIÁŠ, Karel, HAVEL, Bohumil, BEZOUŠKA, Petr et al. op. cit. sub. 84, str. 58 an. Stejný autor uvádí příklad, kdy dodavatel standardně přijímá a vyřizuje reklamace od svého obchodního partnera, přestože tyto nebyly učiněny v zákonem předpokládané lhůtě (bez zbytečného odkladu). Touto zavedenou praxí vzniká dodavateli do budoucna povinnost ve vztahu k tomuto obchodnímu partnerovi takovou reklamaci přijmout, ledaže si obchodní partneři ujednají něco jiného.

3. Komparativní část

Ne vždy jsou s uznáním dluhu spojovány stejné hmotněprávní a procesněprávní účinky a ne vždy musí docházet k uznání dluhu stejným způsobem. Tato kapitola si klade za cíl pojednat stručně o historickém vývoji institutu s důrazem na vývoj na území dnešní České republiky a stručně srovnat se současnou českou podobou uznání závazku (dluhu) úpravy přijaté v rámci jednotlivých kodifikačních (unifikačních) snah ať už evropského (DCFR) či celosvětového (UNCITRAL a UNIDROIT) významu a úpravu německou.

3.1. Historický vývoj institutu

Uznání dluhu představuje soukromoprávní institut v určité podobě známý již od dob antického Říma. Jeho právní konstrukce a účinky s ní spojené však prošly určitým vývojem.

3.1.1. Římské právo¹⁵²

Římské právo institut uznání dluhu v podobě, ve které jej známe dnes, tj. jako formu utvrzení obligace, dlouho výslovně neznalo. Ochranu civilních obligací představovaly původně primárně žaloby (*actio*), přičemž římské právo přicházelo postupně s dalšími nástroji, které usnadňovaly postavení věřitele a jeho možnost reálně se domoci plnění z majetku dlužníka. V rámci tohoto vývoje vznikaly tzv. záruky osobní, které měly „zajistit hospodářský efekt obligace“¹⁵³ a usnadnit věřitelovo litigační postavení či eliminovat vůbec nutnost iniciace takového procesu. Příkladem těchto nástrojů mohou být konvenční pokuta, závdavek (nejčastěji tzv. *arra poenitenatialis*) a prétorský slib *constitutum debiti*.

Zmíněné *constitutum debiti* představovalo „slib dlužníka, že existující peněžitý dluh zaplatí určitého dne.“¹⁵⁴ Jednalo se tedy o utvrzení dluhu ze zápůjčky, přičemž

---

¹⁵² KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin a SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 2. dopl. a přeprac. vyd., 1. v nakl. Beck. Praha : Beck, 1995. 386 s. ISBN 80-7179-031-1, str. 235 – 259.

¹⁵³ KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin a SKŘEJPEK, Michal. op. cit. sub. 152, str. 235.

¹⁵⁴ KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin a SKŘEJPEK, Michal. op. cit. sub. 152, str. 259.

dnešní institutu uznání dluhu se blíží tzv. *constitutum debiti proprii*, tzn. závazek dlužníka zaplatit dluh vlastní.

Povahou představovalo *constitutum debiti* tzv. *pactum*.¹⁵⁵ Jeho význam spočíval totiž v tom, že „z paktu – úmluvy nevzniká sice žaloba, ale procesní námitka (*exemptio*), která obvykle k efektivní obraně postačuje.“¹⁵⁶ *Constitutum debiti* bylo nakonec žalovatelné i přímo (označované naukou jako tzv. *pacta praeoria*) a žaloba z tohoto institutu byla akcesorická k žalobě hlavní (tj. žalobě ze zápůjčky), přičemž každá z těchto žalob zanikala až zaplacením dluhu.

3.1.2. Obecný zákoník občanský

Obecný zákoník občanský (dále jen „**ABGB**“),¹⁵⁷ platný na českém území od roku 1811 až fakticky do roku 1950, výslovně institut uznání dluhu neupravoval (ve smyslu založení vyvratitelné domněnky trvání dluhu). Jeho použití však předpokládá¹⁵⁸ a to zejména v ustanovení o promlčení (§ 1497 ABGB).¹⁵⁹ ABGB upravoval pouze „utvrzení závazků“¹⁶⁰ a to v dílu třetím (*o ustanovení společných právům osobním a závazkům*) v hlavě první (*o utvrzení práv a závazků*). Ustanovení § 1342 ABGB uvádělo, že „[j]ak osobní práva, tak věcná práva a z nich vyplývající závazky mohou být stejně utvrzeny, změněny a zrušeny.“¹⁶¹

---

¹⁵⁵ Tzn. původně (ve starším římském právu) neformální úmluvu, která získala větší význam postupem času v právu praetorském.

¹⁵⁶ KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin a SKŘEJPEK, Michal. op. cit. sub. 152, str. 259.

¹⁵⁷ Zákon č. 946/1811 ř. z.

¹⁵⁸ In SEDLÁČEK, Jaromír. op. cit. sub. 57, str. 162: „Uznání dluhu nemáme v obč. zákoníku výslovně upraveno, jen mimochodem zmiňuje se zákon o uznání dluhu při postupu pohledávky (§ 1396), při přerušení vydržení (§ 1497), pak naráží na uznání dluhu při smíru (§ 1380), ... Z toho je patrné, že náš právní řád předpokládá možnost uznání dluhu, aniž tuto otázku blíže upravuje.“

¹⁵⁹ Což ostatně odpovídá standardní evropské a mezinárodní úpravě - srovnej podkapitoly 3.2 - 3.5.

¹⁶⁰ PELIKÁNOVÁ, Irena. op. cit. sub. 1, str. 259.

¹⁶¹ ROUČEK, František a SEDLÁČEK, Jaromír (ed.). *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi : díl VI. (§§ 1342 až 1502)*. Repr. pův. vyd. z roku 1937. Praha : Codex Bohemia, 1998. 600 s. Komentáře velkých zákonů československých, ISBN 80-85963-99-X k tomu na str. 5 an. mj. poznamenává: „V zákonících, které vznikly pod vlivem systému německých pandektistů (německý a švýcarský), je zařazována materie obsažená ve třetím díle jednak do všeobecné části (promlčení), jednak do práv věcných (vydržení, zástavní smlouva), jednak do obligační části (rukojemství, změna a zánik práv a závazků).“ Zde tak můžeme porovnat se systematikou nového občanského zákoníku.

Uznání dluhu bylo tehdejší doktrínou považováno za smlouvu *akcesorickou* (tj. vyžadoval se platný dluh¹⁶²), přičemž na něj však bylo zároveň nazíráno jako na samostatný zavazovací důvod.¹⁶³ Související judikatura potom považovala uznání dluhu za dispozici o právním poměru.¹⁶⁴

Jak zmíněno, uznání dluhu nemělo za následek založení vyvratitelné domněnky promlčení, mohlo však být použito jako důkazní prostředek.¹⁶⁵ Uznání dluhu dlužníkem vůči věřiteli tedy způsobovalo „pouze“ hmotněprávní následek přetržení promlčecí doby, která běží znovu, aniž by se měnil důvod uznání závazku.¹⁶⁶

3.1.3. *Občanský zákoník z roku 1950 a 1964*

Uznání dluhu, které by mělo dvojí účinek – tj. vedle přetržení, resp. založení nové, promlčecí doby i založení vyvratitelné právní domněnky existence dluhu – bylo poprvé na našem území upraveno v občanském zákoníku z roku 1950¹⁶⁷ v § 297.¹⁶⁸ Obligatorní (a jediná možná) písemná forma měla silně ochrannou funkci (dle důvodové zprávy měla předejít „*neuváženým a tíživým závazkům*“).¹⁶⁹

Původní znění občanského zákoníku z roku 1964 upravilo uznání dluhu pouze v ustanovení o promlčení (podobně jako ABGB), tj. nespojovalo s ním založení

---

¹⁶² TÉGL, Petr. op. cit. sub. 5.

¹⁶³ SEDLÁČEK, Jaromír. op. cit. sub. 57, str. 164. Shodně ROUČEK, František a SEDLÁČEK, Jaromír (ed.). op. cit. sub. 161 k tomu na str. 5 elegantně dodává, že „[u]znání dluhu je samostatným důvodem závazku. Uznání dluhu je projevem vůle a v důsledku toho musí mít všechny náležitosti uvedené v § 869. Nemá-li projev vůle těchto náležitostí, může dlužník tyto nedostatky s úspěchem namítati.“ Současná judikatura Nejvyššího soudu ČR tento názor nezastává, srov. např. Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 11. 2011, sp. zn. 28 Cdo 374/2011, kde dovolací soud uvedl: „Nejvyšší soud opakovaně zdůraznil, že uznáním dluhu se konstruuje vyvratitelná domněnka existence dluhu v době jeho uznání, samotné uznání však není samostatným zavazovacím důvodem, a nelze jím tedy založit nový závazek či měnit charakter stávajícího závazku, ale jen uznat závazek již existující.“ Stejně viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. 33 Cdo 153/2012.

¹⁶⁴ ROUČEK, František a SEDLÁČEK, Jaromír (ed.). op. cit. sub. 161, str. 79: „Uznávací smlouva není pouhým doznáním skutečnosti, nýbrž má povahu dispozice o právním poměru.“

¹⁶⁵ TÉGL, Petr. op. cit. sub. 5.

¹⁶⁶ SEDLÁČEK, Jaromír. op. cit. sub. 57 na str. 162, uvádí následující příklad: „Je-li dlužen někdo 1000 Kč ze smlouvy trhové, zůstává nadále je dlužen ze smlouvy trhové. Uznání dluhu podle § 1497 nevyžaduje smlouvy, dostačí jednostranný projev dlužníkův vůči věřiteli at' mlčky, at' výslovně učiněný. Z §§ 1497 a 1501 jde najevo, že možno s tímto účinkem uznati též dluh promlčený.“

¹⁶⁷ Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník (dále jen „**občanský zákoník z roku 1950**“).

¹⁶⁸ TÉGL, Petr. op. cit. sub. 5. Ustanovení § 297 občanského zákoníku z roku 1950 zní: „Uzná-li někdo písemně, že zaplatí svůj dluh určený co do důvodu a rozsahu, má se za to, že dluh v době uznání trval. Při promlčeném dluhu má takové uznání tento právní následek, jen když ten, kdo dluh uzná, o promlčení věděl.“ Rovněž došlo k zařazení institutu mezi zajišťovací prostředky.

¹⁶⁹ PELIKÁNOVÁ, Irena. op. cit. sub. 1, str. 291.

vyvratitelné právní domněnky trvání dluhu v době uznání. Dnešní podobu § 558 OZ, který je téměř identický s § 297 občanského zákoníku z roku 1950 přinesla až rozsáhlá novela účinná od 1. ledna 1992.¹⁷⁰

3.1.4. Hospodářský zákoník a zákoník mezinárodního obchodu

Hospodářský zákoník¹⁷¹ ve svém původním znění klasický institut uznání dluhu neupravoval. Postupně docházelo k novelizacím¹⁷² a institut uznání *závazku* (s účinky co do promlčení i založení vyvratitelné domněnky trvání závazku) byl nakonec obsažen v § 132 hospodářského zákoníku.¹⁷³ Zákoník mezinárodního obchodu¹⁷⁴ upravoval uznání závazku v § 206 a § 94 (opět s hmotněprávními i procesněprávními účinky).

3.2. Draft Common Frame of Reference¹⁷⁵

Pro usnadnění svobodného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu v rámci Evropské unie je zásadní harmonizace právních řádů jednotlivých členských států. Vzhledem k tomu, že se právní řády členských států (s výjimkou již harmonizovaných unijních úprav) do značné míry liší, vznikla v minulosti řada pokusů překonat tento stav přijetím určité formy „jednotného evropského zákoníku“ či alespoň „smluvního zákoníku“, který by sjednotil alespoň obecný základ národních úprav. S ohledem na obecnou rigidnost práva jako systému a politikum par excellence, se jedná o cíl velmi problematický a jeho budoucnost je zatím nejistá.¹⁷⁶

---

¹⁷⁰ Novela v podobě zákona č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník.

¹⁷¹ Zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník (dále jen „**hospodářský zákoník**“).

¹⁷² Zejména novela zákonem č. 138/1970 Sb., kterým se mění a doplňují některá ustanovení hospodářského zákoníku.

¹⁷³ Že úprava hospodářského zákoníku nemusí patřit zcela právní minulosti, dokazuje např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 7. 2011, sp. zn. 23 Cdo 161/2009.

¹⁷⁴ Zákon č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku (zákoník mezinárodního obchodu; dále jen „**zákoník mezinárodního obchodu**“).

¹⁷⁵ STUDY GROUP ON A EUROPEAN CIVIL CODE. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law : Draft Common Frame of Reference (DCFR) dostupné z http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf; str. 1217 – 1220; Pelikánová, Irena. op. cit. sub. 1., str. 293 an.

¹⁷⁶ Z řady iniciativ můžeme zmínit např. tzv. Gandolfiho návrh evropského občanského zákoníku. Samotná úprava DCFR potom vychází do zásadní míry z Principles of European Contract Law (PECL) – srovnej čl. 14:401 a 14:402 PECL a čl. III. 7:401 a 7:402 DCFR.

Zásadním výstupem těchto snah je v rámci evropského smluvního práva tzv. Návrh společného referenčního rámce (Draft Common Frame of Reference; dále jen „DCFR“), který představuje v podstatě návrh evropského obligačního zákoníku. Jedná se o rozsáhlé juristické dílo předních evropských právních akademiků (zaštitěné vedením dánského profesora Ole Landa), kteréžto vzniklo důkladným zmapováním právních řádů členských států Evropské unie. V současné době představuje zásadní zdroj informací pro unijní zákonodárce při tvorbě pramenů sekundárního práva (pojmy, principy, pravidla)¹⁷⁷ a jestliže dojde k celkové harmonizaci obligačního práva, bude dozajista tvořit základní inspirativní zdroj. Pro účely naší drobné komparace poslouží jako ideální nástroj pro srovnání diskutovaného institutu, neboť komentovaný DCFR obsahuje mnoho informací o jednotlivých národních úpravách.

DCFR neupravuje institut uznání dluhu v podobě, která je typická pro české právo, resp. české právo posledních šedesáti let. Podobně jako již diskutované ABGB¹⁷⁸ totiž vnímá uznání dluhu pouze jako institut s dopady do promlčení, tj. nespojuje s uznáním dluhu vznik právní domněnky trvání dluhu. Důsledkem je tedy „pouze“ běh nové promlčecí lhůty a institutu tak není přiznán utvrzovací účinek posilující významně postavení věřitele ve sporu – tzn. založení právní domněnky trvání dluhu v době uznání.

Úpravu tak logicky nalezneme v ustanoveních týkajících se promlčení. Konkrétně se jedná zejména o čl. III. - 7:401 (Obnovení uznáním).¹⁷⁹

III.–7:401: Renewal by acknowledgement

(1) If the debtor acknowledges the right, vis-à-vis the creditor, by part payment, payment of interest, giving of security, or in any other manner, a new period of prescription begins to run.

(2) The new period is the general period of prescription, regardless of whether the right was originally subject to the general period of prescription or the ten year period under III.– 7:202 (Period for a right established by legal proceedings). In the latter case, however, this Article does not operate so as to shorten the ten year period.

---

¹⁷⁷ PELIKÁNOVÁ, Irena. op. cit. sub. 1, str. 133.

¹⁷⁸ Viz podkapitola 3.1.2.

¹⁷⁹ V rámci systematického zařazení se jedná o knihu III: Závazky a související práva, Kapitulu 7: Promlčení, Oddíl 4: Přerušení promlčení. Text čl. III. – 7:401 následuje.

Uznáním dluhu tedy dochází k běhu nové (obecné) promlčecí lhůty, která činí podle DCFR tři roky.¹⁸⁰ Tato lhůta nezávisle na tom, jaké povahy (obecná či zvláštní) byla lhůta původní. Aplikací nové tříleté lhůty však nesmí dojít k faktickému zkrácení původní promlčecí lhůty (pokud byla např. desetiletá a do uplynutí jejího konce zbývaly více tři roky).¹⁸¹ Uznat lze i dluh promlčený.

Z hlediska právních jednání, kterými může dojít k uznání dluhu, DCFR připouští následující způsoby:

- i. částečná platba (splnění) (*part payment*);
- ii. placení úroků (*payment of interest*);
- iii. poskytnutí zajištění (*giving of security*);
- iv. tzv. jakýkoli jiný způsob (*any other manner; zbytková kategorie*).

Můžeme si povšimnout, že forma úkonu je volná (*bezformálnost jednání*), není dána mandatorní písemnost. Přestože písemnost některé evropské jurisdikce vyžadují, neboť dle nich zvyšuje právní jistotu, většina evropských úprav se spokojí s neformálním uznáním. Dle autorů DCFR bude stejně vždy nutné právní jednání interpretovat, až už forma dána bude či nebude (tj. i písemný projev je předmětem – zejména soudní - interpretace a může být interpretován různě). Přístup souvisí s obecným vývojem smluvního práva, který zvolna směřuje k bezformálnosti. Navíc – v žádných jurisdikcích, které nevyžadují písemnou formu, se pozice věřitele nezhoršila. Právní jistota je navíc dána tím, že uznání dluhu je právním jednáním adresovaným – tj. musí být směřováno přímo věřiteli, nikoli třetí straně.

Autoři dokládají, že přetržení promlčecí doby jako důsledek uznání dluhu je zcela standardní ve většině evropských zemí (např. Francie, Belgie, Lucembursko, Rakousko, Řecko, Itálie, Španělsko, Portugalsko, Nizozemsko, Polsko, Slovinsko,

---

¹⁸⁰ Viz čl. III 7:201 (General Period) DCFR: „*The general period of prescription is three years.*“

¹⁸¹ V takovém případě by totiž bylo nelogické, aby celková lhůta činila po uznání dluhu méně než deset let (fakticky by se tak lhůta zkrátila a k žádnému utvrzení postavení věřitele by nedošlo, ba naopak). Srov. In PELIKÁNOVÁ, Irena. op. cit. sub. 1, str. 293. Desetiletá promlčecí lhůta existuje např. v případě přiznání práva soudním nebo srovnatelným (např. arbitrážním) rozhodnutím (viz čl. III 7:202 DCFR) a k jejímu obnovení dochází jakýmkoli pokusem věřitele vykonat práva mu přiznaná (viz čl. III 7:402 DCFR).

Skotsko, Dánsko, Švédsko, Anglie, Německo, Estonsko) a je přijímáno i v rámci UNICTRAL.¹⁸²

Písemné uznání vyžaduje Anglie a UNICTRAL. Implicitně může být dluh učiněno v Rakousku. Podle polského práva lze za uznání dluhu považovat výslovné uznání a jakékoli další jednání učiněné vůči věřiteli, z něž lze na uznání dluhu usuzovat.

Adresovanost věřiteli je požadována v Německu, Nizozemsku, Anglii, Skotsku, v rámci UNICTRAL a právě České republice.¹⁸³

3.3. UNCITRAL

Podobný pohled na uznání dluhu nabízejí i výstupy Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo, tzv. UNCITRAL (United Nations Commission on International Trade Law), jejímž cílem je *postupné sblížení a sjednocování práva mezinárodního obchodu*.¹⁸⁴

Klíčovým zdrojem pro nás bude Úmluva o promlčení při mezinárodní koupi zboží, přijatá dne 14. června 1974 v New Yorku a publikovaná v české Sbírce zákonů pod č. 123/1988 Sb. jako vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 16. června 1988 o Úmluvě o promlčení při mezinárodní koupi zboží (dále jen „**Úmluva**“).¹⁸⁵ Na uznání dluhu je opět nahlíženo jako na institut s dopady do běhu promlčecích lhůt a je upraveno v čl. 20 Úmluvy.

---

¹⁸² K UNCITRAL blíže viz podkapitola 3.3.

¹⁸³ STUDY GROUP ON A EUROPEAN CIVIL CODE. op. cit. sub. 175, str. 1217.

¹⁸⁴ UNCITRAL byl zřízen Resolucí Valného shromáždění OSN č. 2205 (XXI) ze dne 17. prosince 1966. K cílům UNCITRAL (harmonizace a unifikace práva mezinárodního obchodu) srov. znění čl. I této resoluce. Česká republika, resp. její právní předchůdci, je členem od roku 1968 (viz UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW. *A Guide to UNCITRAL : Basic facts about the United Nations Commission on International Trade Law*, str. 37, dostupné z <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/general/12-57491-Guide-to-UNCITRAL-e.pdf>).

¹⁸⁵ Úmluva je závazná pro státy, které k dohodě přistoupily a je komplementární k Vídeňské úmluvě o mezinárodní koupi zboží z roku 1980. Znění Úmluvy v angličtině (Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods) dostupné např. z http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/sales/limit/limit_conv_E_Ebook.pdf.

Článek 20

1. Uzná-li dlužník před uplynutím promlčecí lhůty písemně věřiteli svůj závazek, běží nová čtyřletá promlčecí lhůta ode dne takového uznání.

2. Placení úroků nebo částečné plnění závazku dlužníkem má tytéž účinky jako uznání podle odstavce 1 tohoto článku, jestliže lze rozumně usuzovat na to, že tím dlužník uznal svůj závazek.

Forma explicitního uznání je tedy obligatorně písemná (příčemž písemná forma zahrnuje podle čl. 1 odst. 3 písm. g) Úmluvy rovněž telegram a dálnopis). Nově založená promlčecí lhůta je čtyřletá a k uznání dluhu musí dojít pouze před uplynutím promlčecí lhůty. Konkludentní způsoby se v zásadě shodují se současným zněním naší obchodněprávní úpravy i zněním nového občanského zákoníku.

3.4. UNIDROIT

Další mezinárodní pramen představují výstupy Mezinárodního institutu pro unifikaci soukromého práva se sídlem v Římě (tzv. UNIDROIT, Institut International pour l'Unification du Droit Privé). Jedná se o mezinárodní organizaci založenou roku 1926, jejímž cílem je (podobně jako v případě UNCITRAL) sbližování a sjednocování civilistických norem a příprava návrhů mezinárodních smluv zejména z oblasti mezinárodních obchodních transakcí.¹⁸⁶

Klíčovým zdrojem pro nás budou Zásady mezinárodních obchodních smluv z roku 2010 (Principles of International Commercial Contracts 2010,¹⁸⁷ dále jen „Zásady“) představující nezávaznou soukromou kodifikaci (ve srovnání s UNCITRAL), které mohou smluvní strany při uzavírání mezinárodních obchodních smluv dobrovolně podřídít své právní jednání. V nich nalezneme úpravu uznání dluhu opět v části věnující se promlčení, konkrétně v čl. 10.4.

---

¹⁸⁶ INTERNATIONAL INSTITUTE FOR THE UNIFICATION OF PRIVATE LAW. *Statute of UNIDROIT*. [online]. [citováno dne 12. srpna 2013]. Dostupné z <http://www.unidroit.org/english/presentation/statute.pdf>.

¹⁸⁷ INTERNATIONAL INSTITUTE FOR THE UNIFICATION OF PRIVATE LAW. *UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts 2010*. [online]. [citováno dne 12. srpna 2013]. Dostupné z <http://www.unidroit.org/english/principles/contracts/principles2010/integralversion/principles2010-e.pdf>.

Article 10.4: New limitation period by acknowledgement

(1) Where the obligor before the expiration of the general limitation period acknowledges the right of the obligee, a new general limitation period begins on the day after the day of the acknowledgement.

(2) The maximum limitation period does not begin to run again, but may be exceeded by the beginning of a new general limitation period under Article 10.2(1).

Úprava je poměrně volná v tom, že nestanoví, jakým způsobem má k uznání dluhu dojít. Následkem uznání dluhu (jedná se o právní jednání adresované věřiteli) je založení běhu nové obecné promlčecí lhůty, která je dle Zásad tříletá.¹⁸⁸

Vzhledem k tomu, že Zásady znají pro promlčení určitých práv lhůtu desetiletou, platí, že nově založená promlčecí lhůta i v tomto případě je tříletá, přičemž samozřejmě není zkracována lhůta desetiletá, jestliže uznání nastane dříve než tři roky před vypršením původní desetileté promlčecí doby. V případě, kdy si strany sjednaly kratší či delší promlčecí dobu než obecnou promlčecí dobu tříletou, uznáním dluhu dochází k běhu nové promlčecí doby, která byla sjednána. Uznání dluhu nemá účinky v případě, že dluh byl již promlčen. V takové situaci si strany mohou strany založit novou promlčecí lhůtu (z nového závazku) novací. Dlužník může uznat svůj dluh opakovaně, přičemž vždy dochází k běhu nové promlčecí doby.

3.5. Úprava německá¹⁸⁹

Ve Spolkové republice Německo bychom úpravu zajišťovacích institutů hledali v občanském zákoníku (Bürgerliches Gesetzbuch, RGB1 S 195, dále jen „**BGB**“). Většina obligačněprávních zajišťovacích prostředků (např. smluvní pokuta či ručení) a věcněprávních zajišťovacích prostředků (zástavní a zadržovací právo) je upravena v německém právu podobně jako v českém právu.

---

¹⁸⁸ Čl. 10.2 Zásad.

¹⁸⁹ HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Právní otázky podnikání v SRN*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 2011. 283 s., ISBN 978-80-7400-411-7, str. 74 an.

Německá úprava pracuje s koncepcí institutu uznání dluhu v podobě konstitutivního právního jednání. Konstitutivní uznání dluhu (§ 781 BGB, tzv. *Schuldanerkenntnis*) spočívá v uzavření obligatorně písemné dohody, na základě které vzniká nový závazek, který má abstraktní povahu.¹⁹⁰ Jestliže měla původní smlouva, kterou (resp. dluh z ní vycházející) uznání zajišťuje, z hlediska formy vyšší kvalitu (například v podobě notářského zápisu), potom i dohoda o uznání dluhu musí tuto kvalitu dodržet. Dohodu o uznání nelze uzavřít elektronickým způsobem. Výjimku z písemné formy představuje pravidlo v § 782 BGB, které stanoví, že písemná forma se nevyžaduje, jestliže dochází k uznání dluhu započtením nebo narovnáním.¹⁹¹

Uznání sice ani v německé úpravě nezakládá vyvratitelnou domněnku existence dluhu, má však standardní dopady do běhu promlčecí lhůty (§ 212 BGB). Nová promlčecí lhůta začne běžet, jestliže došlo ze strany dlužníka směrem k věřiteli (adresovanost) k některému z následujících jednání:

- i. částečná platba (splnění) (*Abschlagszahlung*);
- ii. placení úroků (*Zinszahlung*);
- iii. složení jistoty (*Sicherheitsleistung*);
- iv. uznání jakýmkoli jiným způsobem (*in anderer Weise*; zbytková kategorie – právě např. § 781, 782 BGB, tj. uznáním dluhu).

Zde si můžeme povšimnout, že úprava DCFR a BGB je v tomto směru (způsoby jednání zakládající běh nové promlčecí lhůty) velmi podobná.

---

¹⁹⁰ Jak uvádí HÁSOVÁ, Jiřina a kol. op. cit. sub. 189, na str. 80, v situaci, kdy je věřitel oprávněn vymáhat oba závazky, tj. původní i nový založený konstitutivním uznáním dluhu, německé právo řeší přes institut bezdůvodného obohacení.

¹⁹¹ FESSL, Vladimír. *Abeceda německého obchodního práva : 150 nejpoužívanějších pojmů s vysvětlivkami*. Praha : Linde, 1997. 135 s. ISBN 80-7201-077-8, str. 116-117. Podle HÁSOVÁ, Jiřina a kol. op. cit. sub. 189, str. 80, připouští BGB dále i deklaratorní způsob uznání dluhu. Deklaratorní uznání dluhu (§ 518 BGB) je podobné české úpravě uznání dluhu v tom smyslu, že jím nedochází ke vzniku nového závazku, nýbrž pouze k potvrzení existujícího dluhu z darovací smlouvy. V takovém případě se vyžaduje notářský zápis.

3.6. Shrnutí

Stručné srovnání provedené v předchozích podkapitolách tedy můžeme zobecnit následujícím způsobem:

- i. uznání dluhu je běžně upraveno s účinky pouze do promlčení;¹⁹²
- ii. zpravidla existují volnější požadavky ohledně formy (tj. není dána obligatorní písemnost nezbytná k založení nové promlčecí doby);
- iii. úpravy připouštějí výrazně širší prostor pro uznání dluhu konkludentním (i jiným) způsobem (např. zřízením zajištění či provedením jakéhokoli jiného právního jednání, které může být za uznání dluhu interpretováno);
- iv. lze uvažovat o rozlišování uznání konstitutivního a deklaratorního;
- v. srovnávané úpravy nespojují s uznáním dluhu založení vyvratitelné právní domněnky, které je tedy v zásadě českým specifikem.

Domnívám se, že by se současná česká úprava mohla inspirovat vzory ze zahraniční alespoň z hlediska způsobů, kterými lze učinit uznávací jednání. Zahraniční úpravy přistupují k právním jednáním, která mohou být považována za uznání závazku značně volněji [srov. např. složení jistoty podle § 212 BGB či formulaci čl. 7:401(1) DCFR a § 212 BGB „*jakýmkoli jiným způsobem*“], což podle mého názoru ve srovnání s *de facto* třemi způsoby, které připouští současná obchodněprávní úprava a úprava nového občanského zákoníku (písemné uznání, placení úroků a částečné plnění) více odpovídá požadavku na poskytování ochrany poctivému obchodnímu styku, neboť dlužník dozajista nebude činit jakékoli jednání ve vztahu k dluhu, o němž má za to, že neexistuje. Lze uvažovat, že současná úprava nového občanského zákoníku (s ohledem na její dispozitivnost a změnu v nazírání na právní jednání) by však při relativně extenzivnější interpretaci (účinků) právního jednání mohla vztáhnout mezi uznávací jednání i tyto další způsoby (např. právě složení jistiny). Dodejme však, že úpravu nového občanského zákoníku lze považovat za dispozitivní a strany si tak mohou *in eventum* dohodnout, jaké jednání chtějí považovat za uznání dluhu.

---

¹⁹² Podle PELIKÁNOVÁ, Irena. op. cit. sub. 51., str. 665 se jedná i o francouzské doktrinární stanovisko, kdy podstatou uznání závazku (dluhu) je především vzdání se důsledků promlčení ze strany dlužníka.

Současná úprava obchodního (i občanského zákoníku) i úprava nového občanského zákoníku neobsahují *expressis verbis* formulované pravidlo, jakým způsobem postupovat, jestliže došlo uznáním závazku (dluhu) k faktickému zkrácení promlčecí doby u závazku, jenž je předmětem uznání [srov. např. čl. III 7:401(2) DCFR]. V takovém případě logicky nesmí dojít ke zhoršení postavení věřitele, neboť ten má z uznání závazku profitovat. Nicméně dodejme, že ke správnému řešení lze dojít i interpretací, jak to již v současnosti dokazuje doktrína.¹⁹³

Přestože založení vyvratitelné právní domněnky jako procesněprávní důsledek uznání dluhu je specifikem českého právního řádu, jedná se o institut, se kterým je česká právní praxe zvyklá pracovat a nadto institut dle mého názoru velmi praktický. Z tohoto pohledu se domnívám, že je vhodné jeho současnou podobu ponechat beze změny.

---

¹⁹³ Srov. TÉGL, Petr. op. cit. sub. 5 či TÉGL, Petr a DVORÁK, Jan In op. cit. sub. 22, str. 1606.

Závěr

V první kapitole se práce pokusila zasadit současnou (primárně obchodněprávní) úpravu uznání závazku (dluhu) do širších souvislostí, tj. mezi ostatní zajišťovací, resp. utvrzovací instituty a porovnat úpravu tohoto právního prostředku s úpravou nového občanského zákoníku. Můžeme tak uzavřít, že z hlediska formálního vyjádření nová soukromoprávní úprava nepřináší oproti současnému stavu téměř žádné změny, resp. změny pouze stylistického charakteru. Jelikož však nový občanský zákoník zásadním způsobem mění způsob nazírání na charakter jednotlivých norem soukromého práva, když dochází k silné akcentaci dispozitivnosti zákonných ustanovení a o kogentnosti lze uvažovat pouze ve výjimečných případech, je podle mého názoru novou úpravu institutu nutné považovat za (obecně) dispozitivní.

Druhá kapitola se pokusila zamyslet nad aplikovatelností současných judikatorních a doktrinárních závěrů ve vztahu k vybraným otázkám spojeným s uznáním dluhu za účinnosti nového soukromého práva. Jestliže bylo v mnohých případech řešení jednotlivých otázek založeno především na kogentním charakteru zákonných ustanovení (pevně ukotveném § 263 ObchZ) upravujících uznání závazku (dluhu), resp. promlčení, musí se předpokládaný posun od kogentnosti směrem k dispozitivnosti projevit i v těchto řešeních. Toto se týká především možnosti platně smluvně sjednat uznání dluhu jako povinnost dlužníka či stanovit vlastní způsob uznání dluhu (např. nekonáním dlužníka). Nový občanský zákoník se podle mého názoru rovněž jednoznačně hlásí k tzv. teorii dojití právního jednání, čímž bude postaveno najisto, že účinky uznání dluhu nastávají okamžikem, kdy se uznávací prohlášení dostane do dispoziční sféry věřitele. Z hlediska modifikovaného pohledu na právní jednání lze uvažovat o posunu soudního hodnocení právního jednání směrem k širší aprobaci různých způsobů identifikace dluhu a směrem k interpretaci (platného i neplatného) započtení jako jednání způsobujícího rovněž následky v podobě uznání dluhu. Judikatorní přístup v ostatních diskutovaných otázkách (rozsah uznání, částečné plnění atd.) zřejmě ob stojí i za účinnosti nové soukromoprávní úpravy.

Při pokusu o srovnání současné české úpravy uznání závazku (dluhu) můžeme uzavřít, že zahraniční a mezinárodní úpravy jsou do značné míry liberálnější v tom, jaká jednání dlužníka považují za uznání závazku, což je podle mne způsob nahlížení

na právní jednání dlužníka, který zcela odpovídá zásadám poctivého obchodního styku a český zákonodárce by se jím mohl inspirovat, resp. obligační strany (vzhledem k dispozitivnosti úpravy) by si samy mohly dohodnout, jaké jednání lze považovat za uznání dluhu. Nelze však podle mne očekávat, že by se soudní přístup k této otázce nějakým významným způsobem posunul. Založení vyvratitelné domněnky trvání dluhu k okamžiku uznání lze považovat za české specifikum, se kterým však praxe i doktrína dokáže zodpovědným způsobem pracovat a není tak důvodu tuto úpravu modifikovat.

K interpretačnímu a aplikačnímu posunu by mělo dojít rovněž s ohledem na skutečnost, že nový občanský zákoník staví na zcela otevřeně deklarované diskontinuitě s dosavadní úpravou a na ni navazující judikaturou.

S ohledem na dobu, ve které vznikala tato práce,¹⁹⁴ mi nezbyvá než s pokorou a očekáváním přijmout fakt, že interpretace a aplikace nového občanského zákoníku představuje nesnadný úkol, který bude právnickou obec zaměstnávat s největší pravděpodobností po několik příštích dekad, přičemž tato práce nebude dozajista ušetřena judikatorních ani novelizačních přešlapů, nežli bude zcela jasné, co je po právu, *quid iuris*. Pouze čas tak ukáže, do jaké míry byly zde popsané úvahy správné.

---

¹⁹⁴ Tj. před účinností nového občanského zákoníku a zároveň za situace, kdy na trhu neexistovala výraznější fundovaná literatura týkající se tohoto předpisu, na jejímž základě bych mohl některé své úvahy stavět a korigovat.

Seznam zkratk

ObchZ, obchodní zákoník

zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění

OZ, občanský zákoník

zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění

NOZ, nový občanský zákoník

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

ABGB

zákon č. 946/1811 ř. z., obecný zákoník občanský
(Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch)

BGB

Německý občanský zákoník
(Bürgerliches Gesetzbuch, RGB1 S 195)

DCFR

Návrh společného referenčního rámce
(Draft Common Frame of Reference)

UNCITRAL

Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo
(United Nations Commission on International Trade Law)

UNIDROIT

Mezinárodní institut pro unifikaci soukromého práva
(Institut International pour l'Unification du Droit Privé)

Použitá literatura

A) Monografie a učebnice

BEJČEK, Josef, ELIÁŠ, Karel a RABAN, Přemysl a kol. *Kurs obchodního práva : obchodní závazky*. 5. vyd. Praha : C.H. Beck, 2010. 542 s. ISBN 978-80-7400-337-0.

BEZOUŠKA, Petr a PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník : nejdůležitější změny*. 1. vyd. Olomouc : ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-819-2.

ČERNÁ, Stanislava, PLÍVA, Stanislav et al. *Podnikatel a jeho právní vztahy*. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Scripta Iuridica, 2013. 156 s. ISBN 978-80-87146-76-7.

ELIÁŠ, Karel, HAVEL, Bohumil, BEZOUŠKA, Petr et al. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 315 s. ISBN 978-80-7478-013-4.

ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava : Sagit, 2012. 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2.

ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník : velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. 2. sv. 2. upravené vyd. Praha : Linde, 2008. 1397-2639 s. ISBN 978-80-7201-687-7.

ELIÁŠ, Karel a DVOŘÁK, Tomáš. *Obchodní zákoník : praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1900*. 5. přeprac. a rozš. vyd. podle stavu k 1. 11. 2006. Praha : Linde, 2006. 975 s. ISBN 80-7201-624-5.

FALDYNA, František, HUŠEK, Jan a DES, Zdeněk. *Zajištění a zánik závazků*. 1. vyd. Praha : Codex Bohemia, s.r.o., 1995. 144 s. ISBN 80-901683-5-3.

FESSL, Vladimír. *Abeceda německého obchodního práva : 150 nejpoužívanějších pojmů s vysvětlivkami*. Praha : Linde, 1997. 135 s. ISBN 80-7201-077-8.

GIESE, Ernst, DUŠEK, Petr et al. *Zajištění závazků v České republice*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha : Beck, 2003. 356 s. ISBN 80-7179-658-1.

HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Právní otázky podnikání v SRN*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 2011. 283 s., ISBN 978-80-7400-411-7.

HOLUB, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Linde, 2002, s. 739-1421. ISBN 80-7201-328-9.

HURDÍK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné : obecná část : absolutní majetková práva*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 308 s. ISBN 978-80-7380-377-3.

JÄGER, Marek. *Zánik závazku započtením : současný právní stav a změny v novém soukromém právu*. 1. vyd. Praha : Linde Praha, 2013. 383 s. ISBN 978-80-7201-906-9.

KINCL, Jaromír, URFUS, Valentin a SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 2. dopl. a přeprac. vyd., 1. v nakl. Beck. Praha : Beck, 1995. 386 s. ISBN 80-7179-031-1.

KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 1995. 247 s. ISBN 80-7179-028-1.

KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA, Jiří a DVOŘÁK, Jan. *Občanské právo hmotné*. 4. aktualiz. a dopl. vyd. Praha : ASPI Publishing, 2005. 523 s. ISBN 80-7357-127-7.

KOBLIHA, Ivan, KALFUS, Jan, KOVAŘÍK, Zdeněk et al. *Obchodní zákoník : úplný text zákona s komentářem : podle stavu k 1.4. 2006*. Praha : Linde, 2006. 1554 s. ISBN 80-7201-564-8.

KOPÁČ, Ludvík. *Příručka obchodního práva*. 2. upravené vyd. Praha : Prospektrum, 1992. 172 s. ISBN 80-854-3135-1.

LANDO, Ole (ed.). *Principles of European contract law : Part III*. Hague : Kluwer Law International, 2003. 291 s. ISBN 90-411-1961-2.

LANDO, Ole a BEALE, Hugh (ed.). *Principles of European contract law : Part I and II*. Hague: Kluwer Law International, 2003. xlviii, 561 s. ISBN 90-411-1305-3.

LAVICKÝ, Petr. *Přehled judikatury ve věcech zásad soukromého práva : svazek II*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2013. 283 s. ISBN 978-80-7357-991-3.

MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva : úvod do právní argumentace*. 2. vyd. Praha : C.H. Beck, 2011. 276 s. ISBN 978-80-7400-382-0.

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo : 1. díl*. 2. přeprac. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2010. 576 s. ISBN 978-807-3575-250.

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo : obligační právo – komparativní rozbor : 4. díl*. 1. vyd. Praha : ASPI, 2009. s. 395. ISBN 978-80-7357-428-4.

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku : Díl 3 : § 261-408*. 2. upr. vyd. Praha : Linde, 1998. 543 s. ISBN 80-7201-120-0.

PITTERLE, Richard a MOLNÁR, Bohumír. *Řešení pohledávek v Německu*. 2. aktualiz. vyd. Praha : Linde, 2009. 138 s. ISBN 978-80-7201-759-1.

PLÍVA, Stanislav. *Obchodní závazkové vztahy*. 2. aktualiz. vyd. Praha : ASPI, 2009. 339 s. ISBN 978-80-7357-444-4.

ROUČEK, František a SEDLÁČEK, Jaromír (ed.). *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi : díl VI. (§§ 1342 až 1502)*. Repr. pův. vyd. z roku 1937. Praha : Codex Bohemia, 1998. 600 s. Komentáře velkých zákonů československých, ISBN 80-85963-99-X.

SEDLÁČEK, Jaromír. *Obligační právo: obecné nauky o právních jednáních obligačních a o splnění závazků*. V Brně : nákl. československého akademického spolku Právnick, 1924. 327 s.; reprint SEDLÁČEK, Jaromír. *Obligační právo*. 2. upravené vyd. Editor Jiří Spáčil. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 323 s. ISBN 978-807-3575-199.

ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník : komentář II. : § 460-880. Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. 1223-2293 s. ISBN 978-80-7400-004-1.

VOGENAUER, Stefan a KLEINHEISTERKAMP, Jan. *Commentary on the UNIDROIT principles of international commercial contracts (PICC)*. Oxford : Oxford University Press, 2009. 1319 s. ISBN 978-0-19-929175-5.

WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v obchodních závazkových vztazích*. 3. vyd. Praha : C.H. Beck, 2009. 164 s. ISBN 978-80-7400-183-3.

B) Články

ČECH, Petr. Započtení – rovnocenná alternativa splnění? *Právní rádce*. 2008, roč. 16, č. 7, s. 4-10. ISSN 1210-4817.

ČECH, Petr. Vliv principů evropského závazkového práva, resp. společného referenčního rámce na konvergenci národních obligačních úprav. In *Vzájemné ovlivňování komunitární úpravy a českého a slovenského obchodního práva na pozadí procesu jejich reform: sborník ze setkání kateder obchodního práva právnických fakult České republiky a Slovenské republiky ve dnech 6. až 8. února 2007 v Průhoncích u Prahy*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. IFEC, 2007. s. 52-59. ISBN 978-808-5889-864.

ČERNÁ, Stanislava. Může být neplatné započtení alespoň uznáním závazku? *Obchodněprávní revue*. 2012, roč. 4, č. 2, s. 33-39. ISSN 1803-6554.

HUŠEK, Jan. Vztah započtení pohledávky a uznání závazku. *Obchodní právo*. 2006, roč. 15, č. 12, s. 2-8. ISSN 1210-8278.

CHÝLE, Josef. Několik poznámek k otázce uznání závazku (dluhu) dle obchodního a občanského zákoníku. *Obchodní právo*. 2009, roč. 18, č. 6, s. 3-6. ISSN 1210-8278.

MACGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. Běh promlčecí doby od uznání – komparatistické zamyšlení nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu. *Právní rozhledy*. 2008, roč. 16, č. 24, s. 904-908. ISSN 1210-6410.

MAREK, Karel. DFCR : První výstup na cestě k evropskému zákoníku soukromého práva. *Právní rádce*. 2008, roč. 16, č. 11, s. 81–82. ISSN 1210-4817.

MELZER, Filip. Dispozitivní a kogentní normy v novém občanském zákoníku. *Právní rádce*. 2013, roč. 21, č. 7, s. 253-260. ISSN 1210-4817.

NESNÍDAL, Jiří. Rozdíl mezi uznáním dluhu a uznáním závazku. *Právní rádce*. 1999, roč. 7, s. 45. ISSN 1210-4817.

NĚMEC, Robert. Zajištění závazků podle nového občanského zákoníku. *Právní rádce*. 2011, roč. 19, č. 6, s. 16-20. ISSN 1210-4817.

PELIKÁNOVÁ, Irena. Aktuální otázky obligačního práva a jeho kodifikace v evropském i českém kontextu (se zaměřením na právo smluvní). In *XVI. Karlovarské právnické dny*. s. 224-251. ISSN 978-80-7201-666-2.

RABAN, Přemysl. Unifikace soukromého práva v EU a u nás. *Právní rozhledy*. 2008, roč. 16, č. 11, s. 397-401. ISSN 1210-6410.

Rekodifikace & praxe. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, roč. 1, č. 1 - 6. ISSN 1805-6822.

ŠIMONÍKOVÁ, Pavla, LASÁK, Jan. Uznání závazku v judikatuře českých soudů. *Soudní rozhledy*. 2011, roč. 17, č. 8, s. 277-283. ISSN 1211-4405.

TÉGL, Petr. Uznání dluhu. *Ad notam*. 2010, roč. 16, č. 3, s. 11-17. ISSN 1211-0558.

TÉGL, Petr. Překážka věci rozsouzené? : aneb o vlivu uznání promlčeného dluhu na totožnost skutku v občanském právu procesním. *Právní fórum*. 2006, roč. 3, č. 7, s. 231-237. ISSN 1214-7966.

TINTĚRA, Tomáš. Několik poznámek k uznání dluhu jako způsobu zajištění závazku. *Právní rádce*. 2010, roč. 18, č. 10, s. 12-15. ISSN 1210-4817.

TOMSA, Miloš. Uznání závazku v obchodních vztazích částečným plněním nebo započtením (poznámka k problematice výkladu právního předpisu). *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. 2008, roč. 2008, č. 1, s. 205-210. ISSN 0323-0619.

C) Internetové zdroje

BROŽ, Václav. *Určování charakteru právních norem v návrhu nového Občanského kodexu.* [online]. [citováno dne 15. června 2013]. Dostupné z <http://jinepravo.blogspot.cz/2010/05/vaclav-broz-urcovani-charakteru.html>

EVROPSKÁ KOMISE. *ZELENÁ KNIHA KOMISE o možnostech politiky pro pokrok směrem k evropskému smluvnímu právu pro spotřebitele a podniky.* [online]. [citováno dne 15. června 2013]. Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0348:FIN:CS:PDF>

HULMÁK, Milan. *Právní jednání a jeho vady.* [online]. [citováno dne 8. června 2013]. Dostupné z http://finance.idnes.cz/pravni-jednani-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku-a-jeho-vady-p4s-/pravo.aspx?c=A120912_114003_pravo_vr

INTERNATIONAL INSTITUTE FOR THE UNIFICATION OF PRIVATE LAW. *Statute of UNIDROIT.* [online]. [citováno dne 12. srpna 2013]. Dostupné z <http://www.unidroit.org/english/presentation/statute.pdf>.

INTERNATIONAL INSTITUTE FOR THE UNIFICATION OF PRIVATE LAW. *UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts 2010.* [online]. [citováno dne 12. srpna 2013]. Dostupné z <http://www.unidroit.org/english/principles/contracts/principles2010/integralversionprinciples2010-e.pdf>

NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK. [online]. Dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

STUDY GROUP ON A EUROPEAN CIVIL CODE. *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law : Draft Common Frame of Reference (DCFR)* [online]. [citováno dne 15. června 2013]. Dostupné z http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf.

STUDY GROUP ON A EUROPEAN CIVIL CODE. *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law : Draft Common Frame of Reference (DCFR) : Outline Edition*. [online]. [citováno dne 15. června 2013]. Dostupné z http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en.pdf

TVRDÁ, Markéta a ČECH, Petr. Úprava právního jednání v novém občanském zákoníku in *Glatzova Legal News*. [online]. [citováno dne 8. června 2013]. Dostupné z https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CDAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.glatzova.com%2Fpdfdownload.php%3Fid%3D9&ei=TEcTUrWjLoqphAfx4D4DQ&usg=AFQjCNGuoAH1Aa1HJz9nJ_TFcvmykK9tXQ&sig2=vN6b6saTrTLzh7uH_ih7Qg&bvm=bv.50952593,d.ZG4&cad=rja

UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW. *A Guide to UNCITRAL : Basic facts about the United Nations Commission on International Trade Law*. [online]. [citováno dne 12. srpna 2013]. Dostupné z <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/general/12-57491-Guide-to-UNCITRAL-e.pdf>.

UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW. *Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods*. [online]. [citováno dne 12. srpna 2013]. Dostupné z http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/sales/limit/limit_conv_E_Ebook.pdf.

D) Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. 33 Cdo 153/2012
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 7. 2013, sp. zn. 32 Cdo 1497/2013
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2441/2012
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 33 Cdo 4237/2011
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 33 Cdo 3496/2011
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2013, sp. zn. 33 Cdo 4182/2011
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 12. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3849/2010
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 23 Cdo 1572/2012
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. 32 Cdo 2940/2010
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 8. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3664/2011
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 8. 2012, sp. zn. 23 Cdo 478/2012
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 23 Cdo 987/2010
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 33 Cdo 2206/2010
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 23 Cdo 864/2011
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. 23 Cdo 63/2012
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 2. 2012, sp. zn. 20 Cdo 2759/2011
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 1. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3894/2010
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 11. 2011, sp. zn. 28 Cdo 374/2011
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 9. 2011, sp. zn. 25 Cdo 2565/2009
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 7. 2011, sp. zn. 23 Cdo 161/2009
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 5. 2011, sp. zn. 32 Cdo 3436/2009
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 23 Cdo 1336/2010
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 11. 2010, sp. zn. 32 Cdo 786/2009
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 6. 2010, sp. zn. 23 Cdo 4603/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 4. 2010, sp. zn. 33 Cdo 3050/2008
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 3. 2010, sp. zn. 23 Cdo 5508/2007
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 3. 2010, sp. zn. 23 Cdo 16/2010
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 3. 2010, sp. zn. 32 Cdo 1008/2009
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 9. 2009, sp. zn. 33 Cdo 948/2008
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 9. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2947/2009
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 8. 2009, sp. zn. 32 Cdo 2421/2009
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 7. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3549/2007
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 23 Cdo 4777/2008
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 32 Cdo 3851/2007
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 1. 2009, sp. zn. 23 Odo 1722/2006
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. 29 Odo 1663/2006
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 11. 2008, sp. zn. 32 Cdo 3275/2007
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 10. 2008, sp. zn. 32 Cdo 1362/2007
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 29 Odo 1489/2006
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2008, sp. zn. 32 Odo 1289/2006
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 7. 2007, sp. zn. 32 Odo 1248/2005
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 6. 2007, sp. zn. 32 Odo 1433/2006
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 929/2005
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 29 Odo 1297/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 32 Odo 1400/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 32 Odo 956/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 5. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1891/2005
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. 32 Odo 884/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 1143/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 11. 2005, sp. zn. 32 Odo 901/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 10. 2005, sp. zn. 29 Odo 910/2003
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 10. 2005 sp. zn. 32 Odo 1415/2004
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 32 Odo 811/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 6. 2005, sp. zn. 32 Odo 453/2004
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. 32 Odo 1206/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 3. 2005, sp. zn. 29 Odo 114/2003
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 10. 2004, sp. zn. 29 Odo 1022/2002
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 3. 2004, sp. zn. 32 Odo 228/2003
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 2004 sp. zn. 29 Odo 1126/2003
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 6. 2003, sp. zn. 26 Cdo 2425/2002
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 1. 2003, sp. zn. 33 Odo 779/2002
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 10. 2002, sp. zn. 29 Odo 847/2001
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 2002, sp. zn. 29 Odo 341/2001
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2002, sp. zn. 33 Cdo 1171/2000
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2002, sp. zn. 29 Odo 522/2001
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2002, sp. zn. 33 Odo 311/2001
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 2. 2002, sp. zn. 29 Cdo 1584/2000
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 2. 2002, sp. zn. 33 Odo 507/2001
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1929/97
Nález Ústavního soudu ze dne 4. 11. 1998, sp. zn. II. ÚS 236/97

(Uvedená rozhodnutí jsou dostupná na www.nsoud.cz – v případě Nejvyššího soudu ČR a nalus.usoud.cz – v případě Ústavního soudu ČR.)

E) Ostatní

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva k zákonu č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (novela exekučního řádu zrušující pravomoc exekutorů vyhotovovat exekutorské zápisy se svolením k vykonatelnosti). Součást sněmovního tisku 537/0 dne 25. 11. 2011.* [online]. [citováno dne 15. června 2013]. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=537&CT1=0>

Appendix I: Srovnávací tabulka

Zdroj: *autor práce*

otázka / předpis	zákon č. 40/1961 Sb., občanský zákoník ("OZ")	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ("ObchZ")	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ("NOZ")
základní ustanovení zákona	<p>§ 558 (explicitní písemné uznání, vyvratitelná právní domněnka, účinky vůči ručiteli)</p> <p>§ 110 (promlčení)</p> <p>§ 548 odst. 3 (účinky vůči ručiteli)</p>	<p>§ 323 (explicitní písemné uznání, konkludentní uznání, vyvratitelná právní domněnka, účinky vůči ručiteli)</p> <p>§ 407 (promlčení, konkludentní uznání)</p> <p>§ 408 (maximální promlčecí doba)</p>	<p>§ 2053 (explicitní písemné uznání, vyvratitelná právní domněnka)</p> <p>§ 2054 (konkludentní uznání)</p> <p>§ 2025 (účinky vůči ručiteli)</p> <p>§ 639 (promlčení),</p> <p>§ 641 (promlčení u dílčích plnění)</p> <p>§ 642 (promlčení – úroky a opětvující se plnění)</p> <p>§ 653 (uznání promlčeného práva, obnovení nároku, běh nové promlčecí lhůty)</p>
konkludentní způsoby uznání	ne	ano [placení úroků (§ 407 odst. 2), částečné plnění (§ 407 odst. 3)]	ano [placení úroků (§ 2054 odst. 1), částečné plnění (§ 2054 odst. 2)]
povinná písemná forma	ano	ano [u explicitního uznání podle § 323 odst. 1 (povinná podle § 263 odst. 2)]	ano [u explicitního uznání podle § 2053 (povinná podle § 559)]
sankce při nedodržení písemné formy	absolutní neplatnost (§ 40 odst. 1 OZ)	absolutní neplatnost (§ 40 odst. 1 OZ)	relativní neplatnost [podle § 586 (k námitce oprávněné osoby)] absolutní neplatnost [podle § 588: i) rozpor s dobrými mravy nebo ii) odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek]

otázka / předpis	zákon č. 40/1961 Sb., občanský zákoník ("OZ")	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ("ObchZ")	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ("NOZ")
dlužník musí vědět o promlčení	ano (účinky dle § 558) ne (účinky dle § 110)	ne	ne
komplexní úprava	ano	ano	ano
požadavek na identifikaci	co do důvodu i výše	určitý závazek	co do důvodu i výše
slib zaplacení	ano (pokud ne, je úkon považován za uznání dluhu podle § 110 a dochází pouze k běhu nové promlčecí doby)	ne	ne
účinky vůči ručiteli	ano [pouze vyslovil-li ručitel souhlas (§ 548 odst. 3)]	ano (§ 323 odst. 3)	ano [pouze vyslovil-li ručitel souhlas (§ 2025 odst. 2)]
nová promlčecí doba (lhůta)	10 let [dluh a jednotlivé splátky (§ 110 odst. 1 a 2)] 3 roky [úroky a opěťující se plnění, jejichž splatnost nastala po uznání dluhu (§ 110 odst. 3)]	4 roky (§ 407 odst. 1)	10 let [dluh a dílčí plnění (§ 639 a 641); neplatí pro úroky a opěťující se plnění, které dospěly po uznání dluhu (§ 642)] <i>úprava dispozitivní</i> (§ 630)
opakované uznání	ano	ano (§ 401)	ano
maximální promlčecí doba	neomezená	10 let (§ 408 odst. 1)	(zřejmě) neomezená
hmotněprávní účinky explicitního uznání promlčeného dluhu	nová promlčecí doba [dlužník nemusel vědět (§ 110 odst. 1)]	nová promlčecí doba [dlužník nemusel vědět (§ 407 odst. 1)]	nová promlčecí lhůta [dlužník nemusel vědět (§ 639 a § 653)]
procesněprávní účinky explicitního uznání promlčeného dluhu	vyvratitelná právní domněnka [dlužník musel vědět (§ 558)]	vyvratitelná právní domněnka [dlužník nemusel vědět (§ 323 odst. 1)]	vyvratitelná právní domněnka [dlužník nemusel vědět (§ 2053)]
účinky konkludentního uznání promlčeného dluhu	úprava nespojuje s konkludentním uznáním následky	žádné (§ 323 odst. 2; a contrario § 407 odst. 3)	žádné (§ 2054 odst. 3)
účinky uznání neexistujícího dluhu (zanikl splněním, nikdy neexistoval, prekludoval etc.)	vyvratitelná právní domněnka nová promlčecí doba	vyvratitelná právní domněnka nová promlčecí doba	vyvratitelná právní domněnka nová promlčecí lhůta

Appendix II: Zásadní zákonná ustanovení

A) z. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

§ 323

Uznání závazku

(1) Uzná-li někdo písemně svůj určitý závazek, má se za to, že v uznaném rozsahu tento závazek trvá v době uznání. Tyto účinky nastávají i v případě, kdy pohledávka věřitele byla v době uznání již promlčena.

(2) Za uznání nepromlčeného závazku se považují i právní úkony uvedené v § 407 odst. 2 a 3.

(3) Uznání závazku má účinky i vůči ručiteli.

§ 407

(1) Uzná-li dlužník písemně svůj závazek, běží nová čtyřletá promlčecí doba od tohoto uznání. Týká-li se uznání pouze části závazku, běží nová promlčecí doba ohledně této části.

(2) Placení úroků se považuje za uznání závazku ohledně částky, z níž se úroky platí.

(3) Plní-li dlužník částečně svůj závazek, má toto plnění účinky uznání zbytku dluhu, jestliže lze usuzovat, že plněním dlužník uznává i zbytek závazku.

(4) Účinky uznání závazku způsobem uvedeným v odstavci 1 nastávají i v případě, kdy jemu odpovídající právo bylo v době uznání již promlčeno.

§ 408

(1) Bez ohledu na jiná ustanovení tohoto zákona skončí promlčecí doba nejpozději po uplynutí 10 let ode dne, kdy počala poprvé běžet. Do lhůty podle věty první se nezapočítává doba, po kterou se vede mediace podle zákona o mediaci. Námitku promlčení však nelze uplatnit v soudním nebo rozhodčím řízení, jež bylo zahájeno před uplynutím této lhůty.

(2) Bylo-li právo pravomocně přiznáno v soudním nebo rozhodčím řízení později než tři měsíce před uplynutím promlčecí doby nebo po jejím uplynutí, lze rozhodnutí soudně vykonat, jestliže řízení o jeho výkonu bylo zahájeno do tří měsíců ode dne, kdy mohlo být zahájeno.

B) z. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

§ 110

(1) Bylo-li právo přiznáno pravomocným rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu, promlčuje se za deset let ode dne, kdy mělo být podle rozhodnutí plněno. Bylo-li právo dlužníkem písemně uznáno co do důvodu i výše, promlčuje se za deset let ode dne, kdy k uznání došlo; byla-li však v uznání uvedena lhůta k plnění, běží promlčecí doba od uplynutí této lhůty.

(2) Stejná promlčecí doba platí i pro jednotlivé splátky, na něž bylo plnění v rozhodnutí nebo v uznání práva rozloženo; promlčecí doba u jednotlivých splátek počíná ode dne jejich splatnosti. Stane-li se nesplněním některé ze splátek splatným celý dluh (§ 565), počne běžet desetiletá promlčecí doba od splatnosti nesplněné splátky.

(3) Úroky a opěťující se plnění se promlčují ve třech letech; jde-li však o práva pravomocně přiznaná nebo písemně uznaná, platí tato promlčecí doba, jen pokud jde o úroky a opěťující se plnění, jejichž splatnost nastala po právní moci rozhodnutí nebo po uznání.

§ 548

(1) Ručitel je povinen dluh splnit, nesplnil-li jej dlužník, ačkoli byl k tomu věřitelem písemně vyzván.

(2) Ručitel může proti věřiteli uplatnit všechny námitky, které by měl proti věřiteli dlužník.

(3) Uznání dluhu dlužníkem je účinné vůči ručiteli, jen když s ním vyslovil souhlas.

§ 558

Uznání dluhu

Uzná-li někdo písemně, že zaplatí svůj dluh určený co do důvodu i výše, má se za to, že dluh v době uznání trval. U promlčeného dluhu má takové uznání tento právní následek, jen věděl-li ten, kdo dluh uznal, o jeho promlčení.

C) z. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

§ 639

Uznal-li dlužník svůj dluh, promlčí se právo za deset let ode dne, kdy k uznání dluhu došlo. Určí-li však dlužník v uznání i dobu, do které splní, promlčí se právo za deset let od posledního dne určené doby.

§ 641

Bylo-li v uznání dluhu nebo v rozhodnutí orgánu veřejné moci plnění rozloženo na jednotlivá dílčí plnění, platí desetiletá promlčecí lhůta i pro tato dílčí plnění a počíná běžet ode dne dospělosti každého dílčího plnění. Dospěje-li nesplněním některého dílčího plnění celý dluh, počne promlčecí lhůta běžet ode dne dospělosti nesplněného dílčího plnění.

§ 642

Byl-li dluh uznán nebo bylo-li právo přiznáno rozhodnutím orgánu veřejné moci, neplatí desetiletá promlčecí lhůta pro úroky a pro ta opětující se plnění, které dospěly po uznání dluhu nebo po přiznání práva.

§ 653

(1) Bylo-li právo již promlčeno a uznal-li dlužník svůj dluh, nárok se obnoví a počne běžet nová promlčecí ode dne, kdy k uznání dluhu došlo. Určí-li však dlužník v uznání i dobu, do které splní, promlčí se právo za deset let od posledního dne určené doby.

(2) Bylo-li právo, ačkoli bylo již promlčeno, přiznáno rozhodnutím orgánu veřejné moci, použije se odstavec 1 obdobně.

§ 2025

(1) Právo věřitele vůči ručiteli se nepromlčí před promlčením práva vůči dlužníkovi.

(2) Uznání dluhu dlužníkem je účinné vůči ručiteli, vysloví-li s tím ručitel souhlas.

§ 2053

Uzná-li někdo svůj dluh co do důvodu i výše prohlášením učiněným v písemné formě, má se za to, že dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá.

§ 2054

(1) Placení úroků se považuje za uznání dluhu ohledně částky, z níž se úroky platí.

(2) Plní-li dlužník dluh zčásti, má částečné plnění účinky uznání zbytku dluhu, lze-li z okolností usoudit, že tímto plněním dlužník uznal i zbytek dluhu.

(3) Ustanovení odstavců 1 a 2 nepatří, je-li pohledávka věřitele již promlčena.

D) ABGB

§ 1396

To dlužník nemůže již učiniti, jakmile mu byl příjemce oznámen; zůstává se mu však právo uplatnit své námitky proti pohledávce. Uznal-li pohledávku vůči poctivému příjemci za pravou; je zavázán uspokojiti ho jako svého věřitele.

Přetržení promlčení.

§ 1497

Jak vydržení, tak promlčení se přetrhují, když ten, kdo se ho chce dovolávati, dříve než projde promlčecí čas, buď výslovně nebo mlčky uznal právo druhého, nebo jest oprávněným žalován a v žalobě se řádně postupuje. Nalezne-li se však právoplatným výrokem, že žaloba nemá místa; pokládáno buď promlčení za nepřetržené.

E) DCFR

III.–7:401: Renewal by acknowledgement

(1) If the debtor acknowledges the right, vis-à-vis the creditor, by part payment, payment of interest, giving of security, or in any other manner, a new period of prescription begins to run.

(2) The new period is the general period of prescription, regardless of whether the right was originally subject to the general period of prescription or the ten year period under III.–7:202 (Period for a right established by legal proceedings). In the latter case, however, this Article does not operate so as to shorten the ten year period.

III.–7:402: Renewal by attempted execution

The ten year period of prescription laid down in III.–7:202 (Period for a right established by legal proceedings) begins to run again with each reasonable attempt at execution undertaken by the creditor.

F) UNCITRAL

Úmluva o promlčení při mezinárodní koupi zboží (vyhláška č. 123/1988 Sb.)

Článek 8

Promlčecí lhůta činí čtyři roky.

Článek 20

(1) Uzná-li dlužník před uplynutím promlčecí lhůty písemně věřiteli svůj závazek, běží nová čtyřletá promlčecí lhůta ode dne takového uznání.

(2) Placení úroků nebo částečné plnění závazku dlužníkem má tytéž účinky jako uznání podle odstavce 1 tohoto článku, jestliže lze rozumně usuzovat na to, že tím dlužník uznal svůj závazek.

G) UNIDROIT

Zásady mezinárodních obchodních smluv z roku 2010

(Principles of International Commercial Contracts 2010)

Article 10.2: Limitation periods

(1) The general limitation period is three years beginning on the day after the day the obligee knows or ought to know the facts as a result of which the obligee's right can be exercised.

(2) In any event, the maximum limitation period is ten years beginning on the day after the day the right can be exercised.

Article 10.4: New limitation period by acknowledgement

(1) Where the obligor before the expiration of the general limitation period acknowledges the right of the obligee, a new general limitation period begins on the day after the day of the acknowledgement.

(2) The maximum limitation period does not begin to run again, but may be exceeded by the beginning of a new general limitation period under Article 10.2(1).

H) BGB

§ 212

Neubeginn der Verjährung

(1) Die Verjährung beginnt erneut, wenn

1. der Schuldner dem Gläubiger gegenüber den Anspruch durch Abschlagszahlung, Zinszahlung, Sicherheitsleistung oder in anderer Weise anerkennt oder
2. eine gerichtliche oder behördliche Vollstreckungshandlung vorgenommen oder beantragt wird.

(2) Der erneute Beginn der Verjährung infolge einer Vollstreckungshandlung gilt als nicht eingetreten, wenn die Vollstreckungshandlung auf Antrag des Gläubigers oder wegen Mangels der gesetzlichen Voraussetzungen aufgehoben wird.

(3) Der erneute Beginn der Verjährung durch den Antrag auf Vornahme einer Vollstreckungshandlung gilt als nicht eingetreten, wenn dem Antrag nicht stattgegeben oder der Antrag vor der Vollstreckungshandlung zurückgenommen oder die erwirkte Vollstreckungshandlung nach Absatz 2 aufgehoben wird.

§ 518

Form des Schenkungsversprechens

(1) Zur Gültigkeit eines Vertrags, durch den eine Leistung schenkweise versprochen wird, ist die notarielle Beurkundung des Versprechens erforderlich. Das Gleiche gilt, wenn ein Schuldversprechen oder ein Schuldanerkennnis der in den §§ 780, 781 bezeichneten Art schenkweise erteilt wird, von dem Versprechen oder der Anerkennungserklärung.

(2) Der Mangel der Form wird durch die Bewirkung der versprochenen Leistung geheilt.

§ 781

Schuldanerkennnis

Zur Gültigkeit eines Vertrags, durch den das Bestehen eines Schuldverhältnisses anerkannt wird (Schuldanerkennnis), ist schriftliche Erteilung der Anerkennungserklärung erforderlich. Die Erteilung der Anerkennungserklärung in elektronischer Form ist ausgeschlossen. Ist für die Begründung des Schuldverhältnisses, dessen Bestehen anerkannt wird, eine andere Form vorgeschrieben, so bedarf der Anerkennungsvertrag dieser Form.

Abstrakt

Uznání dluhu

Primárním cílem diplomové práce je podat přehled judikatorních a doktrinárních řešení jednotlivých otázek spojených s (převážně) obchodněprávní úpravou uznání závazku (dluhu) a zhodnotit, do jaké míry mohou tyto závěry obstát za účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „**nový občanský zákoník**“).

Po úvodním obecném vymezení zasazuje práce institut uznání závazku (dluhu) mezi ostatní zajišťovací (utvrzovací) instituty. Dále jsou diskutovány jednotlivé otázky spojené s uznáním závazku (dluhu), např. způsob určení (identifikace) uznávaného závazku (dluhu), vztah započtení a uznání závazku (dluhu), jednotlivé explicitní a implicitní způsoby uznání závazku (dluhu) atd. Důraz je kladen na soudní řešení těchto otázek a na ně navazující odbornou kritiku. Východiskem při zkoumání problému je obchodněprávní úprava obsažená v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníku. Ve vhodných případech je subsidiárně použita i občanskoprávní úprava obsažená v zákoně č. 40/1964 Sb., občanském zákoníku. Vzhledem k tomu, že nový občanský zákoník tyto právní předpisy zrušuje, je vyvinuta snaha prospektivně zhodnotit, do jaké míry bude praxí a teorií přistupováno k jednotlivým otázkám, tj. posoudit budoucí použitelnost současných závěrů.

Práce se pokouší rovněž o historické zkoumání problematiky zhodnocením vývoje institutu s akcentem na úpravu relevantní na našem území spolu se srovnáním (komparací) tuzemské právní úpravy institutu uznání závazku (dluhu) s úpravou zahraniční i mezinárodní. Zejména byla zkoumána úprava obsažená v Návrhu společného referenčního rámce (Draft Common Frame of Reference - DCFR), která syntetizuje úpravy jednotlivých evropských jurisdikcí a dále úprava ve Spolkové republice Německo.

Mnohé otázky budou dle názoru autora posuzovány v budoucnosti odlišným způsobem, což je dáno zejména změnou (dosud kogentní) povahy zákonných ustanovení a novým pohledem na (ne)platnost a výklad právních úkonů (jednání). Z hlediska komparace lze tuzemskou úpravu považovat za standardní co do extenze promlčecí lhůty, avšak výjimečnou co do založení vyvratitelné domněnky trvání dluhu.

Klíčová slova: dluh, uznání, zajištění

Abstract

Recognizance of a debt

The thesis aims to provide overview of judicial and doctrinal solutions of particular issues regarding the recognizance of a debt (as governed by the Czech Commercial Code) and to discuss to what extent the generally accepted solutions could stand up once the Act No. 89/2012 Coll., the Civil Code (hereinafter referred to as the “**New Civil Code**”) becomes effective.

Following the general introduction the recognizance of a debt is described together with similar legal instruments. Then the thesis focuses on particular issues associated with the instrument of recognizance of a debt, such as methods of identification of the debt being recognized, relationship between recognizance of a debt and set-off, ways of explicit and implicit recognizance of a debt etc. The thesis emphasizes the judicial solutions of these issues and the respective doctrinal scrutiny. The commercial law regulation (as governed by the Act No. 513/1991 Coll., the Commercial Code) is of the main importance. If appropriate, the civil law regulation (as governed by the Act No. 40/1964 Coll., the Civil Code) is used. As the New Civil Code repeals these laws, the thesis looks into the future and attempts to evaluate to what extent the recent conclusions of practice and theory will be applicable.

The thesis also seeks to examine the historic development of the instrument while emphasizing the relevant Czech laws and attempts to provide comparison with foreign and international legal systems. In particular the European Draft Common Frame of Reference is examined as it synthesizes the legal instruments of many European jurisdictions. Attention is also paid to solutions effective in the Federal Republic of Germany.

Many currently accepted solutions will change in the future as the nature of the legal provisions will change as well as the attitude towards judging the validity and content of legal acts. As a result of the comparison we can conclude that the Czech model is rather standard one in respect of limitation period extension but rather unique one in respect of presuming the existence of the recognized debt.

Key words: debt, recognizance, security

Klíčová slova / Key Words

Klíčová slova:

dluh

uznání

zajištění

Key words:

debt

recognizance

security